

“ในการปฏิบัติราชการนั้น ขอให้ทำหน้าที่ เพื่อหน้าที่ อย่างหนักถึงบำเหน็จรางวัลหรือ
ผลประโยชน์ให้มาก ขอให้ถือว่าการทำหน้าที่ได้สมบูรณ์เป็นทั้งรางวัลและประโยชน์อย่าง
ประเสริฐ จะทำให้บ้านเมืองไทยของเราอยู่เย็นเป็นสุขและมั่นคง”

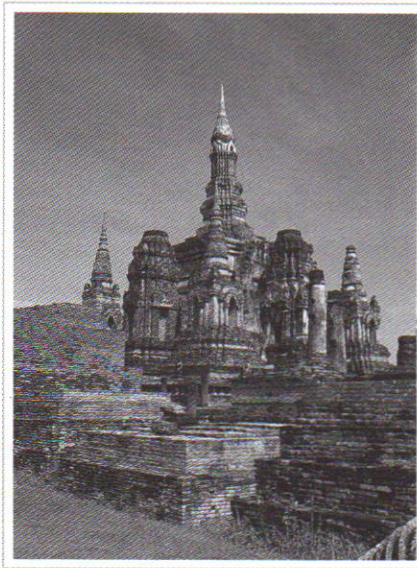
พระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน

เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๓๓

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันที่ ๑๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๓

ปก : วัดมหาธาตุ ภายในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
(ภาพ : อนุตรา หงษ์สุวรรณ)

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดี
ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ที่ปรึกษา

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา

บรรณาธิการ

นายชาคริต จุลกะเสวี

บรรณาธิการผู้ช่วย

นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ

กองบรรณาธิการ

นายวิจิตร อาวะกุล	นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
นายทองตอ กล้วยไม้ ณ อยุธยา	นายเย็นใจ เลหาวิช
คุณหญิงคณิดา เลขะกุล	นายสมบัติ พลายน้อย
นางรัชกร เหมะจันทร์	นายปัญญา นิตยสุวรรณ

ฝ่ายประสานงาน

นายกิตติ จันทร์ส่อง ร.ต.ต.หญิงเมทินี ศรีรุ่งเรือง

คณะกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

อนุกรรมการที่ปรึกษา

ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา

ประธานอนุกรรมการ

นายวิจิตร อาวะกุล

รองประธานอนุกรรมการ

นายชาคริต จุลกะเสวี

อนุกรรมการ

นายทองตอ กล้วยไม้ ณ อยุธยา	นายประพัฒน์ ตรีณรงค์
คุณหญิงคณิดา เลขะกุล	นายเย็นใจ เลหาวิช
นายสมบัติ พลายน้อย	นายปัญญา นิตยสุวรรณ
นางรัชกร เหมะจันทร์	นายสถิตย เล้งไธสง
นางเนาวรัตน์ พลเดช	นายสมาน นายน
นายวิษณุ เอมประนิตร์	นายพลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ
นางสาวอนุตรา หงษ์สุวรรณ	นายกิตติ จันทร์ส่อง
ร.ต.ต.หญิงเมทินี ศรีรุ่งเรือง	

วารสารไทย

เป็นวารสารเผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป
ทรงสนและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการ และคณะผู้จัดทำ

สำนักงานวารสารไทย

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

อาคาร ๑๑ ชั้น ๓ ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อย จปร. (เดิม) ถนนราชดำเนิน

โทร. ๒๘๑-๕๕๙๐

พิมพ์ที่

บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๒๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทร. ๘๘๒-๑๐๑๐ โทรสาร ๕๓๓-๒๗๕๒, ๕๓๔-๑๓๘๕

E-Mail : info@amarin.co.th Homepage : http://www.amarin.co.th

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ
จาก
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ห้ามจำหน่าย

จากบรรณาธิการ

ในวารสารไทยฉบับนี้ ท่านผู้อ่านคงจะเลือกหาเรื่องที่สนใจอ่านได้ตามความต้องการ เช่นเคย

เช่นเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ในแง่มุมของคุณหญิง คณิตา เลชะกุล เรื่อง “พระปรมาภิไธย” โดยคุณทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา เรื่อง “พ่อขุนศรีนาวนำถม” โดยอาจารย์ประพัฒน์ ตรีณรงค์ เรื่อง “ละครในสมัยรัชกาลที่ ๕” โดยคุณปัญญา นิตยสุวรรณ เรื่อง “อวสานของพระยาศรีไสยณรงค์” เรื่อง “นิทานคำกาพย์มิ่งคลสุตฯ” โดยคุณเนาวรัตน์ (ทองรัมย์) พลเดช และ “ประวัติการประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๖” โดยคุณใหญ่ ภูายน

คงมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาด้วยเรื่องหนึ่ง คือเรื่อง “ชีวิตนี้เกิดมาแล้วได้อะไร” โดย ศาสตราจารย์ ระพี สาคริก แล้วก็มีเรื่องนอกกรอบปกติ ๑ เรื่อง คือ “ควรจะช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติอย่างไรดี” ที่ผมใคร่ลองขอฝากผ่านมาให้ท่านผู้บริหารที่เกี่ยวข้องได้ทราบด้วยนิดหน่อย เผื่อจะมีประโยชน์ช่วยแก้ไขมิให้มีข้อบกพร่องโดยไม่สมควรขึ้นได้อีก จะได้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติส่วนรวมได้บ้างตามสมควร

ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีสื่อต่างๆ ช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง และรวดเร็วมากในปัจจุบันนี้ การที่จะทำการอนุรักษ์โดยการตั้งรับแต่เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เหมาะสมเสียแล้ว จึงน่าที่จะได้หาวิธีปฏิบัติการเชิงรุก เข้าช่วยป้องกันและขจัดปัญหาต่างๆ ของสังคมส่วนรวมด้วยจะดีหรือไม่ ก็ใคร่ขอฝากให้อยู่ในดุลยพินิจของท่านผู้อ่าน “วารสารไทย”ทั้งหลาย ได้ช่วยพิจารณาให้ความเห็นเสนอแนะมาบ้างก็จะมีประโยชน์ยิ่ง

ชาคริต จุลกะเสวี

สารบัญ

เศรษฐกิจพอเพียง ๔

พระปรมาภิไธย ๑๑

พ่อขุนศรีนาวนำถม ๒๑

อวสานของพระยาศรีไสยณรงค์
บันทึกผู้หนึ่งยอมสมเฝ้าพระนเรศวรมหาราช ๓๖

ละครสมัยรัชกาลที่ ๕ ๔๔

ชีวิตนี้เกิดมาแล้วทำไม-ไร ๕๕

นิทานคำกาพย์มดคลุสกร (ตอนที่ ๘) ๖๐

ควจ-เขวเขลื้อ
ผู้ประสพกษัตริย์มาทักอย่างไร ๖๕

ประวัติการประกวดร้องเพลง
ชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ ๗๑

เศรษฐกิจ พอเพียง

คุณหญิงคณิดา เลชะกุล

เมืองไทยของเรานั้นสัมพันธ์ภาพระหว่างพระมหากษัตริย์กับราษฎรเป็นไปในลักษณะพอกับลูก มีความผูกพันลึกซึ้งต่อกันนับแต่รวมตัวก่อตั้งประเทศเป็นต้นมา พระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบันทรงรักใคร่ห่วงใยประเทศชาติราษฎร ไม่ผิดไปจากพ่อที่รักลูกทั้งหลายจะพึงทำทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจโดยมิได้คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ได้ทรงอุทิศ

เวลา พระวรกาย พระสติปัญญา และพระราชทรัพย์ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังคำกราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคล ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ของพลอากาศเอก **हरिन หงสกุล** ประธานรัฐสภา เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔ ตอนหนึ่ง ความว่า

“ฝนแล้งก็ต้องขอฝนหลวง น้ำท่วมก็ต้องเสด็จไปแก้ไข ป่าไม้ก็ต้องทรงปลูก ลูกเจ็บก็ต้องแพทย์หลวงรักษา กุ้งปลาก็ต้องทรงปล่อย เลิกฝิ่นบนดอยก็ต้องทรงช่วยชาวเขาทำกิน ปฏิรูปที่ดินก็ไม่พ้นพระราชภาระทุกเรื่องที่จะทำให้ราษฎรร่มเย็น”

เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นในประเทศไทย เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในราษฎรของพระองค์ “ตั้งแต่คนที่มีเงินน้อยจนกระทั่งคนที่มีเงินมาก ล้วนเดือดร้อน...” มีพระราชดำริสั่งเล้าถึงสถานการณ์ และวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น พระราชทาน แก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ ตอนหนึ่ง ความว่า

“เมื่อเร็ว ๆ นี้ โครงการต่างๆ โรงงานเกิดขึ้นมามาก จนกระทั่งคนนึกว่าประเทศไทยนี้จะเป็นเสือตัวเล็กๆ แล้วก็กลายเป็นเสือตัวโตขึ้น เราไปเห่อว่า จะเป็นเสือ

ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การจะเป็นเสือนั้น ไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามี เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน นั้นหมายความว่าอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่าง นั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้าน หรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก อย่างนี้ท่าน นักเศรษฐกิจต่างๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัย จริง อาจจะล้าสมัย คนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจ ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่ เศรษฐกิจความพอเพียง เลย รู้สึกว่าไม่หรูหรา แต่เมืองไทย เป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทอดพระเนตรระบบเกษตรทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๓๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงชี้แนะว่า
“ถ้าเรามาใช้ของไทย ชื้อของไทย เที่ยว
เมืองไทย กินข้าวไทย อันนี้จะได้ประโยชน์”

ได้พระราชทานแนวพระราชดำริถึงวิธี
แก้ไขสถานการณ์ว่า

“ต้องพยายามอุ้มชูประชาชนให้ได้มี
งานทำ มีรายได้ ก็จะสามารถผ่านวิกฤตการณ์
 แต่ถ้าทำแบบที่เคยมีนโยบายมา คือผลิต
สิ่งของทางอุตสาหกรรมมากเกินไปก็จะไม่สำเร็จ
โดยที่ในเมืองไทยมีตลาดน้อยลง เพราะคน
มีเงินน้อยลง”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยราษฎรชาวอีสานที่ได้รับ
การสนับสนุนให้ปลูกแต่ข้าวหอมมะลิเพื่อการส่งออก แต่ชาวภาคอีสาน
ชอบบริโภคข้าวเหนียว จึงต้องนำเงินรายได้นั้นไปซื้อข้าวเหนียวจากภาค
อื่นจนเงินหมด จึงพระราชทานแนวพระราชดำรินี้ในสถานการณ์เช่นนี้ว่า

“...ได้สนับสนุนบอกว่าให้เขาปลูกข้าวบริโภค เขาจะชอบข้าวเหนียว
ก็ปลูกข้าวเหนียว เขาจะชอบปลูกข้าวอะไรก็ตาม ให้เขาปลูกข้าวอย่างนั้น
และเก็บไว้เพื่อที่จะบริโภคตลอดปี ถ้ามีที่ที่จะทำนาปรังหรือมีที่มากพอ
สำหรับปลูกข้าว ก็ปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อที่จะขาย”

และพระราชทานพระราชดำริว่า

“ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง ไม่ต้องทั้งหมด แม้แต่ครึ่งก็ไม่ต้อง อาจจะสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ก็สามารถอยู่ได้ การแก้ไข อาจจะใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ว่าถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ ก็สามารถที่จะแก้ไขได้...”

คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ในวันนั้นมีทุกสาขาอาชีพ รวมทั้งเกษตรกรด้วย ต่างก็รับแนวพระราชดำริใส่เกล้าใส่กระหม่อม บ้างก็นำไปปฏิบัติ บ้างก็นำไปถ่ายทอดสู่ผู้อื่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยในสถานการณ์บ้านเมือง และ “ลูก” ซึ่งมีถึง ๖๐ ล้านคน และเป็นเกษตรกรถึง ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ทรงติดตามผล เมื่อทรงทราบว่าลูกๆ ของพระองค์ท่านยังไม่เข้าใจในพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจแบบพอเพียงอย่างถ่องแท้ ก็ทรงพระ

กรุณาพระราชทานพระบรมราชาธิบายในวันทีคณะบุคคลต่างๆ เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย ในปีต่อมาว่า

“เรื่องที่ได้กล่าวเมื่อปีที่แล้ว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไม่มีในตำรา ไม่เคยมีระบบเศรษฐกิจพอเพียง มีอย่างอื่นแต่ไม่ใช่คำนี้ ปีที่แล้วพูดว่า เศรษฐกิจพอเพียง เพราะหาคำอื่นไม่ได้ และได้พูดอย่างหนึ่งว่า เศรษฐกิจพอเพียงนี้ ให้ปฏิบัติเพียงครึ่งเดียว คือไม่ต้องทั้งหมด หรือแม้จะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอ ในคราวนั้นเมื่อปีที่แล้วนี้กว่าเข้าใจกัน แต่เมื่อไม่นานเดือนที่แล้ว มีผู้ที่ควรจะรู้ เพราะว่าได้ปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนามาช้านานแล้วมาบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ดีมาก แล้วก็เข้าใจว่าปฏิบัติเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น หมายความว่า ถ้าทำได้ เศษหนึ่งส่วนสี่ของประเทศก็จะพอ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง และทำให้ได้เพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็พอนั้น ไม่ได้แปลว่าเศษหนึ่งส่วนสี่ของพื้นที่ แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของการกระทำ”

เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรระบบเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย จังหวัดเพชรบุรี

อันที่จริง เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยมีพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่มาเฝ้าฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๗ มาแล้วว่า

“เราควรจะปฏิบัติให้พอมีพอกิน **พอมีพอกิน** นี้ก็แปลว่า **เศรษฐกิจพอเพียง** นั้นเอง ถ้าแต่ละคนพอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี...”

และพระราชทานพระบรมราชาธิบายว่า

“สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน มาสมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่จะทำ**เศรษฐกิจพอเพียง** เพื่อที่จะให้ทุกคนมีพอเพียงได้ ให้**พอเพียง**นี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ อันนี้ก็หมายความว่าอีกอย่างของ**เศรษฐกิจพอเพียง** เมื่อปีที่แล้วตอนที่พูด**พอเพียง** แปลในใจ แล้วก็ได้พูดออกมาด้วย ว่าจะแปลเป็น Self-sufficiency (พึ่งตนเอง) ถึงได้บอกว่า**พอเพียงแก่ตนเอง** แต่ความจริง**เศรษฐกิจพอเพียง**นี้กว้างขวางกว่า Self-sufficiency คือ Self-sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไร มีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง (พึ่งตนเอง)”

พระราชดำรัสนี้ตรงกับคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสอนว่า “อัตตาหิ อัตตโน นาโถ” ซึ่งแปลว่า ตนนั้นแลเป็นที่พึ่งแห่งตน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงยกตัวอย่างคำที่บางคนแปลจากภาษาฝรั่งว่า “ให้ยืนบนขาตัวเอง”

“แต่พอเพียงนี้มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอดังนั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด - อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ - มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุขพอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง”

พื้นที่โครงการสาธิตทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งทฤษฎีใหม่นี้สามารถทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียงได้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ

ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง

พื้นที่โครงการสาธิตทฤษฎีใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย จังหวัดเพชรบุรี แสดงให้เห็นตัวอย่างของการดำรงชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพอย่างพอเพียง

อย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม

พุทธศักราช ๒๕๔๓ นี้ ขอเชิญชนพลนิกรผู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของ “พ่อ” พระมหาธรรมิกราชาผู้ประเสริฐ ด้วยการถวายพระพรชัยมงคล และปฏิบัติตนตามแนวพระราชดำริดังกล่าว

พระปรมาภิไธย

● ทองต๋อ กล้วยไม้ ณ ออยุธยา

ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ก่อนวันพระฤกษ์บรมราชาภิเษกนั้น มีพระราชพิธีที่จะต้องประกอบขึ้นล่วงหน้า ๒ พระราชพิธี คือ การทำน้ำอภิเษกและพระราชพิธีจารึกพระสุพรรณบัฏ วันประกอบพระราชพิธีจารึกพระสุพรรณบัฏพระปรมาภิไธย คือวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๓ ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อได้ฤกษ์ พระราชวงศ์ประธานในพิธีทรงจุดเทียนที่โต๊ะจารึก ไหอลั่นฆ้องชัย พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา พราหมณ์เป่าสังข์ พนักงานแกว่งบัณเฑาะว์ ประโคมดนตรีตลอดเวลาที่จารึก โดยมีอาลักษณ์จารึกพระปรมาภิไธย ไหจารึกดวงพระบรมราชสมภพ ศิลปินแกะพระราชลัญจกรประจำรัชกาล นอกจากนี้ยังมีพนักงานจารึก

พระนามสมเด็จพระสังฆราชและพระบรมวงศานุวงศ์ที่จะได้รับสถาปนาเลื่อนพระยศรวมเป็น ๕ องค์อีกด้วย เมื่อการจารึกเสร็จแล้ว พระราชครูวามเทพมุนีหลั่งน้ำสังข์ที่พระสุพรรณบัฏพระปรมาภิไธย ดวงพระบรมราชสมภพ พระราชลัญจกร และพระสุพรรณบัฏอื่น แล้วพราหมณ์เบิกแว่นเวียนเทียน ๓ รอบ เป็นเสร็จพิธี จากนั้นวันที่ ๔ พฤษภาคม จึงแห่พระสุพรรณบัฏพร้อมด้วยดวงพระบรมราชสมภพ และพระราชลัญจกรประจำรัชกาลจากพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามไปประดิษฐาน ณ พระแท่นมณฑลพิธี ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ

ในวันประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมุรธาภิเษก ทรงรับน้ำอภิเษกน้ำเทพมนต์แล้ว เสด็จ

สู่พระที่นั่งภัทรบิฐ พรหมณีย์ราย
เวทเปิดศิวาลัยไกรลาส พูลเกล้าฯ
ถวายพระสุพรรณบัฏ เครื่องราช
กกุธภัณฑ์ และพระแสงอัฐมาวุธ
สำหรับ พระสุพรรณบัฏจารึก
พระปรมาภิไธยว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทราธิราชสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร”
เมื่อพระราชครูความเทพมุนีถวายพระพรชัยมงคลแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปฐมบรมราชโองการตอบ พระราชทานอารักขาแก่ประชาชนชาวไทยว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” แล้วทรงหลังทักษิณาทนตั้งพระราชสัตยาธิษฐาน จะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจปกครองราชอาณาจักรไทยโดยทศพิธราชธรรม จริยา พระสุพรรณบัฏจารึกพระปรมาภิไธยจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งสิ่งหนึ่งในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ที่จะทำให้พระประมุขของชาติทรงเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ตามโบราณราชประเพณี

พระปรมาภิไธยหรือพระนามพระเจ้าแผ่นดินไทย เป็นเรื่องที่น่าสนใจในทางสังคมศาสตร์อยู่มาก เพราะจะเป็นการบอกคิดความเชื่อถือต่างๆ ได้มาก สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

เรื่อง “อธิบายพระนามพระเจ้าแผ่นดินครั้งกรุงศรีอยุธยา” ขึ้นต้นว่า “ในหนังสือพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาว่า พระเจ้าอยู่ทองสร้างกรุงศรีอยุธยาแล้ว (เมื่อทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษก) ชีพพรหมณ์ถวายพระนามว่า สมเด็จพระรามธิบดีศรีสุนทรบรมบพิตร เหมือนด้วยนามสมเด็จพระนารายณ์อวตารอันผ่านกรุงศรีอยุธยามาแต่ก่อนนั้น” เท่านั้นก็ทำให้เราทราบได้ว่า ไทยได้รับคติลัทธิเทวราชมาก่อนดีได้เมืองพระนครของเขมร และรับเอาลัทธิธรรมเนียมต่างๆ ของเขมรมาใช้

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์ต่อไปว่าหนังสือเก่าทุกเรื่องที่ได้พบทั้งที่แต่งในภาษาไทยและภาษามอญ ใช้พระนามรามธิบดีนี้เป็นพระนามของพระเจ้าอยู่ทองทุกเรื่อง แต่สร้อยพระนามเขียนแปลกๆ กัน ยาวบ้างสั้นบ้าง แล้วทรงยกตัวอย่างมา ๖ แห่ง แสดงว่าสร้อยพระนามนั้นถือเอาความไพเราะทางภาษาเป็นสำคัญมากกว่าเนื้อหาสาระ

ประเด็นสำคัญในพระนิพนธ์ทรงแถลงว่า เรื่องพระนามพระเจ้าแผ่นดินทั้งไทยพม่ารามัญ มีวิธีเรียกถึง ๕ อย่างต่างกันคือ พระนามตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏ พระนามพิเศษถวายเพิ่มพระเกียรติยศ พระนามที่เรียกกันในเวลาเมื่อเสด็จดำรงพระชนม์อยู่ พระนามตามที่ปากตลาดเรียกกันเมื่อล่วงรัชกาลไปแล้ว และพระนามที่เรียกในราชการในเวลาที่ยล่วงรัชกาลไปแล้ว

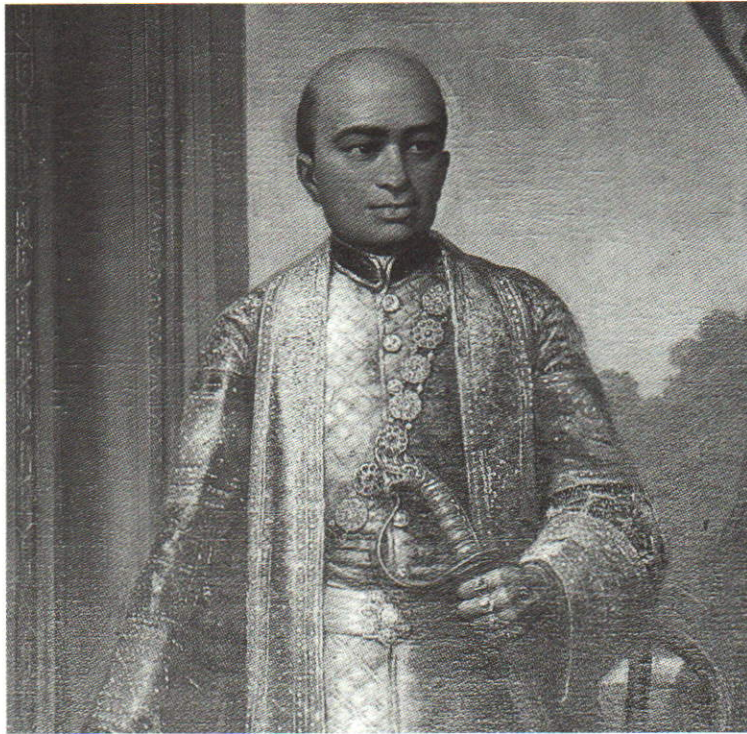
พระนามตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏ เป็นพระนามที่ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองประชุมปรึกษากัน จารึกลงในแผ่นทองถวายในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ส่วนพระนามพิเศษที่ถวายเพิ่มพระเกียรติยศนั้น ถ้าในแผ่นดินของพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใด มีเหตุการณ์เกิดขึ้นอันเป็นพระเกียรติยศพิเศษ จึงถวายพระนามพิเศษนั้น ดังที่ทรงสันนิษฐานว่า สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พระเจ้าทรงธรรม หรือพระเจ้าปราสาททอง ล้วนแต่เป็นพระนามพิเศษ เพราะใช้ซ้ำกันบ้าง หรือมีประเทศอื่นใช้บ้าง เช่น หนังสือพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ เรียกพระนามสมเด็จพระนเรศวรว่า สมเด็จพระนารายณ์เป็นเจ้าทุกแห่ง และมีหนังสือตำนานเก่าอีกเล่ม เรียกสมเด็จพระนเรศวรว่า สมเด็จพระนารายณ์เมืองหาง แปลว่าพระนารายณ์มีหลายองค์ องค์หนึ่งนั้นไปสวรรคตที่เมืองหาง จึงเรียกสมเด็จพระนารายณ์เมืองหาง

พระนามที่เรียกกันในเวลาเมื่อเสด็จดำรงพระชนม์อยู่ มักเรียกเหมือนกันทุกพระองค์ เช่น ขุนหลวง พระเป็นเจ้า หรืออย่างปัจจุบันว่า พระเจ้าอยู่หัว ถ้าเป็นชาวเมืองอื่นเรียกก็มักเรียกตามนามเมืองที่พระเจ้าแผ่นดินนั้นๆ ครอง เช่น พระเจ้าอยู่ทอง พระเจ้ากรุงศรีอยุธยา พระเจ้าหงสาวดี พระเจ้าอังวะ หรือบางทีก็เรียกตามพระนามเดิม ตัวอย่างคือ พระร่วง พระยาอู่ พระเจ้ามังลอง

ส่วนพระนามที่ปากตลาดเรียกเมื่อล่วงรัชกาลแล้ว ดังเช่นเรียก ขุนหลวงเพทราชา พระเจ้าเสือ ขุนหลวงท้ายสระ ขุนหลวงทรงปลา ขุนหลวงหาวัด ขุนหลวงตาก แต่พระนามที่เรียกในราชการเมื่อล่วงรัชกาลแล้ว เกิดแต่ความจำเป็น ที่จะต้องเรียกพระเจ้าแผ่นดินรัชกาลก่อนๆ ให้

ปรากฏพระนามผิดกันเพราะพระนามตามพระสุพรรณบัฏ มักจะเหมือนกันโดยมาก จึงต้องสมมติพระนามขึ้นเฉพาะแต่ละพระองค์ ส่วนใหญ่จะกำหนดตามพระนามเดิมที่ปรากฏแก่คนทั้งหลายก่อนเสด็จผ่านพิภพ เช่น พระราเมศวร พระมหินทร พระนเรศวร พระเอกาทศรถ พระรัชฎา พระยอดฟ้า เจ้าฟ้าศรีเสาวภาค เจ้าฟ้าไชย เหล่านี้ล้วนเป็นพระนามเมื่อเป็นลูกหลวงทั้งสิ้นส่วนพระนามที่ลงท้ายว่าราชา เช่น พระบรมราชา พระอินทรราชา พระไชยราชา หรือพระมหาดรรมาราชา สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงเข้าใจว่า เป็นพระนามสำหรับเจ้าผู้ครองเมืองมาก่อนเสวยราชย์

มาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
ปรากฏในพระราชพงศาวดารฉบับ
พระราชหัตถเลขาว่า พระราชพิธี
บรมราชาภิเษกรัชกาลที่หนึ่ง สมเด็จพระ
สังฆราชและพระราชาคณะ
ผู้ใหญ่ประชุมพร้อมกันคิดขนาน
พระนามถวายจารึกลงในพระ
สุพรรณบัฏ ก็เป็นพระปรมาภิไธย
ทั่วๆ ไป “ตามโบราณจารีตสืบมา”
รัวๆ ลงๆ ไม่เฉพาะเจาะจงดังนี้

“พระบาทสมเด็จพระบรม-
ราชาธิราชรามธิบดี ศรีสินทรบรม-
มหาจักรพรรดิ ราชาธิบดีนทร
ธรมินทรธิราช รัตนากาศภาสกร-
วงศ์ องค์ปรมาธิเบศรตรีภูวเนตร
วรนายก ดิลกรัตนราชชาติอาชาว-
ศรีย สมุทัยดโรมนต์ สกลจักร-
วาฟ้าธิเบศร สุริเยนทราธิบดีนทร
หริหรินทรธาดาธิบดี ศรีสุวิบูลย-
คุณอักษิษฐ ฤทธิราเมศวรมหันท
บรมธรรมิกราชาธิราชเดโชไชย
พรหมเทพาติเทพนฤปดินทร ภูมิน-
ทรปรมาธิเบศร โลกเชษฐวิสุทธิ
รัตนมกุฎประเทศคตามหาพุทธาง-
กูร บรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว
ณ กรุงเทพมหานคร บวรทวารวดี
ศรีอยุธยา มหาดิลกภพนพรัตน-
ราชธานีบุรีรมย์ อุดมพระราช-
นิเวศน์มหาสถาน”

ครั้นถึงรัชกาลที่สองปรากฏในพระราชพงศาวดารว่า “สมเด็จพระ
พระมหากษัตริย์เสวยราชสมบัติใหม่ ทรงพระนามว่าสมเด็จพระเจ้า
ศรีอยุธยา อย่างพระนามในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งสวรรคตแล้ว
ไม่ยกเยื้องอะไร พระนามพิเศษนั้นแจ้งอยู่ในพระสุพรรณบัฏนั้นแล้ว”
พอถึงรัชกาลที่สาม พระราชพงศาวดารไม่เอ่ยถึงเรื่องพระนามเลย อาจ
เป็นเพราะพระนามนั้น “ไม่ยกเยื้องอะไร” เช่นเคยก็ได้ แต่ในรัชกาลนี้เอง
เกิดความจำเป็นที่จะต้องถวายพระนามพระเจ้าแผ่นดินที่สวรรคตไปแล้ว
ทั้ง ๒ พระองค์ เพราะเมื่อขึ้นรัชกาลที่สองบัตรมหายของทางราชการเรียก
รัชกาลที่หนึ่งว่า แผ่นดินสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเป็นอันถูกต้องเรียบร้อย
มาตลอดรัชกาลเนื่องจากมีประเพณีขนานพระนามพระมหากษัตริย์องค์
ที่เพิ่งสวรรคตว่า พระพุทธเจ้าหลวงอยู่แล้ว ครั้นถึงรัชกาลที่สามมีรัชกาล
ที่ล่วงไปแล้วเป็น ๒ รัชกาล จึงเกิดเรียกกันว่า แผ่นดินต้นแผ่นดินกลาง
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่พอพระราชหฤทัย รับสั่งว่าถ้า
รัชกาลที่หนึ่งเป็นแผ่นดิน ต้นรัชกาลที่สองเป็นแผ่นดินกลาง รัชกาลที่สาม
ก็จะกลายเป็นแผ่นดินสุดท้ายเป็นอัมมมงคล จึงประกาศให้เรียกรัชกาล
ที่หนึ่งที่สองตามพระนามพระพุทธรูป ซึ่งทรงสร้างขึ้นเป็นพระบรมราชูป-
ถัยในวัดพระศรีรัตนศาสดารามว่า พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและพระพุทธ
เลิศหล้าสุลาลัย ที่รัชกาลที่สี่ทรงแก้สร้อยพระนามเป็นนภลัย

ครั้นถึงรัชกาลที่สี่ ซึ่งเป็น
พระเจ้าแผ่นดินสยามยุคใหม่
พระองค์แรกทรงนำทศนคติใหม่
เข้ามาใช้ในราชการ ได้ทรงบัญญัติ
ให้ใช้คำว่า ประมินทรและประเมนทร
นำหน้าพระปรมาภิไธยรัชกาล
เลขที่และเลขคู่ ใช้คำว่า เกล้าเจ้า
อยู่หัว ต่อท้ายพระนาม และนำ
พระนามเดิมเจ้าฟ้ามงกุฎมาไว้ต้น
พระปรมาภิไธย คำลงท้ายเป็นนาม
แผ่นดิน ดังที่ทรงบัญญัติพระปรมา
ภิไธยอย่างย่อของพระองค์ว่า
“พระบาทสมเด็จพระประเมนทร
มหามกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว”
พร้อมกันนั้นก็ได้ถวายพระปรมา
ภิไธยแก่รัชกาลที่สามว่า “พระบาท
สมเด็จพระปรมินทรมหาเจษฎา
บดินทร์ พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว”
เป็นการกำหนดนามแผ่นดินขึ้นใช้
ในรัชกาลปัจจุบันของขณะนั้น
ไว้เป็นแบบแผนสืบมาจนบัดนี้

เพราะฉะนั้นพึงทราบว่ “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์”
เป็นพระนามพระเจ้าแผ่นดิน ส่วน “พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” เป็นนาม
แผ่นดิน อนึ่งคำว่าบรมราชาธิราชนั้น คือที่มาของคำ “ปร.” ที่ลงท้าย
พระนามเดิม ดังพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว จะลงพระนามว่า “จุฬาลงกรณ์ ปร.” หรืออักษรพระนามอักษร
พระปรมาภิไธยว่า “จปร” แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ลงพระนามว่า “วชิราวุธ ร.” ทั้งนี้เพราะทรงโปรดคำว่า “รามาริบัติ” เป็นการ
หวนกลับไปสมัยอยุธยา ดังที่ทรงบัญญัติพระปรมาภิไธยของพระองค์ว่า
“พระบาทสมเด็จพระรามาริบัติศรีสินทรมหาวิชิราวุธ พระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว” และโปรดเกล้าฯ ให้ถวายพระปรมาภิไธยพระราชบรรพบุรุษ
ของพระองค์ เป็นพระบาทสมเด็จพระรามาริบัติทุกพระองค์ เช่น พระบาท
สมเด็จพระรามาริบัติศรีสินทรมหาอิศรสุนทร พระพุทธเลิศหล้านภาลัย
แต่เมื่อถึงรัชกาลที่เจ็ด โปรดเกล้าฯ ให้กลับไปใช้ตามพระราชนิยมรัชกาล
ที่สี่ตามเดิมจนถึงรัชกาลปัจจุบัน

เรื่องพระปรมาภิไธยแต่เดิม
มิได้เฉพาะเจาะจงว่าเป็นพระองค์ใด
มีตัวอย่างที่ควรประมวลไว้เป็น
หลักฐานด้วยอีกเรื่อง คือ จดหมาย
เหตุความทรงจำของกรมหลวง
นรินทรเทวี ซึ่งเป็นพระชนิษฐาต่าง
พระมารดาของพระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้บันทึก
เหตุการณ์ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ
ระหว่างกรุงธนบุรีกับกรุงรัตน-
โกสินทร์ไว้น่าสนใจมาก พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระราชวิจารณ์จดหมายเหตุ
ดังกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“ในเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เสด็จ
เกลี้ยกล่อมลัทธิพราหมณ์ดาภิเชก
จะเล่าซ้ำในที่นี้ก็ออกจืดๆ จึงอยาก
จะกล่าวถึงเรื่องพระนามที่ท่าน
ยกย่อง ไว้ว่า ‘สมเด็จพระเอกา
ทศรฐพระเจ้าปราสาททอง’

นามเอกาทศรฐ พระยา
ประกาศกิจกรจักร (แหม่ม) เป็นผู้เคา
ว่า เป็นใหญ่ในแว่นแคว้นสิบเอ็ด
ขอบกลอย แต่เขาก็รับว่าเขาเคา
เข้าใจว่าเป็นพระนามที่เกิดใช้ขึ้น
ภายหลังตั้งแต่พระนเรศวรหรือ
พระอนุชาพระนเรศวร เหนือมันขึ้น
ไปจะได้ใช้สมเด็จพระรามาริบัติ
ซึ่งเป็นนามคู่กับกรุง มาก

นามพระเจ้าอู่ทอง รามาริบัติ
ศรีสุนทร บรมบพิตร ตรงกับ
นามนารายณ์อวตารมาครอง
กรุงศรีอยุธยา ซึ่งใช้รามสุนทร

นามบรมราชาธิราช เป็น
พระราชาที่ใหญ่กว่าราชา จะต่อ
เข้ากับพระนามใดก็ได้ หรือจะไม่
ต่อกับอะไรเรียกเปล่าๆ ก็ได้ ราชา
สามัญนั้นคืออินทราชา ชัยราชา
บรมราชา นครินทราชา เทียรราชา
และอะไรอื่นๆ เหล่านี้ ครองเมือง
ก็ตามไม่ได้ครองเมืองก็ตาม เป็น
ชั้นพระราชาคือเจ้านายแท้ ผู้ซึ่ง
เป็นใหญ่กว่าราชาเหล่านี้ จึงเป็น
บรมราชาธิราช

สรรพเพชญ์ เห็นจะมาจากชื่อ
ไทย อย่างเดียวกันกับสัพเพชฌกู
รพุทธวงศ์ ที่ยังใช้อยู่ในเมืองสิบ
เก้าเจ้าฟ้า

นามพระบรมไตรโลกนาถเป็นนามที่คล้ายกับไตรโลกราช เจ้านครพิงค์
นครเชียงใหม่ และที่เชียงใหม่ เรียกพระอินทราชาว่าพระยาบรมไตรจักร
เห็นจะใช้กันหลายเมืองอยู่ในฤดูหนึ่งพร้อมๆ กัน เกี่ยวข้องแก่การข้างฝ่าย
พุทธศาสนูปถัมภก

พระเจ้าปราสาททอง ตรงกับเจ้าหอคำ

ธรรมฤทธราช หรือ ธรรมิกราชาธิราช อันมาจากพระเจ้าทรงธรรม

พระเจ้าช้างเผือก เป็นคำยกย่องว่ามีช้างเผือก

พระมหาจักรพรรดิ ยกย่องว่ามีอำนาจมาก ปราบแว่นแคว้นทั่วถึง

พระนามเหล่านี้เป็นคุณนาม อาจจะใช้ได้ทั่วไปทุกพระองค์ พระเจ้า
แผ่นดินไม่ใช่พระนามประจำ คราวนี้เรียกเช่นนี้ คราวหน้าจะเรียกอย่างอื่น
ก็ได้ หรือใช้ตามแบบที่เคยใช้อย่างไรก็ใช้อย่างนั้น เช่น พระนามสมเด็จพระ
เอกาทศรฐ อิศวรบรมนาถ บรมบพิตร

ไม่ว่าพระเจ้าแผ่นดินองค์ใด ถ้าจะมีศุภอักษรถึงเมืองเขมรใช้เช่นนั้น
ใช้ปนกับใหม่ก็ได้ เหมือนอย่างศุภอักษรองค์สมเด็จพระศรีสุริเยศรามา
อิสราธิบดี (องค์ด้วงบิดานโรดมและศรีสวัสดิ์ เจ้าแผ่นดินเขมรทุกวันนี้)
ซึ่งยังมีอยู่มาก ใช้ว่าขอให้ข้าขึ้นกราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระเอกา
ทศรฐอิศวรบรมนาถ บรมบพิตร พระจอมเกล้าเจ้าเลขาฯ บังคับ ดังนี้ เป็นต้น

ตราสัญลักษณ์พระราชพิธีกาญจนาภิเษก ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

เสด็จฯ ไปในการพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี กาญจนาภิเษก ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

เพราะฉะนั้น ในการที่กรมหลวงนรินทรเทวี ยกย่องพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ในที่นี้ เป็นการยกย่องด้วยความเคารพ ถูกต้องตามแบบอย่าง”

ในรัชสมัยรัชกาลปัจจุบันเมื่อศุภวารที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๔ เป็นมหามงคลสมัยอันพิเศษยิ่ง มิเคยปรากฏในประวัติศาสตร์ชาติไทยมาก่อน ยิ่งความปลื้มปิติยินดีมาสู่พสกนิกรโดยทั่วหน้า รัฐบาลจึงนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดงานพระราชพิธี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่องานว่า การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี และพระราชพิธีกาญจนาภิเษก ทั้งนี้ก่อนที่จะเริ่มพระราชพิธีเฉลิมฉลองการใดๆ ก็ตาม มีพระราชประเพณีที่จะประกอบ การพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน คือ การทำบุญอุทิศพระราชกุศลแด่พระราชบรรพชน เป็นการแสดงความกตัญญูทดแทนที่เสียก่อนเสมอไป แต่ในพระราชพิธีกาญจนาภิเษกครั้งนี้ นอกจากจะมีพระราชพิธีพระราชกุศลทักษิณานุปทานเหมือนเช่นเคยแล้ว ยังเพิ่มพระราชพิธีเฉลิมพระปรมาภิไธย พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เป็นกรณีพิเศษอีกด้วย

เสด็จฯ ไปในการพระราชพิธีบวงสรวง สมเด็จพระมหากษัตริย์ในอดีต
และเสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งกาญจนาภิเษก ท้องสนามหลวง

ตั้งแต่วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๓๔ เวลา ๑๖ นาฬิกา ๓๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงบูชาพระพุทธรูปประจำพระชนมวารของพระบรมอัฐิสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชสมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า สมเด็จพระบรมราชชนก สมเด็จพระบรมราชชนนี และถวายบังคมพระบรมอัฐิดังกล่าวแล้วทรงศีล เสร็จแล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อาลักษณ์อ่านประกาศเฉลิมพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล แล้วพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ สมเด็จพระสังฆราช

ถวายพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์ พระสงฆ์ ๒๕ รูป สดับปกรณ์พระบรมอัฐิ เสด็จพระราชดำเนินกลับ

เหตุที่มีการเฉลิมพระปรมาภิไธย พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เพราะพระปรมาภิไธยดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์ตามแบบแผนโบราณราชประเพณี ดังนั้นในศุภสมัยอันเป็นมหามงคลพระราชพิธีฉลองทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี สมควรจะได้สนองพระเดชพระคุณถวายพระเกียรติยศให้ปรากฏแผ่ไพศาลยิ่งขึ้น จึงได้ถวายเพิ่มพระนามเป็นพระปรมาภิไธยอันวิเศษตามแบบแผนโบราณราชประเพณี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดให้ยึดแนวพระราชนิยมของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการผูกพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์คือขึ้นต้นด้วยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอานันทมหิดล และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล แล้วพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ สมเด็จพระสังฆราช

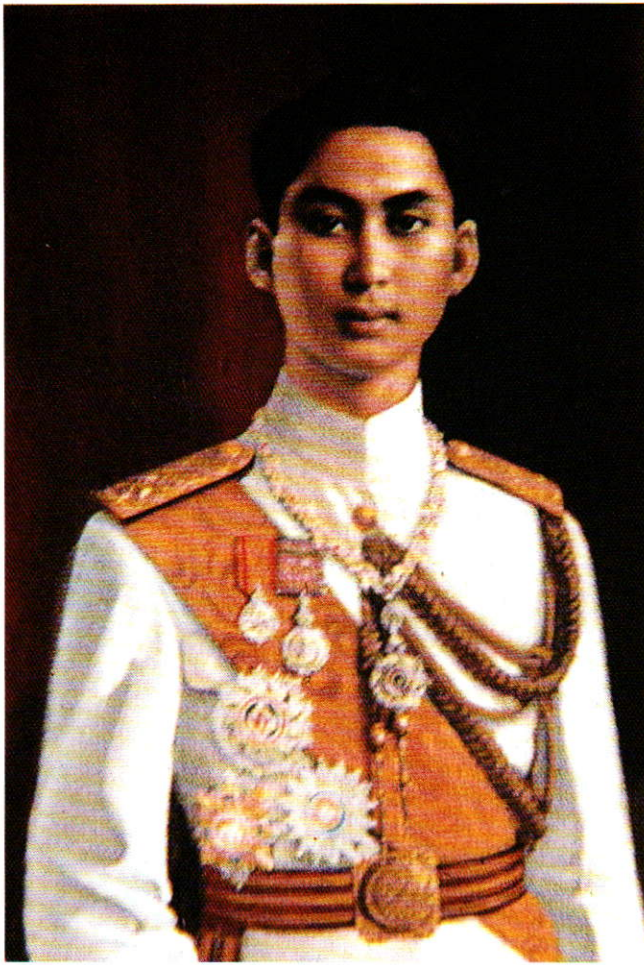

พระปรมายิโยเต็มของ
พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล มีดังนี้คือ

“พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลอดุลยเดช
วิมล รามาริบัติ จุฬาลงกรณราช
ปริยวรรนัตตา มหิตลานเรศวรางกูร
ไอศุรยสันตติวงศ์วิสุทธิ วรุตม
ชาติตยศักดิ์อรรคอุดม จักรีบรมราช
วงศนิวิฐ ทศพิธราชธรรม อุกฤษฏ
นิบุณอดุลยภักษภาณินหารังสฤษฏ์
สุสาธิตบุรพาธิการ ไพศาลเกียรติ
คุณ อดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรา
นุรักษ์ ธีธอรรคลักษณ์วิจิตรโสภา
คยสรรพางค์ มหาชนโตมางค
ประณตบาทบงกชยุคล อเนกนิกร
ชนสโมสรสมมต ประสิทธิวรยศ
มโหตรบรมราชสมบัติ นพปฎล
เศวตฉัตรราชดิษฐ์ สรรพรัฐทศทิศ
วิจิตรไชย สกลมไหศวรรยิมหาสวา
มินทร มหเศรษฐมหินทรมหารามา
ธิราชวโรดม บรมนาถชาติอาชา
วไศรย พุทธาภิไธยรัตนสรณารักษ์
วิศิษฎศักดิ์อัครนเรศวาริบัติ เมตตา
กรุณาสิทธิ์ลหุทัย อโนมัยบุญการ
สกลไพศาลมหารัษฎาธิปัตติ พระ
อัฐมรามาธิบดินทร สยามินทรา
ธิราช บรมนาถบพิตร”

เสด็จฯ ไปในการพระราชพิธีเฉลิมพระปรมายิโย พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหา
อานันทมหิดล และพระราชกุศลทักษิณานุปทาน เนื่องในงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี
ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘

เพราะฉะนั้นต่อไปนี้ เมื่อจะขานพระปรมาภิไธยรัชกาลที่แปดอย่างย่อจะต้องเขียนว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร (บดินทรทรมแม่ไม่ลงทันทมาตก็ไม่ต้องออกเสียง) หรือ พระบาทสมเด็จพระอัฐมรามาธิบดินทร คือออกแต่นามแผ่นดิน ไม่ออกพระนาม และต่อไปเนื่องในวโรกาสสำคัญๆ ที่จะมีในภายหน้า รัฐบาลก็อาจกราบบังคมทูลพระกรุณา ถวายพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ให้สมบูรณตามแบบแผนโบราณราชประเพณีสืบไปก็จะเป็นการสมควรยิ่ง

เหตุที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขของชาติ และเป็นที่เคารพสักการะของปวงชน การขานพระปรมาภิไธยการถวายพระราชสมัญญา ควรกระทำด้วยความเคารพและระมัดระวังอย่างยิ่ง เช่น เขียนย่อว่า ร. ๑ เวลาอ่านต้องอ่านเต็มว่ารัชกาลที่หนึ่ง และต่อไปถ้ามีโอกาสก็จะได้เสนอเรื่องพระนามและสรพนามต่างๆ เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจทั้งในด้านภาษาและจารีตประเพณีต่อไป

พ่อขุนศรีนายนำถม

กอนจบ

ประพัฒน์ ตริณรงค์

เมื่อพ่อขุนศรีนายนำถมทรงได้รับการมอบอำนาจให้ปกครองดินแดนส่วนหนึ่งจากเจ้าสามหลวงฟ้าดั่งกล่าวแล้ว ก็คงทรงดำเนินการให้เกิดความเจริญใจอย่างเต็มความสามารถ แม้อีกพวกหนึ่งซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ปกครองดินแดนอีกส่วนหนึ่ง คือ พ่อและลุงของพ่อขุนบางกลางหาว ก็คงพยายามสร้างความเจริญก้าวหน้าโดยเร็วเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพราะทรงตระหนักดีว่า ผู้ที่ต้องสูญเสียอำนาจคงจะต้องเพียรพยายามหวนกลับมาชิงดินแดนคืน ยิ่งเมื่อได้ทรงทราบเจ้าสามหลวงฟ้าเมื่อเสด็จกลับไปถึงไทยใหญ่แล้ว เกิดมีเรื่องขัดพระทัยกับพระเชษฐาถึงวิวาทกัน

ภาพถ่ายทางอากาศเมืองเซียงเกา

แนวกำแพงเมืองเซียงเกา อำเภอศรีสัตนาคนาน้อย

ระหว่างพี่น้อง เจ้าสามหลวงฟ้าสูญหายไป ทำให้ทั้งพ่อขุนศรีนายนำถมและพ่อขุนบางกลางหาวยังทรงหวั่นวิตกว่าหากเกิดเหตุการณ์คับขันคงไม่มีใครช่วย ต้องช่วยตนเอง จึงเริ่มประสานสามัคคีรวมพลังกันให้เข้มแข็งเป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้น

ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช กล่าวไว้ในเรื่อง “การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยก่อนสมัยสุโขทัย” ว่า

“ดินแดนใหม่ในตอนล่างนี้ก็คือเมืองแคว้นเซียงเกา ซึ่งอยู่ในความปกครองของพ่อขุนศรีนายนำถมและพ่อขุนบางกลางหาวจึงควรเลือกผู้จะเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เพราะฉะนั้นพ่อขุนศรีนายนำถมในฐานะผู้อาวุโสก็ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดิน”

ความจริงเรื่องของเมืองเชลียง ระยะนี้ได้เปลี่ยนสถานที่ตั้งเมืองใหม่ คือย้ายจากที่เดิม ดังที่**สุดจิตต์ วงษ์เทศ** กล่าวไว้ใน “ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ สุขุทัยไมใช่ราชธานีแห่งแรกของไทย” ว่า

“เมืองเชลียง...อยู่บริเวณที่เป็นวัดพระศรีรัตนมหาธาตุและวัดเจ้าจันทร์ และอยู่ริมแม่น้ำยมตอนที่ยังออกเป็นไส้ไก่ ในสมัยต่อมาจึงมีการขยายเขตเมืองขึ้นไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ โอบเอาเขาพนมเพลิงและเขาสวรรณคีรีไว้ภายในกำแพง การขยายเมืองครั้งนี้จึงเปลี่ยนชื่อเป็นศรีสัชนาลัย”

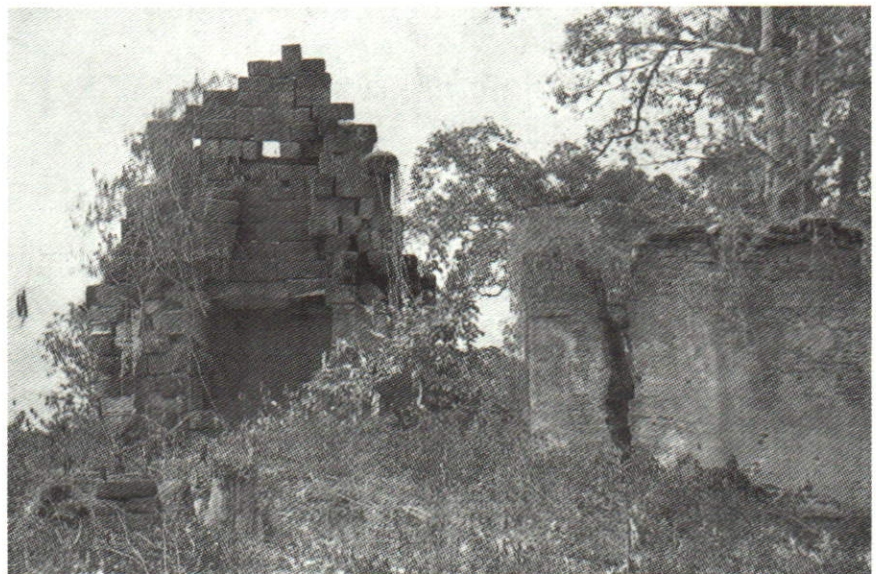
แต่ที่ยังมีชื่อเรียกเมืองศรีสัชนาลัยเป็นเมืองเชลียงอย่างเดิมปรากฏอยู่ในเอกสารต่างๆ คงจะเป็นดังเช่นที่**สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ** ทรงแสดงความเห็นไว้ในลายพระหัตถ์ที่ทรงตอบพระยาอดเมืองขวาง ใน “เรื่องตรวจหาเมืองเชลียง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘” (วารสารศิลปากร ๓ พฤษภาคม ๒๔๙๘) ว่า “หนังสือของชาวข้างใต้ เช่น พระราชกำหนดกฎหมายเรียกชื่อเมืองเหนือตามที่ชาวใต้เคยเรียก เช่นเมืองเชลียง ถึงย้ายมาตั้งเมืองศรีสัชนาลัยแล้ว ก็ยังเรียกเมืองเชลียงตามเดิม เหมือนกับเมืองซากังราว ก็เรียกมาจนถึงเมื่อสร้างเมืองกำแพงเพชรแล้ว”

ตามที่ **ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช** ยังคงเรียกเมืองศรีสัชนาลัยเป็นเมืองเชลียงหรือแคว้นเชลียงนั้น คงเป็นเพราะอาศัยเอกสารของ “ชาวข้างใต้” ดังที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงไว้

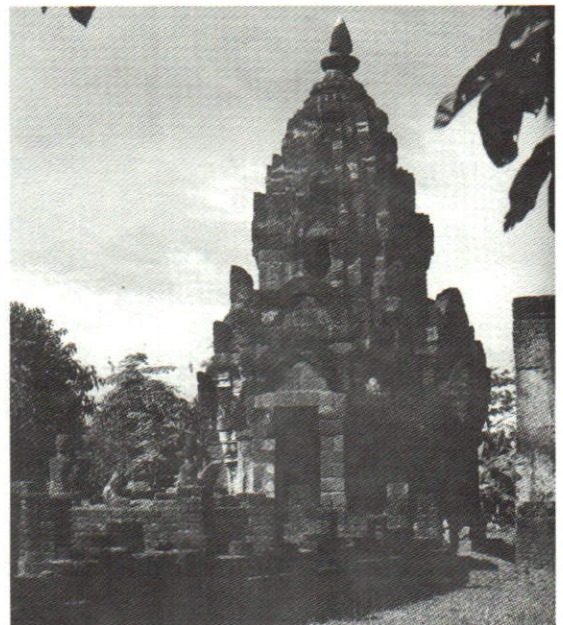

พระปรางค์วัด

พระศรีมหาธาตุเชลียง

ปรางค์และวิหารวัดเจ้าจันทร์
ก่อนขุดแต่งบูรณะ

วัดเจ้าจันทร์ อำเภอศรีสัชนาลัย
จังหวัดสุโขทัย

พระราชกรณียกิจ

เมื่อพ่อขุนศรีนาวนำฤๅมเสด็จขึ้นครองราชย์และประทับอยู่ ณ เมืองศรีสัชนาลัย ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจสำคัญๆ ประการใดบ้างนั้น ศาสตราจารย์ ขจร สุขพานิช ได้กล่าวไว้ในเรื่อง “การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยก่อนสุโขทัย” ว่า

“ศิลาจารึกหลักนี้ (หลักที่ ๒) มันลบเลือนไปเกือบทุกบรรทัดจึงปรากฏแต่พระนาม พ่อขุนศรีนาวนำฤๅมนี่ บางทีก็ไม่ทราบว่ามันทำอะไร แต่ที่มีแน่ชัดก็คือ

มองจากเขาพนมเพลิง จะเห็นวัดตั้งอยู่รายรอบเมืองศรีสัชนาลัย

๑. ท่านสร้างเจดีย์
๒. ท่านออกจับช้างป่า
๓. ท่านเอาช้างนั้นมาแจกจ่ายแก่บรรดาขุนนาง”

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจของพ่อขุนศรีนาวนำฤๅมที่ ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช กล่าวไว้ อย่างสั้นๆ นั้น ปัจจุบันมีหลักฐานเพิ่มเติมคือ บันทึกการสัมมนาศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ ๒ (วัดศรีชุม) ในวารสารศิลปากร ปีที่ ๒๖ เล่ม ๖ มกราคม ๒๕๒๖ ของ นางสาวนิยะดา ทาสุนทร์ เกี่ยวกับการสร้างเจดีย์ในเมืองศรีสัชนาลัยไว้ว่า

วัดเขาพนมเพลิง เมืองศรีสัชนาลัย ก่อนการบูรณะ

“พระศรีรัตนมหาธาตุ ในศิลาจารึกหลักที่ ๒ มีคำว่าพระศรีรัตนมหาธาตุปรากฏอยู่หลายตอน ในแต่ละตอนที่กล่าวถึงนั้น บางแห่งไม่สามารถสันนิษฐานได้ว่าเป็นพระศรีรัตนมหาธาตุองค์ที่ตั้งอยู่ ณ สถานที่แห่งใดสำหรับพระศรีรัตนมหาธาตุใกล้ฝั่งน้ำ ซึ่งปรากฏอยู่ในศิลาจารึกหลักที่ ๒ ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑๐ นั้น น่าจะหมายถึงพระศรีรัตนมหาธาตุที่เรียกว่า พระธาตุเซลียงหรือวัดพระปรางค์บัดนี้

เพราะตั้งอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำยม”

และอีกตอนหนึ่งกล่าวถึงพระศรีรัตนมหาธาตุใกล้ฝั่งแม่น้ำยม นี้ว่า

“ในด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๘ - ๑๐ ความว่า...ปู่ชื่อพระยาศรีนาวนำฤๅม เป็นพ่อ (พระยาตำแหน่งพระราม) เสวยราชในนครสองอัน อันหนึ่งชื่อนครสุโขทัย อันหนึ่งชื่อศรีเสนาไล... ประดิษฐานพระศรีรัตนมหาธาตุใกล้ฝั่งน้ำ...ข้อความในจารึกตอนนี้ เล่าถึงพระยาศรีนาวนำฤๅมเป็นขุน... พระองค์ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังโปรดเกล้าฯ ให้ประดิษฐานพระศรีรัตนมหาธาตุ เป็นองค์ประธานใกล้ฝั่งน้ำ”

พระปรางค์ วัดพระศรีมหาธาตุ เมือง
เซลิยัง ซึ่งท่านเจ้าคุณพระมุนิทรานุวัตต์ เจ้า
อาวาสวัดพระศรีรัตนมหาธาตุกล่าวว่า “เป็น
พระปรางค์องค์แรกที่ไทยมาสร้างในสยาม”

จากปามาสะสมผึกหัดให้จัดเจนในยุทธวิธีและพระราชพิธี ดังมีเรื่อง
ปรากฏในพระราชพงศาวดารและพงศาวดารของไทยมาแต่ละยุคและ
แต่ละสมัยแล้ว และในศิลาจารึกสุโขทัยหลักที่ ๒ ก็ยังมีเรื่องการชนช้าง
ของพ่อขุนศรีนาวนำถม ปรากฏอยู่ในบรรทัดที่ ๑๕ - ๑๖ ของด้านที่ ๑ ว่า

“พ่อขุนนำถมรู้คุณอันพิเศษ ๐ คือ ง ช้างรู้วังช้าง...แกลัวหาญ... เขา
แทงพ่อขุน...นำถม พ่อขุนนำถม ต่อหัวช้างด้วยอีแดงพะเลิง...ได้เมืองแก่
พ่อขุนนำถม”

เรื่องของพระเจดีย์อัน
เป็นผลของการสัมมนา ระบ
เรื่องของการสร้างพระศรีรัตน
มหาธาตุหรือพระเจดีย์ก็ตรง
กับข้อที่ ศาสตราจารย์ขจร
สุขพานิช ซึ่งกล่าวไว้ว่า
“๑. ท่านสร้างเจดีย์”*

และโดยเฉพาะพระศรี-
รัตนมหาธาตุองค์นี้ ท่าน
เจ้าคุณพระมุนิทรานุวัตต์
เจ้าอาวาสวัดพระศรีรัตน-
มหาธาตุชี้แจงไว้ใน “ตำนาน
เมืองสวรรคโลก พิมพ์ครั้งที่ ๓” ว่า “เป็นพระปรางค์องค์
แรกที่ไทยมาสร้างในสยาม”

ส่วนพระราชกรณียกิจ
ในข้อ “๒. ท่านออกจับช้าง
ป่า และ ๓. ท่านเอาช้าง
นั้นมาแจกจ่ายแก่บรรดา
ขุนนาง” นั้น เป็นเรื่องการสร้าง
ความมั่นคงในการป้องกัน
ประเทศและแผ่พระบรมเดชา
นุภาพ ของพระเจ้าแผ่นดินใน
สมัยโบราณ เพราะช้างนั้น
ส่วนใหญ่ออกคลั่งมา

*ที่จริงคือพระปรางค์ ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช คงจะรวมพระปรางค์ไว้ในหมวดพระเจดีย์ด้วย

คำว่า “อีแดงพะเลิง” ศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ณ นคร มีความเห็นว่าเป็นชื่อคน ควรจะอ่านว่า “อีแดงเพลิง”

และ ไมเคิล ไรท์ ชาวอังกฤษ ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับคำว่า “อีแดงพะเลิง” นี้ไว้หลายประการในเรื่อง “ฝรั่งอุษาคเนย์” โดยเฉพาะในหัวข้อเรื่องว่า “อีแดงพะเลิง คือใคร?” ซึ่งสรุปไว้ว่า

สรุปแล้วผม (ไมเคิล ไรท์) อยากให้ ‘อีแดงพะเลิง’ หมายถึง พราหมณ์พระราชพิธีบูชาไฟที่หลายหน้าที่จนคล้ายกับว่า ‘ผู้บัญชาการทหารสูงสุด’”

นี่คือเรื่องราวอันเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพ่อขุนศรีนาวนำถมทรงกระทำ เท่าที่ ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช พิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องที่ชัดเจน เมื่อประทับอยู่ ณ เมืองศรีสัชนาลัย

แต่ในเอกสารอื่นได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจที่สำคัญอีกก็คือ การสร้างกรุงสุโขทัยขึ้นใหม่ ซึ่งจะขอนำรายละเอียดมาเสนอท่าน

ความจริง ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ก็ได้กล่าวไว้อย่างกว้างๆ เกี่ยวกับการสร้างกรุงสุโขทัยเหมือนกัน คือกล่าวไว้ในความนำเรื่อง “ราชอาณาจักรเชลียงก่อนราชวงศ์พระร่วง” ว่า

“บทความนี้เป็นเรื่องราวของแคว้นเชลียง ก่อนราชวงศ์พระร่วงจะอุบัติราว ๖๐ ปี หลักฐานปรากฏในจดหมายเหตุราชวงศ์ซ้องของจีน จึงเป็นเรื่องราวที่พอจะเชื่อถือได้ว่า คงเป็นจริงตามจดหมายเหตุจีนเขียนไว้ ต่อจากนั้น ๓๕ ปี จึงถึงเรื่องราวของพ่อขุนศรีนาวนำถม ดังปรากฏในจารึกหลักที่ ๒ ของสุโขทัย และต่อจากนั้นอีกราว ๒๔ - ๒๕ ปี จึงถึงสมัยการปกครองสถาปนาราชวงศ์พระร่วงขึ้นในแคว้นศรีสัชนาลัยสุโขทัย เรื่องราวของแคว้นเชลียงจึงต่อเนื่องด้วยเรื่องราวของพ่อขุนศรีนาวนำถม และพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ผิดกันแต่ว่าเรื่องราวของแคว้นเชลียงอุบัติขึ้นก่อนเพื่อนและเป็นการอุบัติก่อนราชวงศ์พระร่วงจะสถาปนาอาณาจักรของตนเอง อยู่บนพื้นฐานความมั่นคงของท่านแต่ก่อน ท่านซึ่งมีส่วนสร้างรากฐานให้ราชวงศ์พระร่วงได้เสวยสุขเมื่อแรกตั้ง”

ข้อความดังกล่าวเกี่ยวกับการสร้างกรุงสุโขทัยของพ่อขุนศรีนาวนำถมตามที่ ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช กล่าวไว้นี้ ไม่มีรายละเอียดแต่มีหลักฐานที่มีรายละเอียดซึ่งนักประวัติศาสตร์และโบราณคดีกล่าวไว้ คือเรื่อง “ราชธานีรุ่นแรกของไทย ในพุทธศตวรรษที่ ๑๙” ซึ่งศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงแปลจากเรื่องที่ ศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศส ซึ่งกรมศิลปากรได้จัดพิมพ์ไว้ในเรื่อง ศิลปไทยสมัยสุโขทัย และราชธานีรุ่นแรกของไทย” เนื่องในงานเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รามคำแหง จังหวัดสุโขทัย วันที่ ๒๕ มกราคม

วัดพระพายหลวง

พ.ศ. ๒๕๐๗ มีข้อความเกี่ยวกับการสร้างเมืองสุโขทัยขึ้นใหม่ตอนหนึ่งว่า

“สำหรับคำว่า สุโขทัย เป็นภาษาสันสกฤต - บาลี ซึ่งแปลได้ว่า ‘การเกิดขึ้นแห่งความสุข’ (แต่ยังมีคนไทยบางท่านที่นิยมการออกเสียง และไม่คำนึงถึงการผิดกฎแห่งไวยากรณ์ของคำ แปลว่า ‘ความสุขของชาวไทย’) ชื่อนี้ยังเป็นชื่อของเมืองที่ทิ้งร้างไปแล้ว แต่ปัจจุบันยังคงมีคนอาศัยอยู่บ้าง ตั้งอยู่บนลำน้ำเล็กๆ ชื่อแม่ลำพัน ซึ่งแยกออกมาจากแควแควหนึ่ง ทางด้านเหนือของแม่น้ำเจ้าพระยา คือ

แม่น้ำยม แม่น้ำนี้อยู่ห่างจากเมืองเก่าออกไป ๑๒ กิโลเมตร และอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองใหม่ เมืองใหม่นี้ยังคงตั้งอยู่บนท่าเก่าของ เมืองสุโขทัยบนฝั่งแม่น้ำยม และชื่อที่เรียกว่า ‘ธานี’ ก็หมายถึงราชธานีเก่านั่นเอง”

ข้อความที่ถูกระบุไว้ในหลักฐานนี้ว่า “เมืองที่ทิ้งร้างไป” สถานที่ตั้งเมืองนี้คงเป็นเมืองที่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ประทานความเห็นเรื่องเมืองเดิมของสุโขทัยไว้ว่า

“เมื่อได้ตรวจดูพื้นที่เห็นมีคูรอบเป็นเขตที่ใหญ่โตกว่าที่อื่น จึงสันนิษฐานว่าที่วัดพระพายหลวงนี้เห็นจะเป็นตัวเมืองเดิมเมื่อครั้งขอมปกครอง ครั้นไทยตั้งเมืองสุโขทัยเป็นราชธานี จึงสร้างเมืองขึ้นใหม่ใหญ่โตกว่าเมืองเดิม”

ส่วนเหตุผลที่พ่อขุนศรีนาวนำถมทรงสร้างเมืองสุโขทัยขึ้นใหม่อย่างใหญ่โตนี้มีข้อความตอนหนึ่งในเรื่องที่ ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงแปลดังข้างไว้แล้วนั้น น่าจะถือเป็นเหตุผลที่สำคัญได้ คือ

“เมืองเขลียงซึ่งอยู่ได้แก่หลวงอันเป็นแก่สุดท้ายของแม่น้ำยม (ตรงนี้มีเชิงอรธว่า:- ความจริงยังมีอีก ๒ แก่ง ก่อนถึงเมืองสุโขทัย คือ แก่งสัก และแก่งสะพานหิน) และอยู่ที่ปลายแผ่นดินสูงทางด้านเหนือ ย่อมเป็นที่สำคัญของชาวขอม การที่ชาติไทยสามารถเข้ายึดกุญแจดอกสำคัญสำหรับลงไปสู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยานี้ ทำให้ชาติไทยสามารถครอบครองแควสำคัญของแม่น้ำเจ้าพระยาที่อาจใช้แล่นเรือได้โดยตลอด

เมืองสุโขทัยซึ่งมีถนนยาว ๑๒ กิโลเมตร ติดต่อกับแม่น้ำยมตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๘ ก็สามารถควบคุมทางเดินไปยังประเทศพม่าโดยผ่านทางเมืองระแหงและด่านแม่สอดได้ การควบคุมศูนย์กลางสำคัญ ๒ แห่งที่ตั้งอยู่บนจุดของเขตขอมทางใต้มอญและพม่า ทางด้านตะวันตกนี้ทำให้ชาวไทยซึ่งลงมาจากทางภาคเหนือสามารถติดต่อทางน้ำได้อย่างสะดวกกับเมืองลพบุรี ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาด้านใต้และแหลมมลายู นอกจากนี้ยังอาจเดินบกไปยังลุ่มปากแม่น้ำของประเทศไทย และเลยไปถึงแคว้นเบ็งกอลและเกาะลังกาด้วย เราไม่ควรลืมสถานที่ตั้งอันมีประโยชน์เช่นนี้ ถ้าเราต้องการเข้าใจว่า เหตุใดอิทธิพลต่างๆ เป็นต้นว่า อิทธิพลของอารยธรรมของขอม มอญ หรือพม่า ตลอดจนพุทธศาสนาจากลังกา จึงสามารถมาปรากฏในที่นี้ ซึ่งถ้าดูแต่ผิวเผินๆ จะเห็นได้ว่า ไกลจากศูนย์กลางอินโดจีน ไกลจากทะเลและสายทางติดต่อใหญ่ๆ”

เรื่องของความใหญ่โตของเมืองสุโขทัยที่สร้างขึ้นใหม่นี้ อาจารย์ตรี อมาตยกุล ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “อนุสรณ์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช” ในหัวข้อเรื่องว่า “ข้อที่ควรคิดเกี่ยวกับกรุงสุโขทัย” ว่า

“เมืองสุโขทัยที่สร้างขึ้นใหม่ในสมัยกรุงสุโขทัยนั้นใหญ่กว่าเมืองสุโขทัยเดิมที่วัดพระพายหลวงถึง ๘ เท่า กำแพงชั้นในก่อด้วยศิลาแลง บั๊อมก็ก่อด้วยศิลาแลง ส่วนกำแพงนอกอีก ๒ ชั้นเป็นคันดิน มีคูกว้างใหญ่ เมื่อตากแดดเสร็จเรียบร้อยแล้วข้าพเจ้าจึงได้ทราบว่าคุณและกำแพงเมืองทั้ง ๓ ชั้นนี้มีมาแต่เดิม ตั้งแต่สมัยสุโขทัย”

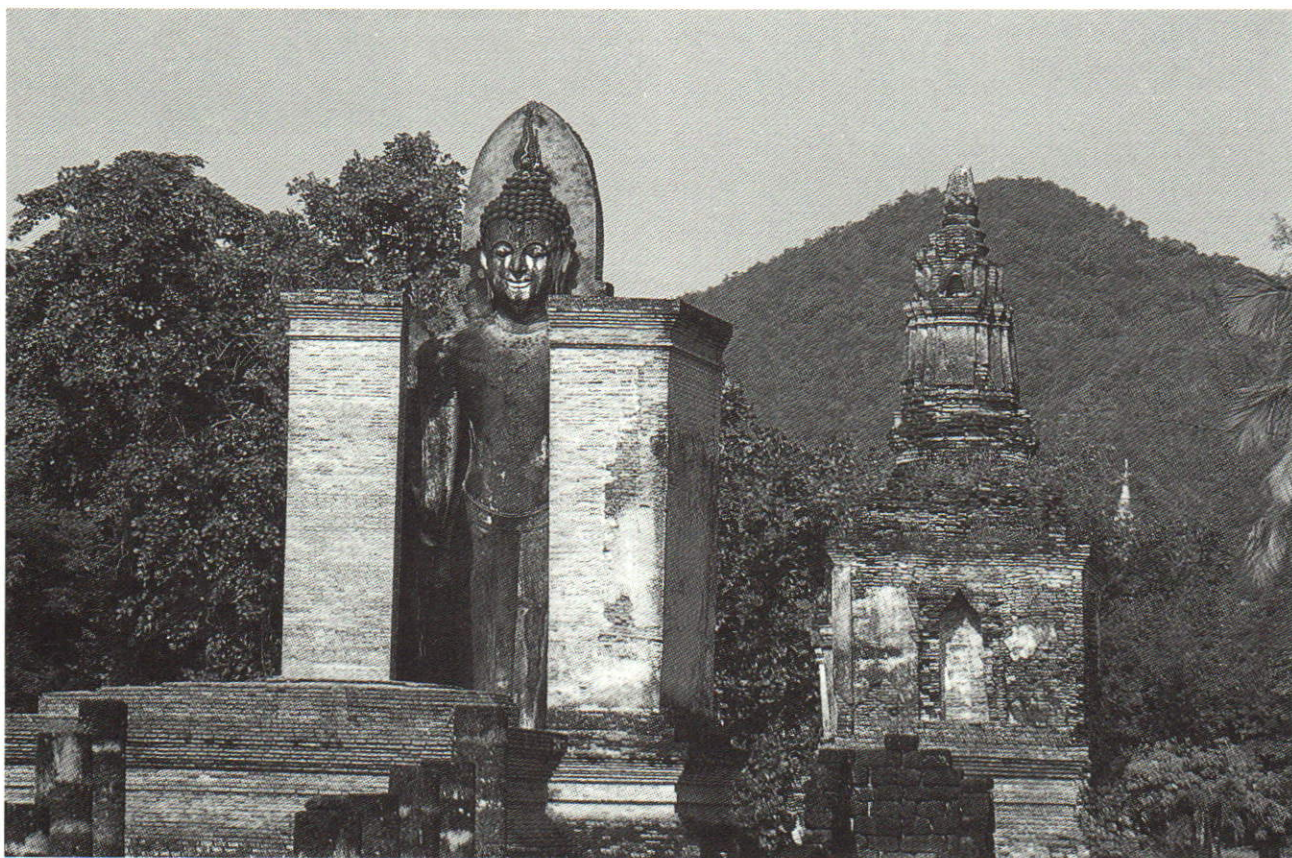
ศาสตราจารย์มานิต วัลลิโภดม ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีไทย กรมศิลปากร ได้กล่าวถึงงานด้านสถาปัตยกรรมซึ่งพ่อขุนศรีนาวนำถมมีส่วนสร้างขึ้นไว้ใน เรื่อง “สถาปัตยกรรมสมัยสุโขทัย” ในหนังสือ “อนุสรณ์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช” เช่นเดียวกันว่า

“ย่อมทราบจากศิลาจารึกวัดศรีชุม (หลักที่ ๒) กันอยู่แล้วว่า ก่อนที่พ่อขุนศรีอินทราทิตย์จะได้เป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรสุโขทัยนั้น พ่อขุนศรีนาวนำถม ราชบิดาของพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมืองราด ได้เคยครองนครศรีสัชนาลัยสุโขทัยมาก่อน สถาปัตยกรรมในบ้านเมืองเหล่านี้ ย่อมจะต้องมีบ้างแล้ว อย่างช้าแต่ครั้งนั้น อันเป็นระยะเวลาครองราชย์ของพ่อขุนศรีนาวนำถมนั้น ในเวลานี้ยังเป็นการยากที่จะสืบค้นให้ได้แน่ชัด...”

ความไม่แน่ชัดเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมที่พ่อขุนศรีนาวนำถมทรงสร้างนั้น อาจารย์ปริดา ศรีชลาลัย ก็ได้พยายามคลี่คลายขึ้นมาได้บ้าง โดยได้กล่าวไว้ใน “รวมเรื่องของศรีชลาลัย ภาค ๑” ว่า

“เมื่อพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ได้ครองสุโขทัย ไม่มีหลักฐานอะไรแสดงว่าพระองค์ทรงสร้างนครขึ้นใหม่ ข้อความที่พรรณนาไว้ในจารึกสุโขทัยหลักที่ ๑

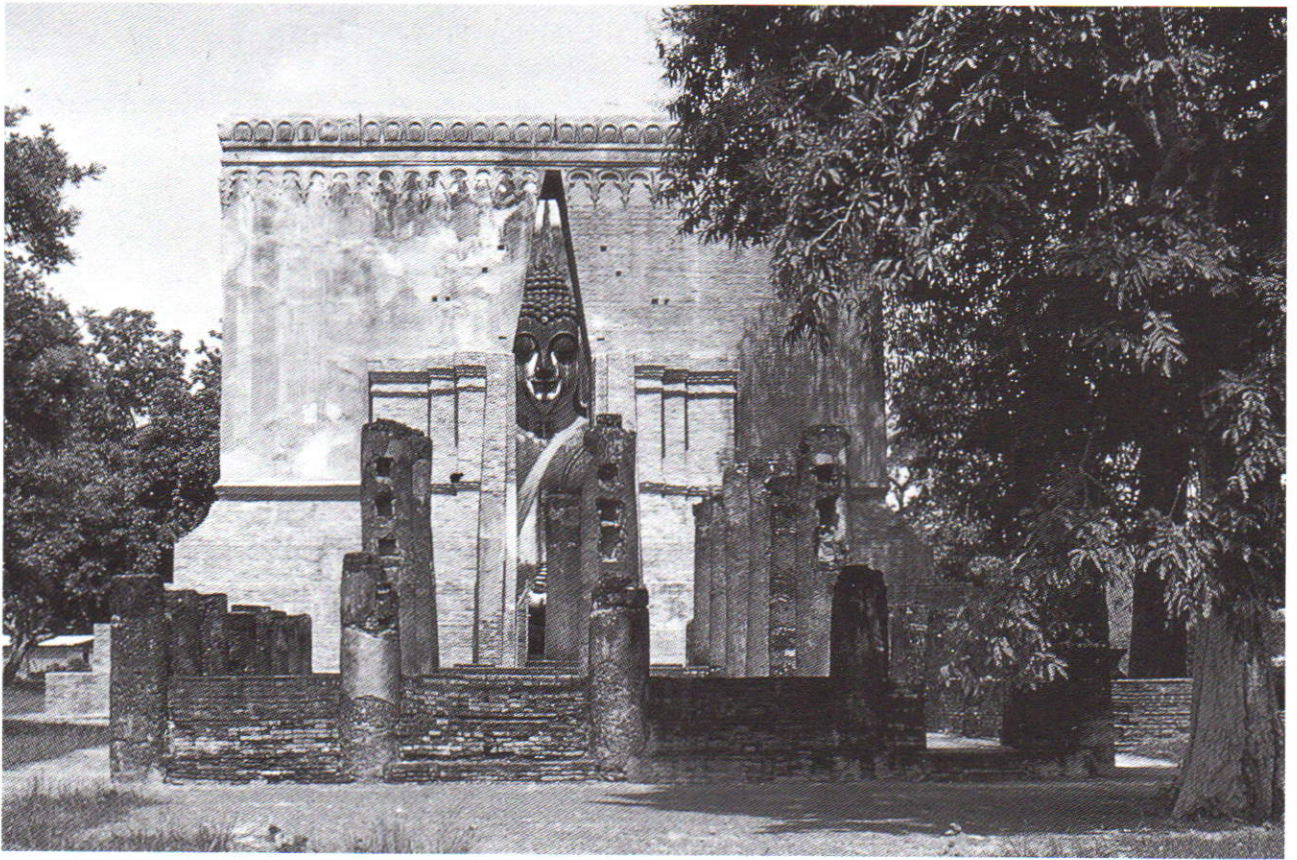

วัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย

ว่า กำแพงนครสุโขทัยวัดโดยรอบได้เท่าไร ภายในนครมีวัดอุสถานสำคัญ
อย่างไร และแต่ละทิศๆ ของนครนั้นมีอะไรอีกบ้าง เป็นแต่กล่าวรวมๆ โดย
มิแจ้งว่าใครเป็นผู้สร้างสิ่งไหนส่วนใดเมื่อใด เว้นแต่บางสิ่งบางอย่างที่
พ่อขุนรามคำแหงทรงสร้างก็บอกไว้ให้ปรากฏ เช่น ทรงสร้างสวนตาล
สร้างพระแท่นศิลาบาตร ทรงดำริจัดรูปและระเบียบอักษรใหม่ ทรงสร้าง
พระศรีรัตนธาตุที่เมืองศรีสัชนาลัย ซึ่งจารึกสุโขทัยหลักที่ ๒ กล่าว
ยืนยันสรรเสริญไว้ เมื่อตรวจดูรายการนั้นๆ ตลอดจนแล้ว จะเห็นได้ว่าถ้าแม่
พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ทรงสร้างนครใหม่ ไหนเลยจะไม่มีค่ายก่อย่อง
เฉลิมพระเกียรติ เพราะฉะนั้นจึงฟังได้ว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ได้ครอง
สุโขทัยที่มีอยู่แล้ว บรรดาพุทธเจดีย์ที่สำคัญทั้งในเมืองและนอกกำแพงเมือง
เช่น พระมหาธาตุ พระอัฐารสวัดสะพานหิน วัดพระเชตุพน พระเจดีย์
ปราสาทวัดศรีชุม ล้วนเป็นของก่อนสมัยราชวงศ์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์
การกำหนดแบบพุทธเจดีย์ของสุโขทัย น่าจะต้องแบ่งอย่างน้อยเป็น ๒
สมัย คือ ของสมัยก่อนราชวงศ์และของในราชวงศ์นี้ จึงจะใกล้เคียงความจริง
หากรวมกล่าวเอาของสุโขทัยเป็นสมัยราชวงศ์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์เสีย
ทั้งหมด เห็นว่าคลาดเคลื่อนอย่างแน่นอน”

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอยุติเรื่องเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในการสร้าง
กรุงสุโขทัยขึ้นใหม่ของพ่อขุนศรีนาวนำถม ด้วยข้อเขียนของ **สุดจิตต์**

วัดศรีชุม จังหวัดสุโขทัย

วงศ์เทศ ซึ่งได้แสดงความเห็นไว้ใน “ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ สุโขทัยไม่ใช่อารยธรรมแห่งแรกของไทย” ไว้เป็นตอนๆ ดังนี้

“ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๘ นั้น เราได้หลักฐานจากข้อความในจารึก วัดศรีชุม ว่า เสด็จเปลี่ยนชื่อเป็นเมืองศรีสัชนาลัยและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเมืองสุโขทัยแล้ว ทั้งยังพบด้วยว่ากษัตริย์ที่ทรงพระนามว่า ‘พ่อขุนศรีนาวนำถุม’ เป็นกษัตริย์ครอบครองทั้งเมืองสุโขทัยและเมืองศรีสัชนาลัย”

และอีกตอนหนึ่งว่า

“แม้จารึกวัดศรีชุมมิได้บอกว่า พ่อขุนศรีนาวนำถุมเป็นกษัตริย์ผู้ทรงสร้างเมืองสุโขทัย หากบอกเพียงว่า ‘เสวยราชในนครสองอัน คือสุโขทัยและศรีสัชนาลัย อันทำให้เกิดข้อสงสัยว่า กษัตริย์พระองค์ใดจะเป็นผู้สร้างเมืองสุโขทัย และเสด็จขึ้นครองราชย์ก่อนพ่อขุนศรีนาวนำถุม แต่ผมก็ยังสมัครใจเชื่อว่า พ่อขุนศรีนาวนำถุมนั้นแรกที่เดียวจะเป็นกษัตริย์คือครองอยู่เมืองเสด็จหรือที่เอยนามว่า ศรีสัชนาลัย (ซึ่งเป็นเมืองเก่าแก่มีมาก่อนสุโขทัย) แล้วทรงขยายลงมาสร้างชุมชนที่เชิงเขาหลวงขึ้นเป็นเมืองสุโขทัย แล้วจึงเสด็จมาครองและประทับอยู่เมืองสุโขทัย...”

...จึงเมื่อพ่อขุนศรีนาวนำถุมมาถือครองเป็นกษัตริย์ เมืองที่เคยเป็นเมืองอยู่นั้น ก็กลายเป็น ‘นคร’ ขึ้นมาทันที”

ทำไมจึงต้อง “ศรีสัชนาลัยสุโขทัย”

เมื่อพ่อขุนศรีนาวนำถมเสด็จมาประทับ ณ เมืองสุโขทัยที่ทรงสร้างขึ้นใหม่แล้ว จึงทำให้เรียกชื่อเมืองอันเป็นราชธานีสองเมืองรวมกัน หรือเป็นราชธานีคู่ คือ ศรีสัชนาลัยสุโขทัย

ปัญหาข้อนี้ ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ทรงแปลเป็นคำตอบไว้แล้วในเรื่อง “ราชธานีรุ่นแรกของไทยฯ” ว่า

“เหตุที่กล่าวถึงราชธานีคู่ ก็เพราะเหตุว่าในเอกสารในสมัยนั้น ชื่อทั้งสองเมืองนี้มักอยู่ด้วยกันเสมอ...

ชื่อเมืองทั้ง ๒ เมือง หมายถึงพระราชอาณาจักรและการครอบครองเมืองทั้งสองในขณะเดียวกัน จึงหมายถึงอำนาจอันเต็มเปี่ยมของพระมหากษัตริย์

ราชธานีคู่นี้อาจแสดงถึงการปกครองของชนชาติไทยในสมัยโบราณ โดยเฉพาะชนชาติไทยที่จะอยู่ในลุ่มแม่น้ำโขงและแม่น้ำเจ้าพระยา ประเพณีของลาวซึ่งมีศิลาจารึกสนับสนุน ก็แสดงว่าเคยเรียกเมืองหลวงพระบางในปัจจุบันว่าเมืองเซียงคองและเซียงทอง และนครเวียงจันทน์ว่า เมืองเวียงจันทน์ และเวียงคำ...

สำหรับเมืองศรีสัชนาลัยและสุโขทัยนั้น อยู่ห่างกันประมาณ ๖๐ กิโลเมตร ดังนั้น เมืองทั้งสองนี้จึงคงเป็นศูนย์กลางสองแห่งของราชอาณาจักรมากกว่า คือเป็นที่ประทับของพระอุปราชและพระมหากษัตริย์ตามลำดับ”

ส่วนอีกท่านหนึ่ง คือ อาจารย์ตรี อมาตยกุล ได้เสนอความเห็นไว้ใน “ข้อควรคิดเกี่ยวกับสุโขทัย” ที่อ้างแล้ว เป็นทำนองว่า คำว่าศรีสัชนาลัยสุโขทัย คงจะเป็นชื่อเรียกประเทศของไทยสมัยนั้น และเสมอไว้เป็นข้อ ๑ เลยว่า

“๑. เราทราบกันเป็นส่วนมากแล้วว่าชาวไทยในสมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยาไม่ได้เรียกชื่อประเทศว่าประเทศสยามหรือประเทศไทยเลย ชื่อสยามนั้นเป็นชื่อที่ชาติอื่นเขาตั้งให้เราโดยกำหนด เอาภูมิประเทศเป็นสำคัญ (คำแปลคำว่าสยามนี้มีบางท่านทำไว้แล้ว ข้าพเจ้าไม่จำเป็นที่จะนำมาสาธยายอีก) ส่วนเชื้อชาตินั้นเราเป็นไทย และเรียกตัวของเราเองว่าไทยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และยังคงเรียกขานกันอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นจึงมีปัญหว่าในสมัยสุโขทัยเราเรียกชื่อประเทศของเราว่าประเทศสยาม หรือเมืองสยามหรือเปล่า เท่าที่ตรวจดูในศิลาจารึกของกรุงสุโขทัยตลอดจนหนังสือเก่าๆ ยังไม่เคยพบว่าไทยเราเรียกชื่อประเทศของตนว่าสยามเลย แต่ถ้าไม่เรียกชื่อว่าสยามแล้ว เราเรียกขาน

กันว่าอย่างไร เรียกเมืองสุโขทัยเฉยๆ หรือว่ามีคำอื่นใดเพิ่มเติมเข้าไปอีก ปัญหานี้แม้จะไม่ใช่ของยากนัก แต่ก็ไม่ควรจะผ่านพ้นไปเสียง่ายๆ

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบดูในศิลาจารึกของกรุงสุโขทัยหมดทุกๆ หลัก เห็นมีตอนที่กล่าวถึงส่วนรวม คือกล่าวถึงประเทศ ไม่ได้เรียกเมืองสุโขทัยเฉยๆ เรียกควบกันไปกับเมืองศรีสัชนาลัยทุกคราวไป จึงทำให้เกิดความคิดขึ้นว่าในสมัยสุโขทัยคงจะเรียกชื่อประเทศไทยว่า “เมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย” กระมัง? หลักฐานเหล่านี้มีปรากฏอยู่ในศิลาจารึกหลายหลักทีเดียว ข้าพเจ้าจะขอคัดมาเสนอดังต่อไปนี้

“๑๒๑๔ ศก ปีมะโรง พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัยนี้ ปลุกไม้ตาลไว้สืบสืบ...” จารึกกรุงสุโขทัยหลักที่ ๑

“มิใช่วันสวดธรรมพ่อขุนราม คำแหงเจ้าเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย ขึ้นนั่งเหนือชะดาร์หิน...” จารึกกรุงสุโขทัยหลักที่ ๑

“พ่อขุนรามคำแหง ลูกพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ เป็นขุนในเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย ทั้งมาลาวและไทย...” จารึกกรุงสุโขทัยหลักที่ ๒

“แล้วพ่อขุนผาเมืองพลเมืองมืองราดเมืองสากอได...ศรีสัชนาลัยสุโขทัย ขอมสมาดโขลญลำพงรบ...” จารึกกรุงสุโขทัยหลักที่ ๒

“พระยาภุไทยราชผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย เป็นหลานแก่พระยารามราช เมื่อได้เสวยราชย์ในเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย ได้ราชาภิเษก...” จารึกกรุงสุโขทัย หลักที่ ๓

“เสด็จเสวยราชสมบัติในศรีสัชนาลัยสุโขทัยได้ ๒๒ ปี...” จารึกกรุงสุโขทัยหลักที่ ๔

“เมื่อลุนนี้พรญาภุไทยรู้พระปีฎกไตร ได้ขึ้นเสวยราชย์ในเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย แทนปู่แทนพ่อ...” จารึกกรุงสุโขทัยหลักที่ ๕

“ลักษณะนี้...ไทยผู้ ...พ... เมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัย หากณสังขยาตราไว้ใส่ ๑๒...” จารึกกรุงสุโขทัยหลักที่ ๘

ถ้าจะเรียกชื่อซึ่งจะให้ความหมายแต่เฉพาะเมืองสุโขทัยหรือเมืองศรีสัชนาลัยแต่เพียงเมืองเดียว คือไม่จงใจจะให้ความหมายรวมกันทั้งประเทศ ก็กล่าวแต่เฉพาะชื่อของเมืองนั้นๆ แต่เพียงชื่อเดียว คือกล่าวว่าเมืองสุโขทัยหรือเมืองศรีสัชนาลัย ไม่ได้เรียกควบกันว่า “ศรีสัชนาลัยสุโขทัย” ตัวอย่างที่เรียกชื่อว่าเมืองสุโขทัย เมืองศรีสัชนาลัยอันบ่งแสดงว่าจงใจกล่าวถึงเมืองนั้นๆ โดยเฉพาะมีปรากฏอยู่ในศิลาจารึกหลายแห่งทีเดียว แต่ถ้าข้าพเจ้าจะยกตัวอย่างมาแสดงในที่นี้ด้วยเกรงว่าจะไม่ได้พูดถึงเรื่องอื่น เพราะฉะนั้นจึงขอคัดไว้ถ้าผู้ที่สนใจต้องการทราบโดยละเอียดขอโปรดตรวจดูในหนังสือประชุมศิลาจารึกภาค ๑ ต่อไป”

สิ้นพระชนม์

การสิ้นพระชนม์ของพ่อขุนศรีนาวนำถม มีหลักฐานชัดเจนและตรงกัน คือ สถานที่ กล่าวคือ พระองค์เสด็จสวรรคต ณ กรุงสุโขทัย

แต่กาลเวลาและสาเหตุ มีหลักฐานอย่างกว้างๆ โดยระบุว่า ก่อนพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วงเสด็จขึ้นครองราชย์ เรื่องกาลเวลาเสด็จขึ้นครองราชย์ของปฐมกษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงพระองค์นี้ไว้ว่า

“กษัตริย์ราชวงศ์พระร่วงเริ่มแต่

(๑) พ่อขุนศรีอินทราทิตย์เสวยราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๗๙๒ ถึงปีใดไม่ปรากฏ”

ดังนั้น ถ้ากำหนดเอาวันเสด็จสวรรคตของพ่อขุนศรีนาวนำถมก่อนการเสด็จขึ้นครองราชย์ของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์แล้ว ก็คงไม่ได้วันเดือนปีที่แน่นอน เพราะอาจเป็นเรื่องก่อนหลายปีหรือในปีเดียวกันนั่นเองแต่ก่อนวันเสด็จสวรรคตก็ได้

ส่วนเหตุการณ์หรือมูลเหตุแห่งการสวรรคตก็ไม่ชัดเจน เพราะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นเกี่ยวกับพ่อขุนศรีนาวนำถม คือ เรื่องของขอมสบาดโขลญลำพง ซึ่งเป็นตัวการทำให้เกิดเหตุการณ์สู้รบต้องปราบปรามกันก่อนที่พ่อขุนบางกลางหาวจะได้เสด็จขึ้นครองราชย์

ขอมสบาดโขลญลำพง ผู้นี้เป็นใคร และเพราะเหตุใดจึงเข้ามามีบทบาทในตอนนี จึงใคร่ขอเสนอข้อคิดเห็นของบรรดานักประวัติศาสตร์โบราณคดีแก่ท่านผู้อ่านโดยลำดับ ดังนี้

อาจารย์ตรี อมาตยกุล เสนอความเห็นไว้ในเรื่อง “ข้อที่ควรคิดเกี่ยวกับกรุงสุโขทัย” ว่า

“ก่อนตั้งกรุงสุโขทัยปรากฏว่า กษัตริย์ขอมได้ส่งข้าหลวงออกมาปกครองเมืองสุโขทัย ข้าหลวงคนนี้เป็นทหารด้วย ปรากฏในศิลาจารึกของกรุงสุโขทัยว่า ชื่อ ‘โขลญลำพง’ พ่อขุนบางกลางหาว (เดิมพ่อขุนบางกลางท่าว) เจ้าเมืองบางยางกับพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด ได้คบคิดกันชิงอำนาจขอม โดยยกกองทัพเข้าต่อตีกองทัพของโขลญลำพงที่ตั้งรักษาเมืองสุโขทัยแตกไป”

แนวความเห็นนี้เป็นไปตามพระดำริของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

อาจารย์ปริดา ศรีชลาลัย เสนอความเห็นไว้ใน “รวมเรื่องของศรีชลาลัย ภาค ๑” ว่า

“เหตุการณ์ใน พ.ศ. ๑๗๖๐ เศษนี้เอง ชวนให้คาดคะเนเห็นเป็นข้อสำคัญที่ทำให้กลุ่มเมืองสุโขทัยมีการเปลี่ยนแปลงมาก ถ้าผู้ครองสุโขทัยทำการต่อต้านอำนาจของไทยใหญ่ แต่ในที่สุดสู้ไม่ไหวต้องพ่ายหนี จำเป็นที่ไทยใหญ่ต้องถอยศปลดอำนาจ และแต่งตั้งผู้ควบคุมดูแลสุโขทัยขึ้นใหม่ บุคคลผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นจึงน่าจะแต่โขลญลำนาง ส่วนเมืองที่อยู่ห่างไกลออกไป แม้จะเป็นเมืองไม่ใหญ่นัก หากไทยใหญ่มิได้ส่งกำลังไปรังควาน คงหาโอกาสตั้งปลีกออกเป็นอิสระได้ตามควรแก่เวลา ในระยะที่เล้ามานี้ เมืองรากับเมืองบางยางอาจจะแยกตั้งปกครองเป็นแต่ละเมือง มิฉะนั้นก็น่าจะเป็นด้วยไทยใหญ่ต้องการมิให้กลุ่มเมืองสุโขทัยมีทางพื่นกำลังได้ง่าย จัดแบ่งแยกออกไปเป็นหลายเมือง มีผู้ครองเมืองเป็นอิสระแก่กันแต่เฉพาะสุโขทัยให้มีขอมสบาดโขลญลำนางเป็นผู้กำกับเมือง บังเอิญต่อมาเจ้าเมือง (คงหมายถึงพ่อขุนศรีนาวนำถม) ถึงอสัญกรรมลง ขอมสบาดโขลญลำนางจึงได้กุมอำนาจสุโขทัยเต็มที่ก็เป็นได้ ขอมสบาดโขลญลำนางคงไม่ใช่ข้าราชการของนคร อโยธยามาก่อน เพราะถ้าเคยเป็นข้าราชการเก่าของนครอโยธยา เมื่อแตกตื่นจากสุโขทัย ก็น่าจะหลบมาอโยธยา ขอกำลังขึ้นไปปราบพ่อขุนศรีอินทราทิตย์และพ่อขุนผาเมืองอีก แต่ไม่ปรากฏร่องรอยพาดพิงถึงอโยธยาเลย ดังนั้น จึงชวนให้สันนิษฐานว่า บางทีขอมสบาดโขลญลำนางจะมาจากเมือง ลำนาง ซึ่งอาจจะอยู่แถบระหว่างเมือง ยอด - ตาก - เถิน”

ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ตอบคำถามผู้ฟังเรื่อง “การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยก่อนสมัยสุโขทัย” ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดพิษณุโลก ว่า

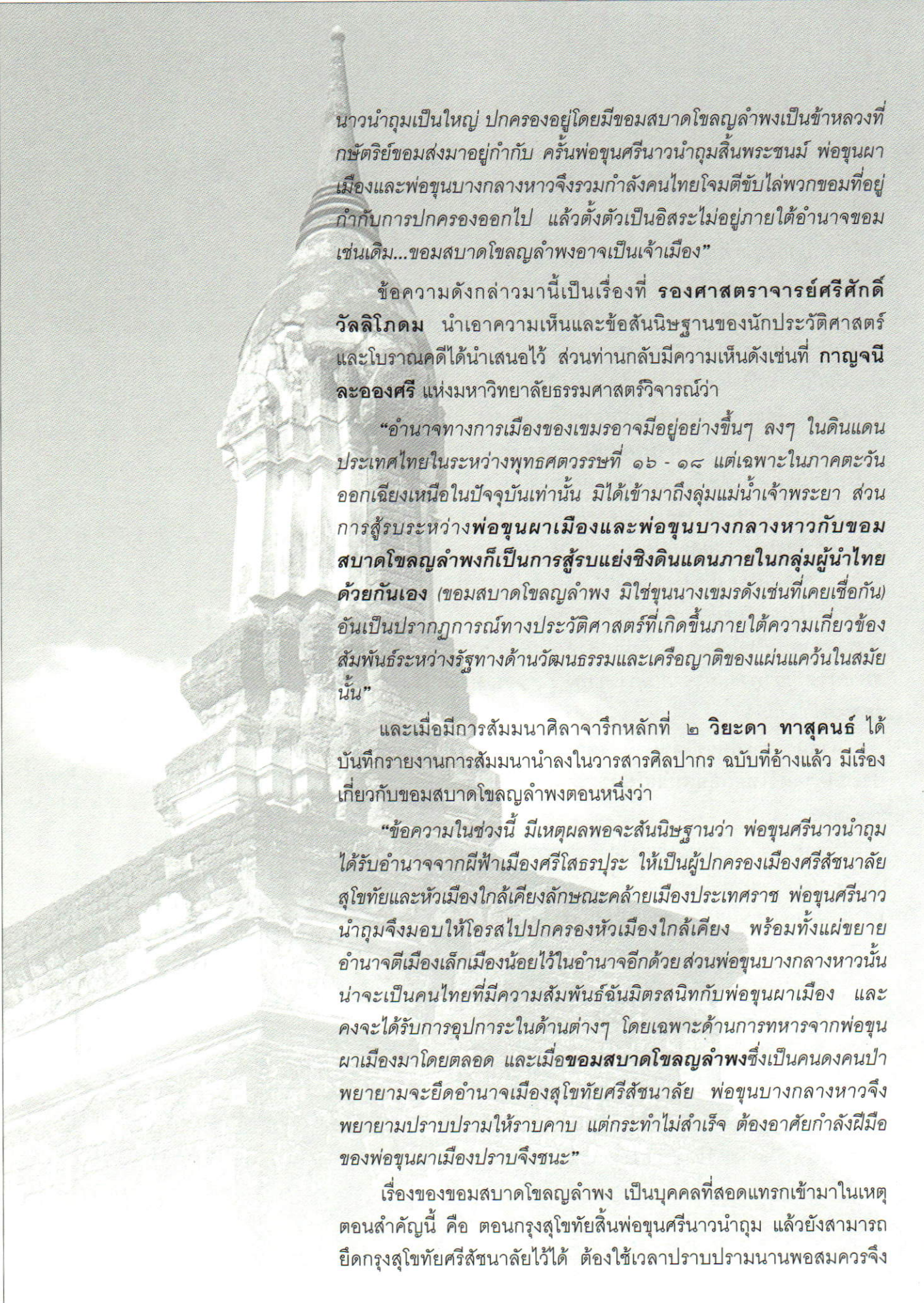
“โขลญเป็นตำแหน่งผู้ปกครอง อาจจะระดับอำเภอ อาจจะระดับจังหวัด หรืออาจจะระดับเมือง ลำนาง เป็นชื่อเมือง คือ เจ้าเมืองลำนาง แต่ทว่าเมืองลำนางอยู่ที่ไหนนี่ลำบาก จนบัดนี้เราก็กังหาเมืองนี้ไม่ได้...

ฯลฯ

...เมื่อพ่อขุนน่านำถมล่องลับไปแล้ว โอรสคือผาเมืองอยู่เมืองรากลไกลออกไป ขอมสบาดโขลญลำนางซึ่งเป็นคนพื้นเมืองมาแต่เดิม เมื่อสิ้นผู้ปกครอง...ก็เลยยึดอำนาจแล้วก็ขึ้นเป็นกษัตริย์ ๒ พ่อขุนหนุ่มก็เลยรวมกำลังมาปราบ”

รองศาสตราจารย์ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม เสนอไว้ในเรื่อง “ข้อขัดแย้งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย” ในหัวข้อเรื่อง “อำนาจทางการเมืองของชัยวรมันที่ ๗” ว่า

“จากข้อความในตอนต้นของศิลาจารึกหลักนี้ (หลักที่ ๒) ทำให้นักประวัติศาสตร์และโบราณคดี สันนิษฐานว่ากรุงสุโขทัยแต่เดิมนั้นพ่อขุนศรี

นายนำถมเป็นใหญ่ ปกครองอยู่โดยมีขอมสบาดโขลญลำพงเป็นข้าหลวงที่
กษัตริย์ขอมส่งมาอยู่กำกับ ครั้นพ่อขุนศรีนายนำถมสิ้นพระชนม์ พ่อขุนผา
เมืองและพ่อขุนบางกลางหาวจึงรวมกำลังคนไทยโจมตีขับไล่พวกขอมที่อยู่
กำกับการปกครองออกไป แล้วตั้งตัวเป็นอิสระไม่อยู่ภายใต้อำนาจขอม
เช่นเดิม...ขอมสบาดโขลญลำพงอาจเป็นเจ้าเมือง”

ข้อความดังกล่าวมานี้เป็นเรื่องที่ รองศาสตราจารย์ศรีศักดิ์
วัลลิโภดม นำเอาความเห็นและข้อสันนิษฐานของนักประวัติศาสตร์
และโบราณคดีได้นำเสนอไว้ ส่วนท่านกลับมีความเห็นดังเช่นที่ กาญจน์
ละอองศรี แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์วิจารณ์ว่า

“อำนาจทางการเมืองของเขมรอาจมีอยู่อย่างขึ้นๆ ลงๆ ในดินแดน
ประเทศไทยในระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๖ - ๑๘ แต่เฉพาะในภาคตะวันออก
เฉียงเหนือในปัจจุบันเท่านั้น มิได้เข้ามาถึงลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วน
การสู้รบระหว่างพ่อขุนผาเมืองและพ่อขุนบางกลางหาวกับขอม
สบาดโขลญลำพงก็เป็นการสู้รบแย่งชิงดินแดนภายในกลุ่มผู้นำไทย
ด้วยกันเอง (ขอมสบาดโขลญลำพง มิใช่ขุนนางเขมรดั่งเช่นที่เคยเชื่อกัน)
อันเป็นปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นภายใต้ความเกี่ยวข้อง
สัมพันธ์ระหว่างรัฐทางด้านวัฒนธรรมและเครือญาติของแผ่นแคว้นในสมัย
นั้น”

และเมื่อมีการสัมมนาวิชาการหลักที่ ๒ วิยะดา ทาสุนนท์ ได้
บันทึกรายงานการสัมมนานำลงในวารสารศิลปากร ฉบับที่อ้างแล้ว มีเรื่อง
เกี่ยวกับขอมสบาดโขลญลำพงตอนหนึ่งว่า

“ข้อความในช่วงนี้ มีเหตุผลพอจะสันนิษฐานว่า พ่อขุนศรีนายนำถม
ได้รับอำนาจจากผีฟ้าเมืองศรีโสธรปุระ ให้เป็นผู้ปกครองเมืองศรีสัตนาแลย
สุโขทัยและหัวเมืองใกล้เคียงลักษณะคล้ายเมืองประเทศราช พ่อขุนศรีนายนำ
ถมจึงมอบให้โอรสไปปกครองหัวเมืองใกล้เคียง พร้อมทั้งแผ่ขยาย
อำนาจตีเมืองเล็กเมืองน้อยไว้ในอำนาจอีกด้วยส่วนพ่อขุนบางกลางหาวนั้น
น่าจะเป็นคนไทยที่มีความสัมพันธ์ฉันมิตรสนิทกับพ่อขุนผาเมือง และ
คงจะได้รับการอุปการะในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการทหารจากพ่อขุน
ผาเมืองมาโดยตลอด และเมื่อขอมสบาดโขลญลำพงซึ่งเป็นคนดงคนป่า
พยายามจะยึดอำนาจเมืองสุโขทัยศรีสัตนาแลย พ่อขุนบางกลางหาวจึง
พยายามปราบปรามให้ราบคาบ แต่กระทำไม่สำเร็จ ต้องอาศัยกำลังฝีมือ
ของพ่อขุนผาเมืองปราบจึงชนะ”

เรื่องของขอมสบาดโขลญลำพง เป็นบุคคลที่สอดแทรกเข้ามาในเหตุ
ตอนสำคัญนี้ คือ ตอนกรุงสุโขทัยสิ้นพ่อขุนศรีนายนำถม แล้วยังสามารถ
ยึดกรุงสุโขทัยศรีสัตนาแลยไว้ได้ ต้องใช้เวลาปราบปรามนานพอสมควรจึง

ปราบ ได้ข้อสันนิษฐานจึงมีมากมาย ซึ่งก็ได้นำเสนอให้ท่านผู้อ่าน
พิจารณาวินิจฉัย เพราะเป็นเรื่องที่ค่อนข้างสับสนไม่ชัดเจนรวมทั้งเรื่องมูล
เหตุแห่งการเสด็จสวรรคตของพ่อขุนศรีนาวนำถม

ส่วนเรื่องของการสู้รบระหว่างขอมสบาดโขลญลำพงกับพ่อขุนผา
เมืองและพ่อขุนบางกลางหาวนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อพ่อขุนศรีนาวนำถม
เสด็จสวรรคตแล้ว คือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นรัชกาลของพระองค์ไปแล้ว
การนำรายละเอียดของการสู้รบและการยึดกรุงสุโขทัยคืนมาจากขอม
สบาดโขลญลำพง ควรจะเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก

ประการสุดท้ายเกี่ยวกับพระราชวงศ์ของพ่อขุนศรีนาวนำถม ซึ่งพอ
จะมีหลักฐานปรากฏก็คือ

พระมเหสี ไม่มีหลักฐานปรากฏ

พระราชโอรสและพระราชธิดา

- พระนางเสือง?
- พ่อขุนผาเมือง
- พญาคำแหงพระราม

พระราชนัดดา

- พระมหาเถรศรีศรัทธาราชจุฬามณี

สำหรับพระนางเสือง ซึ่งได้ทำเครื่องหมายคำถาม (?) ไว้ นั่น ก็เพราะ
หลักฐานที่มารายหนึ่งว่า ทรงเป็นพระเชษฐภคินี (พี่สาว) ของพ่อขุนผาเมือง
ท่านผู้แสดงความเห็นนี้คือ หม่อมเจ้าจันทร์จิรายุ รัชนิ ซึ่งทรงอ้างพระ
ราชนิพนธ์ “เที่ยวเมืองพระร่วง” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัว เป็นหลัก อีกรายหนึ่ง คือ ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ที่กล่าวว่า
ทรงเป็นพระราชธิดาของพ่อขุนผาเมือง โดยกล่าวไว้ในเรื่อง “ประวัติศาสตร์
ไทย พ.ศ. ๑๖๐๐ - ๒๓๐๑” ตอนที่ ๓ มีข้อความว่า

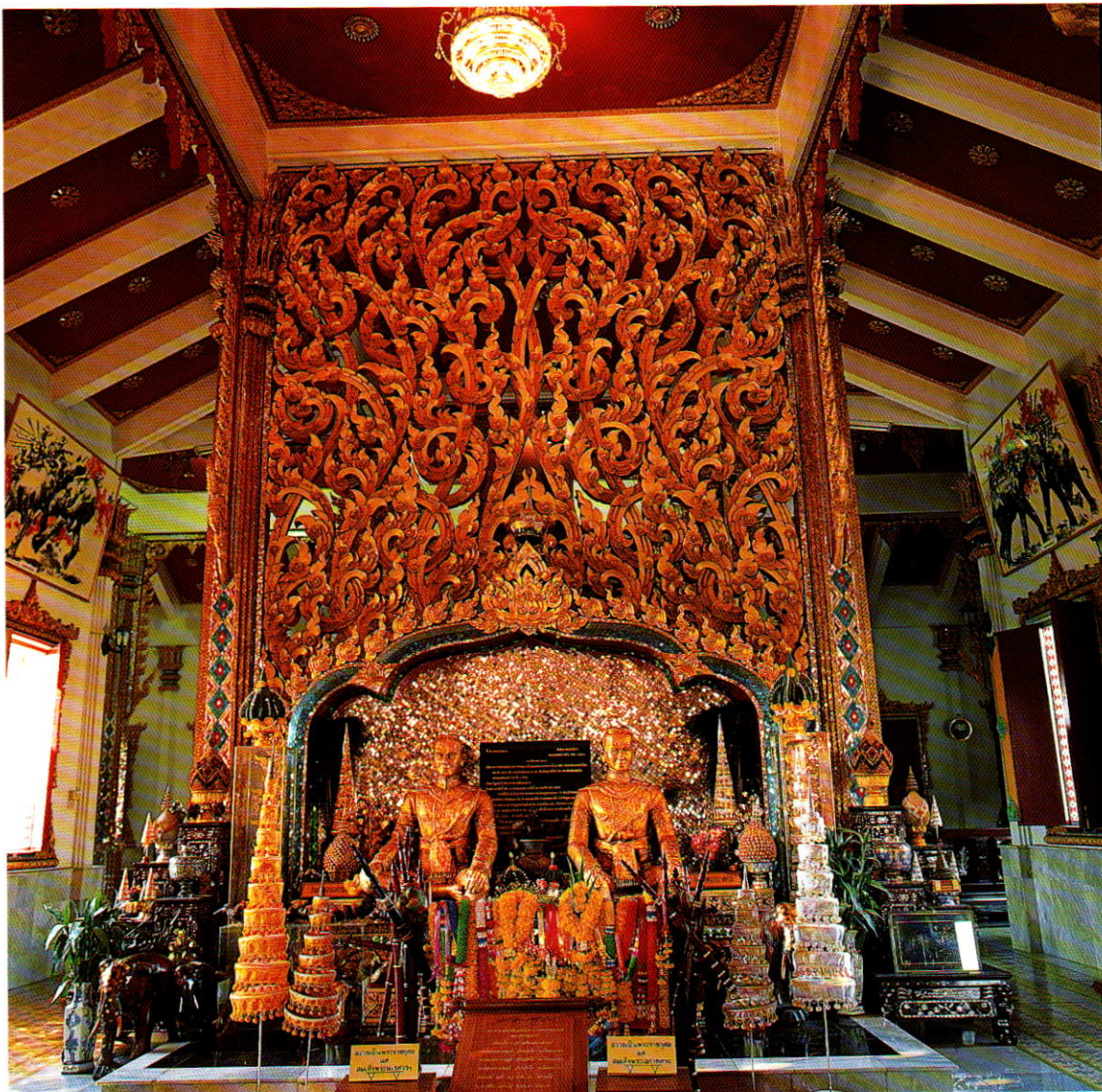
“พ่อขุนผาเมืองนี้ พ่อท่านเป็นเจ้าเมืองอยู่ก่อนแล้ว เมืองสุโขทัยควร
จะเป็นของท่าน และท่านก็ตีได้ด้วย แต่ว่าท่านไม่เอา ท่านยกให้แก่
พระสหายพร้อมทั้งตำแหน่ง มีผู้เสนอความเห็น ว่า พ่อขุนผาเมืองไม่ได้ยก
เพียงดาบอาญาสิทธิ์ให้ ยังยกลูกสาวให้ด้วยคือ นางเสือง เพราะนางเสือง
นี้เป็นลูกของพ่อขุนผาเมือง”

ส่วนพระมหาเถรศรีศรัทธาราชจุฬามณี เป็นพระโอรสของพญาคำ
แหงพระราม ซึ่งเป็นพระอนุชาของพ่อของพ่อขุนผาเมืองและเป็นพระ
ราชนัดดา (หลาน) ของพ่อขุนศรีนาวนำถม

ผลงานของพระชาศรีไชยณรงค์ บันทึกผู้หนึ่งของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

เนาวรัตน์ (ทองรมย์) พลเดช

พระบรมรูปหล่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ ภายในพระตำหนักสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดสุพรรณบุรี

ท่านผู้อ่านคงทราบพระราชประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมาแล้วเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการทำสงครามยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชาแห่งพม่า แต่ในที่นี้ผู้เขียนขอเล่าเรื่องนายทหารเอกผู้หนึ่งที่ปรากฏนามในการสงครามคราวนี้ ใน “ลิลิตตะเลงพ่าย” อันเป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระ

พระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้เอ่ยถึงบุคคลผู้นี้ อย่างชัดเจน คือ “พระยาศรีไสยณรงค์” แต่ก่อนอื่น ผู้เขียนขอเท้าความเดิมสักเล็กน้อย

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อปีขาล จุลศักราช ๙๕๒ พ.ศ. ๒๑๓๓ พระชันษาได้ ๓๕ ปี สืบต่อจากพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้า พระราชบิดา

พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีมากมาย เหลือจะพรรณนาได้ เพราะเป็นเวลาไทยเพิ่งประกาศเป็นเอกราช ไม่ขึ้นต่อพม่า จึงยังมีศึกเสียเหนือใต้ต้องให้พระองค์เสด็จไปปราบปรามมิได้ขาด ตั้งแต่พระราชบิดายังครองราชสมบัติอยู่

การสงครามที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในรัชสมัยของพระองค์ คือการทำสงครามยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชแห่งพม่า เนื่องจากพระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรงกษัตริย์พม่า ทราบว่าไทยผลัดเปลี่ยนแผ่นดินใหม่ ก็เดาเอาว่าอาจจะเกิดการจลาจลแย่งชิงราชสมบัติระหว่างพระนเรศวรกับพระเอกาทศรถ พระอนุชา จึงรับสั่งให้พระมหาอุปราชาราชนบุตร ยกกองทัพใหญ่ไปลองเชิงดู ถ้ากรุงศรีอยุธยาเกิดจลาจลจริงก็ให้เข้าโจมตีทันที โดยหาว่าไม่รู้ว่ามีพระพี่น้องทั้งสองพระองค์ ทรงรักใคร่สามัคคีสมานฉันท์กันสักเพียงไร ทั้งสมเด็จพระเอกาทศ

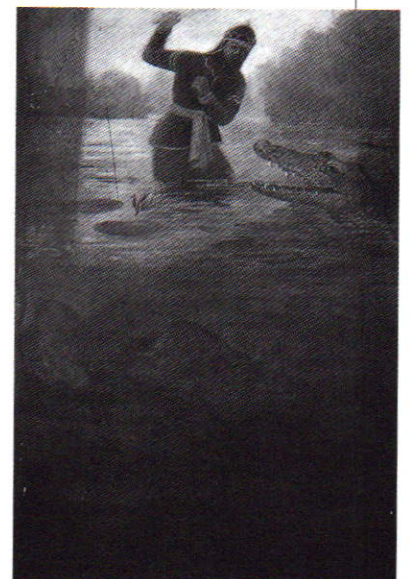
รถพระอนุชาธิราชทรงเคารพรักพระบรมเชษฐาเป็นที่ยิ่ง ในพงศาวดารชานพระนามว่า “สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์” ตลอดรัชสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

พระมหาอุปราชายกทัพมาครั้งนั้นในเดือน ๑๒ ปีมะโรง จัตวาศก (พ.ศ. ๒๑๓๕) โดยยกกองทัพมาตีพลรบถึงห้าสิบหมื่น เดินทัพเข้าทางเมืองกาญจนบุรีมาจนถึงตำบลตะพังตรุแดนสุพรรณบุรี เมื่อความทราบถึงสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระองค์ทรงปรึกษามุขอำมาตย์เรื่องการรับศึก จึงให้ออกรับนอกพระนคร ข้อความตอนหนึ่งในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาว่า

“สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์ ได้ทรงฟังมุขมนตรีทูลดังนั้นชอบพระทัยนัก แยมพระโอรสผู้ดำรัสว่า ซึ่งปรึกษาการสงครามครั้งนี้ ต้องความดำริเรา บัดนี้ทัพเตรียมอยู่ ณ ท่งบางขวดพร้อมอยู่แล้ว ให้ยกไปตั้งปากโมก เอาแต่ทัพหัวเมืองตรีจัตวาเยี่สิบสามหัวเมือง เป็นคนห้าหมื่น ให้พระยาศรีไสยณรงค์เป็นแม่กอง ให้พระยาราชฤทธานนท์เป็นยกกระบัตร ยกไปขัดรับหน้าศึกอยู่ตำบลทุ่งหนองสาหร่าย พระยาศรีไสยณรงค์ พระยาราชฤทธานนท์กราบถวายบังคมลา ออกมาจัดแจงไพร่พลยกทัพไปโดยพระราชบัญชา”

นั่นคือให้พระยาศรีไสยณรงค์แลพระยาราชฤทธานนท์เป็นกองหน้า สอดแนม ได้ความชัดเจนว่า ข้าศึกยกมาตีพระมหาอุปราชเป็นแม่ทัพ ยกพลมาถึงห้าสิบหมื่น สมเด็จพระนเรศวรและสมเด็จพระเอกาทศรถได้เสด็จยกกองทัพไปรบกับข้าศึก โดยพยุหยาตราขลมารค ตั้งทัพอยู่ที่ตำบลปากโมก ในคืนนั้นพระองค์ทรงพระสุบินนิมิตว่า มีน้ำท่วมปามาทางทิศตะวันตก พระองค์ทรงลุยน้ำไปพบจระเข้ใหญ่ตัวหนึ่ง ได้ต่อสู้กันทรงประหารจระเข้ตาย เมื่อทรงตื่นพระบรรทมจึงตรัสเล่าเรื่องพระสุบิน นิมิตให้พระโหราธิบดีทำนาย พระโหราธิบดีทูลถวายคำทำนายว่า สงครามครั้งนี้เป็นศึก

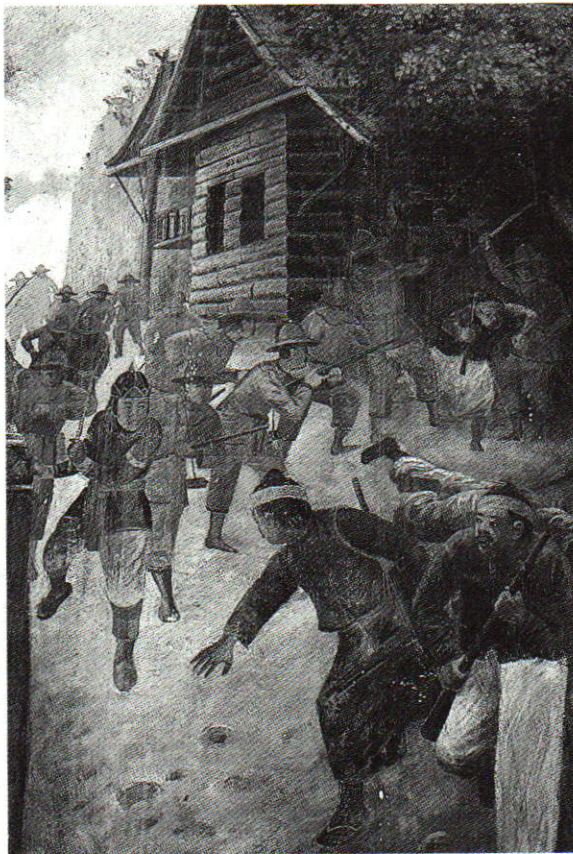
ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นภาพสมเด็จพระนเรศวรฯ ทรงพระสุบินว่าทรงลุยน้ำไปพบจระเข้ใหญ่ตัวหนึ่ง

ใหญ่หลวงถึงกับทรงกระทำยุทธ-
หัตถี แต่พระองค์จะได้ชัยชนะ

ศุภนิมิตครั้งที่ ๒ เกิดขึ้น
เมื่อสมเด็จพระนเรศวรฯ เสด็จ
ยังเกยรถฤษที่ขะยกกองทัพ ทอด
พระเนตรเห็นพระบรมสารีริกธาตุ
เสด็จปาฏิหาริย์โชติช่วงเท้าผล
ล้มเกลี้ยง มาจากทางทิศใต้เวียน
ทักษิณาวฏ แล้วเสด็จลอยผ่านไป
ทางทิศเหนือ “ทรงพระปิตุชาโนไป
ทั้งพระองค์ ยกพระหัตถ์ถวายทศ
นักษโมธานอธิษฐานขอสวัสดิมีชัย
แก่ปรีภักษ์” ศุภนิมิตทั้งสองอย่าง
นี้เป็นกำลังพระทัยอย่างดีเยี่ยมแก่
พระองค์

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชมี
รับสั่งให้ “กองทัพพระยาศรีไสย-
ณรงค์ พระยาราชภูพานนท์เร่งยก
ไปแต่ในเพลาคีลิตบเอ็ดทุ่ม ปะทะ
หน้าข้าศึกฟังกำลังดู” คีลิตบเอ็ดทุ่ม
หมายถึงเวลาตีห้า ก่อนย่ำรุ่ง
พระองค์ทรงยกกองทัพหลวงตามไป
โดยจัดกระบวนทัพเป็นกระบวน
เบญจเสนาน้ำทัพ

ต่อจากนี้ผู้เขียนขอเล่าเพียงย่อๆ ว่า เมื่อกองทัพหน้ายกล่วงหน้า
ไปไม่ห่างกองทัพหลวงเท่าไร ก็ปะทะกับข้าศึกซึ่งมีกำลังมากกว่าหลายเท่า
กองหน้าของทัพไทยจึงรบพลาถอยพลาถ เมื่อม้าเร็วมากราบบังคมทูลให้
ทรงทราบ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงทรงออกอุบายให้กองหน้าถอยล่อ
ข้าศึกที่ติดตามทำทีว่าแตกไม่เป็นขบวน ดังที่พระนิพนธ์ในลิลิตตะเลงพ่าย
กล่าวถึงตอนนี่ว่า

“ขบวนต่างตนฉ้าย	ไปร้อร้งท้าย
ถ้ำเข้าลาดฉ้าย	มานา
ฉ้ายหลังแล่นแผ่ฉ้าย	บมิผู้ยู่ต้าน
ต่อสู้สักตน	ทมิ้งนา”

คือให้กองหน้าสร้างทำวังแตกกระจัดกระจายเพ่นพ่านไม่ยอม ต่อสู้ ทำให้ข้าศึกตายใจ จึงไล่ตามมาไม่เป็นขบวน ทัฬหลวงได้ทักเข้าตีโอบล้อม ข้าศึกไว้ ลู้กันถึงชั้นตะลุมบอน ช้างพระที่นั่งทรงของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชคือเจ้าพระยาไชยานุภาพ และช้างทรงของพระเอกาทศรถคือเจ้าพระยาปราบไตรจักร กำลังตกมันก็ลุยข้าศึกเข้าไปจนถึงกองทัฬหลวงของพระมหาอุปราชา ได้ชนช้างกันจนพระมหาอุปราชาขาดคอช้างสิ้นพระชนม์

ส่วนพวคนายทัพนายกองทั้งหลายตามเสด็จไม่ทัน เพราะตอนตะลุมบอนกันนั้น ฝุ่นตลบจนมีดครี้มองไม่เห็นสิ่งใดเลย เมื่อสมเด็จพระนเรศวรได้ชัยชนะในการยุทธหัตถีแล้ว พวคนายทัพนายกองจึงตามมาทัน ตามกฎัยการศึกษาต้องถูกประหารชีวิตทั้งหมด แต่สมเด็จพระพนรัตน์วัดป่าแก้วได้ทูลขอชีวิตนายทัพนายกองไพร่พลไว้ เพื่อเป็นกำลังของชาติ อีกต่อไป สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงให้อภัยโทษ แต่ต้องทำการแก้ตัว ในความผิดครั้งนี้ โดยให้ยกทัพไปตีเมืองทวายและตะนาวศรี นายทัพนายกองทั้ง ๖ คนมีดังนี้ “พระยาเทพอรชุนนายทัพ พระยาพิชัยสงคราม ปีกขวา พระยารามกำแหงปีกซ้าย กองเกียกกายผิดทั้ง ๓ คน เจ้าพระยาจักรีปีกซ้ายทัฬหลวง พระยาพระคลังนายกองทัพบกที่ ๓ พระยาศรีไสยณรงค์ นายกองสอดแนม รวม ๖ คน ต้องไปตีเมืองตะนาวศรี และเมืองทวายแก้ตัว”

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง สงครามยุทธหัตถีระหว่าง สมเด็จพระนเรศวรฯ และ พระมหาอุปราชา ภายใน พระวิหารวัดสุพรรณดาราม

ในพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา ได้กล่าวถึงนายทัพ ๒ คน ที่ต้องเป็นหัวหน้าไปในการสงคราม ครั้งนี้ คือ เจ้าพระยาจักรี และพระยาพระคลัง ในที่สุดกองทัพไทยก็ตีเมืองตะนาวศรีและทวายได้ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชโปรดให้พระยาศรีไสยณรงค์คุมไพร่พลหนึ่งหมื่นรักษาเมืองตะนาวศรีไว้ ส่วนเมืองทวายให้ทวายจำ เจ้าเมืองทวายเป็นเจ้าเมืองดังเดิม ขึ้นกับกรุงศรีอยุธยา

พระยาศรีไสยณรงค์ ซึ่งกลายเป็นพระยาตะนาวศรีไปแล้ว คงจะปกครองบ้านเมืองอย่างสงบสุข ตนเองก็มีอำนาจเหนือผู้ใดในเมือง จนทำให้เกิดความลืมหืมขึ้นมากคิดว่า ไม่มีใครเป็นใหญ่กว่าตนเองอีกแล้ว ลืมข้าวแดงแกงร้อนที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยชุบเลี้ยง และทรงแต่งตั้งให้มาเป็นเจ้าเมือง พฤติกรรมต่างๆ คงจะบอกได้ว่าได้แข็งเมืองไม่ยอมขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา จนความทราบมาถึงกรุงศรีอยุธยา โดยกรมการเมืองกุยบุรีได้มีใบบอกมาถึงพระยาโกษาธิบดีว่า “พระยาศรีไสยณรงค์ซึ่งไปรั้งเมืองตะนาวศรีเป็นกบฏ” เมื่อพระยาโกษาธิบดีกราบบังคมทูลให้ทรงทราบ ครั้งแรกก็ยังไม่ทรงเชื่อ จึงโปรดให้มีตราแต่งข้าหลวงออกไปหาให้เข้าเฝ้า แต่พระยาตะนาวศรีก็ไม่ยอมมา สมเด็จพระนเรศวรฯ ทรงพระพิโรธ จึงโปรดให้สมเด็จพระเอกาทศรถทรงยกทัพออกไปปราบ

“พระยาศรีไสยณรงค์ ซึ่งกลายเป็นพระยาตะนาวศรีไปแล้ว
คงจะปกครองบ้านเมืองอย่างสงบสุข ตนเองก็มีอำนาจเหนือผู้
ใดในเมือง จนทำให้เกิดความลืมหืมขึ้นมากคิดว่า ไม่มีใครเป็น
ใหญ่กว่าตนเองอีกแล้ว ลืมข้าวแดงแกงร้อนที่สมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวเคยชุบเลี้ยง และทรงแต่งตั้งให้มาเป็นเจ้าเมือง”

เมื่อพระยาตะนาวศรีรู้ว่าสมเด็จพระอนุชาธิราชเสด็จยกทัพมาเองก็
เกรงกลัวพระเดชานุภาพ จะหนีก็เห็นจะไม่พ้น จะแต่งทัพออกรบก็เกรงกลัว
จึงรักษาเมืองมั่นไว้ สมเด็จพระเอกาทศรถทรงให้ล้อมเมืองตะนาวศรีไว้ และ
ทรงมีหนังสือไปถึงพระยาตะนาวศรีด้วยทรงพระเมตตาอีกว่า

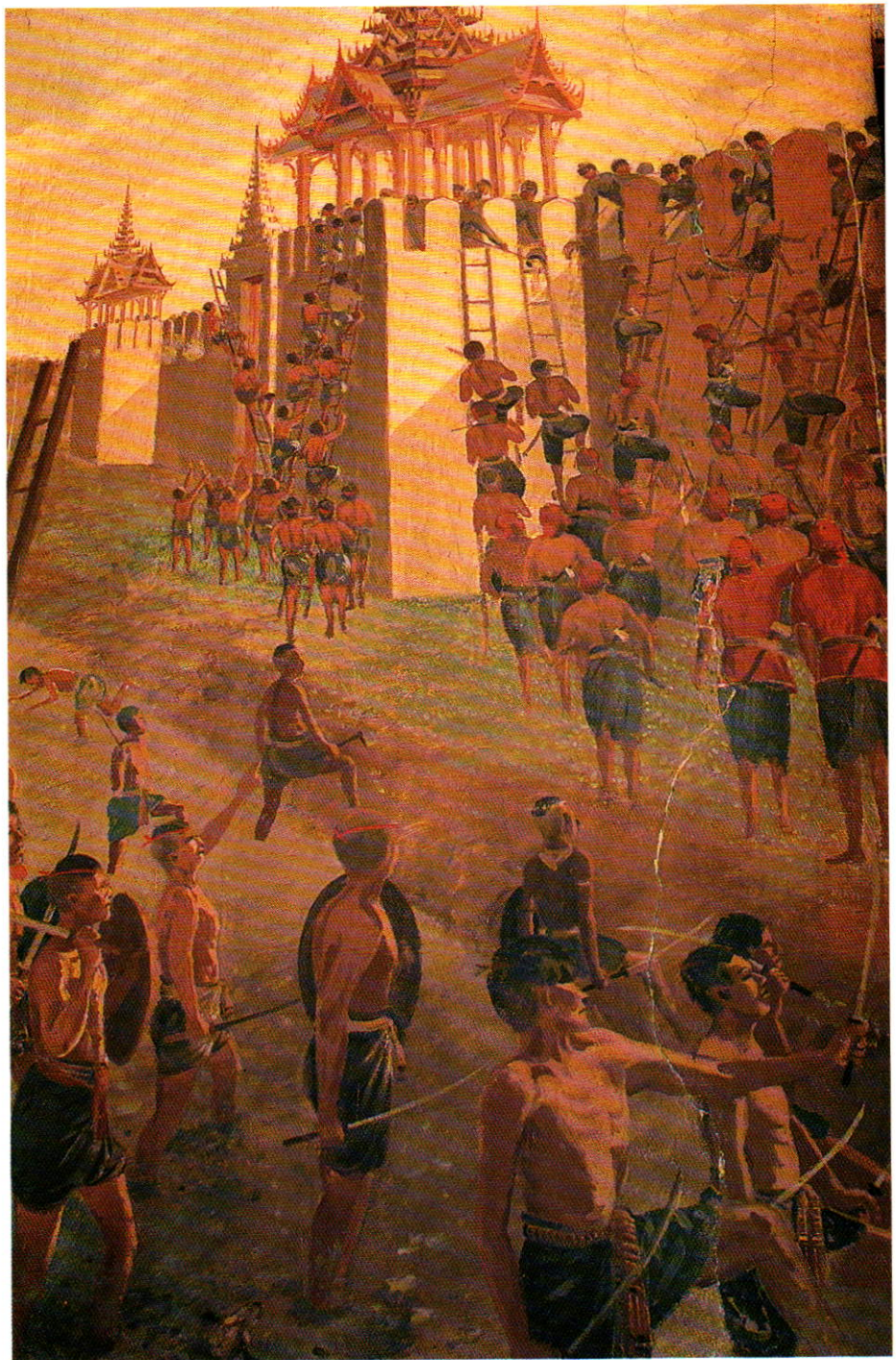
“พระยาตะนาวศรีเป็นข้าหลวงเดิมสัตย์ซื่อมั่นคง ได้ทำราชการโดย
เสด็จงานพระราชสงครามความชอบมาแต่หลังมากมายนัก ซึ่งทรง
พระกรุณาให้มากินเมืองตะนาวศรีนี้ยังหาเสมอความชอบไม่อีก แต่จำเป็น
ด้วยเหตุว่าเมืองตะนาวศรีเป็นหน้าศึก ครั้นจะให้ผู้อื่นมาอยู่มิวางพระทัย
จึงให้พระยาศรีไสยณรงค์ออกมาอยู่ต่างพระเนตรพระกรรณ เนื้อความ
ข้อนี้ก็ย่อมรู้อยู่แก่ใจ และซึ่งได้ข่าวเข้าไปว่าพระยาตะนาวศรีคิดการบฏ
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ยังมีเชื่อ จึงมีตราออกมาให้หากมีเข้าไปเฝ้า
เนื้อความจึงมากขึ้น ตรัสให้เราออกมาเรามีความเมตตานักอยู่ พระยา
ตะนาวศรีผิดแต่ครั้งเดียวดอก ให้ออกมาหาเราเถิด จะกราบทูลขอโทษ
ไว้ครั้งหนึ่ง ถ้าจะมากก็ให้มาในวันนี้ ถ้ามีมาเห็นว่าจะรับทัพเราได้ก็ให้แต่ง
ป้องกันเมืองให้มั่นคง”

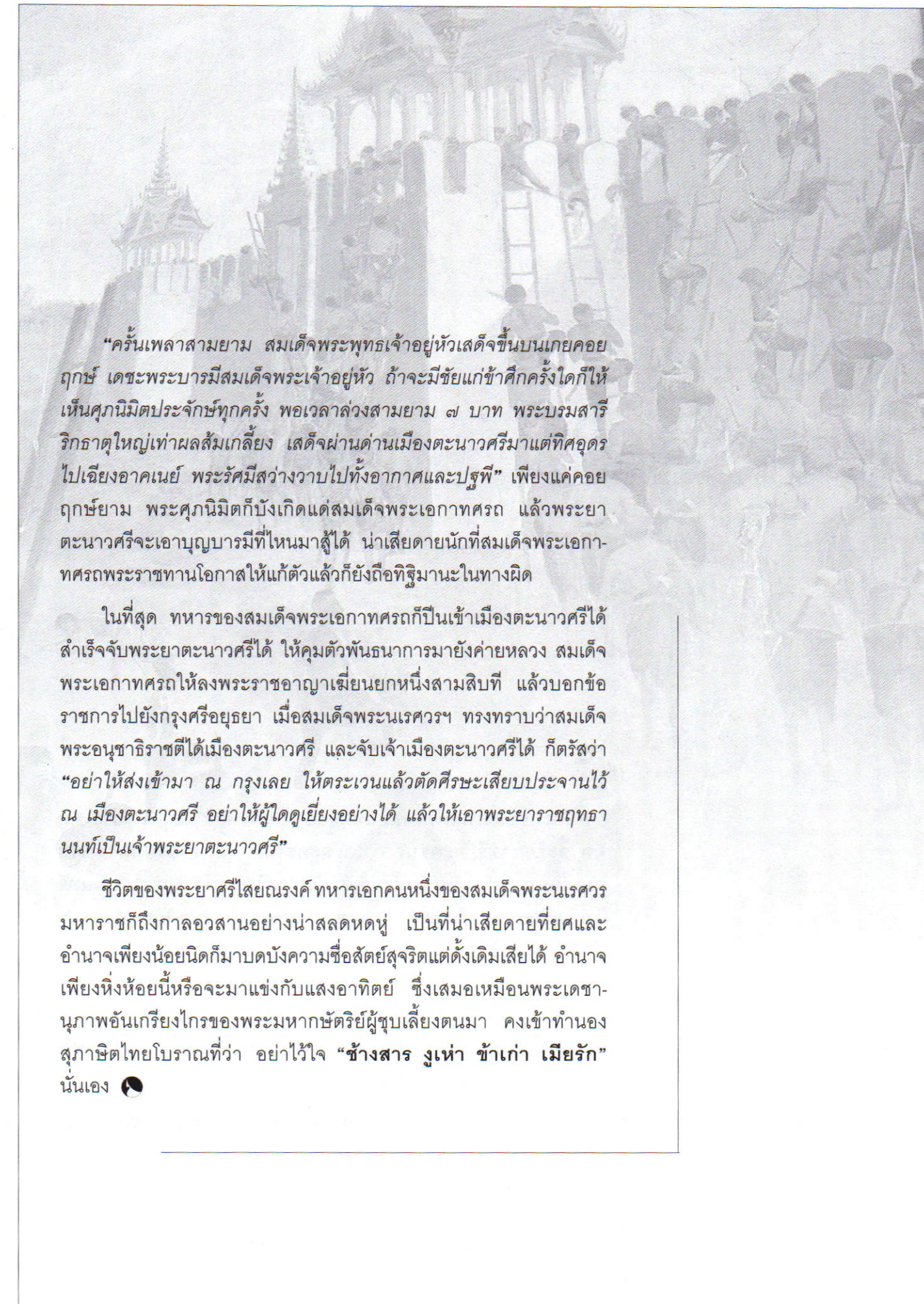
สมเด็จพระเอกาทศรถทรงพระเมตตาพระยาตะนาวศรีถึงขนาดนี้
เท่ากับลดพระองค์ลงไปทรงง้ออน แต่พระยาตะนาวศรีคิดผิดมีทิฐิมานะ
คิดว่าเป็นกบฏ ออกไปก็คงจะตาย จึงตั้งดีดขี้ไม้ย้อมออกมามอบตัว
วันรุ่งขึ้นสมเด็จพระเอกาทศรถจึงกรีธาพลให้ทหารปืนเข้าเมือง

“หิงห้อยๆจะแข่งแสงพระจันทร์” ตอนนีในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา กล่าวไว้ว่า “ฝ่ายพระยาตะนาวศรีออกมาขึ้นถือ หอกกันสัปทนอยู่บนเชิงเทิน แลเห็นพลสมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้า ดุจสายน้ำอันไหลหลังถั่งมาเมื่อวันตฤดู แล้วได้ยินเสียงปี่กลองแตรสังข์ ตกใจตะลึงไป หอกพลัดตกจากมือมิได้รู้ตัว” เพียงแค่เห็นพลทหารก็ ประหวั่นพรันพริ้งเสียแล้ว จะไปแข่งบารมีกับพระองค์ท่านได้อย่างไร

ฝ่ายพวกทหารของ พระยาตะนาวศรีเห็น กิริยาท่าทางของเจ้านาย ก็นี้รู้กันทุกคนว่า เจ้านายของตนคงจะป้องกัน บ้านเมืองไว้มิได้ ก็ครั้ง คร้ามพระเดชานุภาพ เป็นอันมาก อย่างนี้เมื่อ ทั้งนายและไพร่พลใจ ไม่สู้เสียแล้ว ยังฝืนจะรบ ต่อไปได้อย่างไร

สมเด็จพระเอกาทศ- รทเสด็จทอดพระเนตร รอบเมืองตะนาวศรีเห็น ด้านข้างทิศเหนือพอจะ เข้าตีเอาชัยชนะได้ จึง รับสั่งให้นายทัพนายกอง ทำบันไดร้อยอัน ปลาย บันไดนั้นให้ผูกพลูเพลิง พระเนียง สั่งทหารไว้ว่า เวลาตีสิบทุ่ม (ตี ๔) ให้ เอาบันไดพาด จุดพลู พระเนียงปืนเอาเมืองให้ได้

“ครั้นเพลาสายยาม สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นบนเกยคอย
ฤกษ์ เสด็จพระบารมีสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าจะมีชัยแก่ข้าศึกครั้งใดก็ให้
เห็นศุภนิมิตประจักษ์ทุกครั้ง พอเวลาล่วงสามยาม ๗ บาท พระบรมสารี
ริกธาตุใหญ่เท่าผลส้มเกลี้ยง เสด็จผ่านด่านเมืองตะนาวศรีมาแต่ทิศอุดร
ไปเฉียงอาคเนย์ พระรัศมีสว่างวาบไปทั้งอากาศและปฐพี” เพียงแค่น้อย
ฤกษ์ยาม พระศุภนิมิตก็บังเกิดแต่สมเด็จพระเอกาทศรถ แล้วพระยา
ตะนาวศรีจะเอาบุญบารมีที่ไหนมาสู้ได้ น่าเสียดายนักรัชมเด็จพระเอกา
ทศรถพระราชทานโอกาสให้แก่ตัวแล้วก็ยังถือทิฐิมานะในทางผิด

ในที่สุด ทหารของสมเด็จพระเอกาทศรถก็ป็นเข้าเมืองตะนาวศรีได้
สำเร็จจับพระยาตะนาวศรีได้ ให้คุมตัวพันธนาการมายังค่ายหลวง สมเด็จพระ
เอกาทศรถให้ลงพระราชอาญาเขียนยกหนึ่งสามสิบที แล้วบอกข้อ
ราชการไปยังกรุงศรีอยุธยา เมื่อสมเด็จพระนเรศวรฯ ทรงทราบว่าสมเด็จพระ
พระอนุชาธิราชตีได้เมืองตะนาวศรี และจับเจ้าเมืองตะนาวศรีได้ ก็ตรัสว่า
“อย่าให้ส่งเข้ามา ณ กรุงเลย ให้ตระเวนแล้วตัดศีรษะเสียบประจานไว้
ณ เมืองตะนาวศรี อย่าให้ผู้ใดดูเยี่ยงอย่างได้ แล้วให้เอาพระยาราชฤทธา
นนท์เป็นเจ้าพระยาตะนาวศรี”

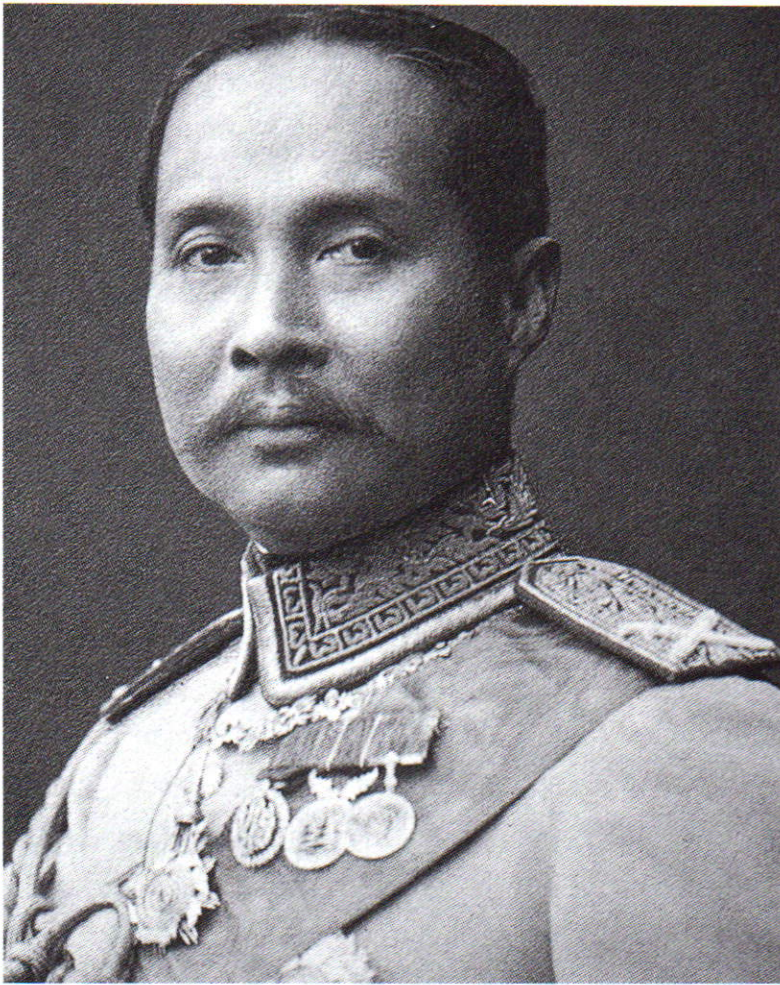
ชีวิตของพระยาศรีไสยณรงค์ ทหารเอกคนหนึ่งของสมเด็จพระนเรศวร
มหาราชก็ถึงกาลอวสานอย่างน่าสลดหดหู่ เป็นที่น่าเสียดายที่ยศและ
อำนาจเพียงน้อยนิดก็มาบดบังความซื่อสัตย์สุจริตแต่ดั้งเดิมเสียได้ อำนาจ
เพียงหิ้งห้อยนี้หรือจะมาแข่งกับแสงอาทิตย์ ซึ่งเสมอเหมือนพระเดชา
านุภาพอันเกรียงไกรของพระมหากษัตริย์ผู้ชุบเลี้ยงตนมา คงเข้าทำนอง
สุภาษิตไทยโบราณที่ว่า อย่าไว้ใจ “ช้างสาร งูเห่า ข้าเก่า เมียรัก”
นั่นเอง ●

ละครสมัยรัชกาลที่

ปัญญา นิตยสุวรรณ

ละครของไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา เป็นละครรำมีอยู่ ๓ ประเภท คือ ละครชาตรี ละครนอก และละครใน ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงเกิดมีละครขึ้นอีกหลายประเภทละครที่เพิ่มขึ้นในสมัยนั้นส่วนมาก เป็นละครรำที่วิวัฒนาการมาจากละครนอกและละครใน และในปลายรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ เกิดมีละครพูดเพิ่มขึ้นมาอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงนำแบบอย่างการแสดงมาจากยุโรป แต่ในสมัยนั้นละครพูดยัง ไม่ได้รับความนิยมเท่าละครรำ

ละครรำที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ คือ ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง ละครเสภา และละครร้อง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

ละครตึกดำบรรพ์

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชอาคันตุกะและแขกเมืองมาเยือนเมืองไทยเป็นจำนวนมาก เวลาว่างงานเลี้ยงรับรองจะต้องมีการบรรเลงดนตรีและมหรสพให้ชมด้วย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลาน กุญชร) ซึ่งบังคับการกรมมหรสพ

อยู่ในเวลานั้นคิดจัดคอนเสิร์ตขึ้น เจ้าพระยาเทเวศฯ เห็นว่าสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงเชี่ยวชาญในการดนตรี จึงกราบทูลขอให้ทรงเลือกสรรบทและลำนำสำหรับขับร้องคอนเสิร์ต แต่คอนเสิร์ตจัดขึ้นในชั้นแรกเป็นแต่เพียงเลือกเพลงที่ไพเราะมาร้องประสมเสียงชายหญิงเข้ากับเครื่องปี่พาทย์ ส่วนบทที่ร้องไม่ติดต่อกันเป็นเรื่องเดียวกัน ครั้นเมื่อเกิดมีการเล่นคอนเสิร์ตต่อมาเรื่อยๆ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ จึงทรงพระดำริจัดบทคอนเสิร์ตให้ร้องต่อกันเป็นเรื่อง เช่น เรื่องรามเกียรติ์ และเรื่องอิเหนา เป็นต้น ตัดเอาบทละครตรงเรื่องตอนใดตอนหนึ่งมาปรุงเป็นบทสำหรับร้องคอนเสิร์ตคืบหนึ่ง เมื่อเกิดร้องคอนเสิร์ตเป็นเรื่องขึ้นแล้ว ต่อมาเจ้าพระยาเทเวศฯ จึงคิดเติมตัวละครเข้าว่าประกอบกับเรื่องคอนเสิร์ตเป็นการเล่นในห้องรับแขก ได้เคยเล่นเรื่องนางนารายณ์ปราบนาททุกถวายเป็นมุขกระสัน ฝ่ายตะวันตก พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในงานรับเจ้าฝรั่งแขกเมืองครั้งหนึ่ง ผู้ที่ได้ดูชอบกันมาก

ในขณะที่กำลังมีการแสดงประกอบบทร้องคอนเสิร์ตกันนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ เจ้าพระยาเทเวศรวงศ์วิวัฒน์ ได้เดินทางไปยุโรป เห็นละครออเปร่าที่ฝรั่งเล่นก็เกิด

ความพอใจ ครั้นกลับมาถึงเมืองไทยจึงเล่าความถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ให้ทรงทราบ พร้อมทั้งทูลเชิญให้ทรงปรับปรุงการแสดงละครของไทยให้เป็นละครแบบออเปร้าของฝรั่ง เจ้าพระยาเทเวศร์ฯ ซึ่งมีตัวละครอยู่พร้อมแล้ว รับอาสาจะจัดการสร้างโรงละครรวมทั้งการจัดทำฉาก และทำเครื่องแต่งกายตัวละคร สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ จึงทรงนำแบบแผนการแสดงประกอบบทร้องคอนเสิร์ตที่เคยจัดทำไว้เดิมมาเป็นต้นแบบ ทรงคิดบทเพิ่มเติม และบรรจุเพลงร้องทำนองดนตรีขึ้นใหม่ ฝ่ายเจ้าพระยาเทเวศร์ฯ ก็จัดสร้างโรงละครขึ้นในบริเวณบ้านของท่านที่ริมถนนอัษฎางค์ ตั้งชื่อโรงละครว่า “โรงละครดึกดำบรรพ์” เป็นการประสงค์จะให้เป็นที่คุ้นเคยของท่านเพื่อมิให้คนทั่วไปเรียกละครเจ้าพระยาเทเวศร์เช่นแต่ก่อน แต่ผู้คนที่เข้าไปชมละครแบบใหม่ที่ปรับปรุงแสดงในโรงละครดึกดำบรรพ์พากันเรียกละครแบบนี้ว่าละครดึกดำบรรพ์ตามชื่อโรงละครไปด้วย และละครที่จัดแสดง ณ โรงละครดึกดำบรรพ์ในครั้งนั้น ตลอดจนละครที่มีผู้แต่งบทขึ้นใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นบทที่มีแบบแผนเป็นแบบเดียวกับบทละคร ที่เคยจัดแสดง ณ โรงละครดึกดำบรรพ์ จึงมีผู้เรียกชื่อละครดังกล่าวนี้ว่า ละครดึกดำบรรพ์มาจนกระทั่งทุกวันนี้

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

ผู้ที่ร่วมในการปรับปรุงละครดึกดำบรรพ์ในครั้งนั้น คือเจ้าพระยาเทเวศร์ฯ เป็นเจ้าของโรงละคร เจ้าของคณะละคร และเจ้าของเครื่องแต่งกายละคร สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบฉาก ทรงควบคุมทางด้านศิลปะ แสง สี และเสียงประกอบการแสดงละคร และที่สำคัญคือทรงพระนิพนธ์บทละคร บทละครดึกดำบรรพ์ในสมัยนั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ทรงนำมาจากบทละครนอกและบทละครใน เช่น เรื่องอิเหนา สังข์ทอง มณีพิชัย ฯลฯ สำหรับบทละครแบบเดิมที่ขึ้นต้นบทว่า “เมื่อนั้น” หรือ “บัดนั้น” และ “มาจะกล่าวบทไป” ตลอดจนบทที่บรรยายอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด หรืออธิบายของตัวละคร ทรงตัดทิ้งไป คงเหลือแต่บทพูดที่แต่งเป็นกลอนสุภาพ บรรจุเพลงร้องตัวละครร้องเอง ถ้าถึงบทพูดที่ต้องดำเนินเรื่องให้รวดเร็ว หรือบทโต้เถียงกันก็ใช้บทพูดที่พูดกันธรรมดา ไม่มีทำนองร้อง แต่บทพูดมักมีคำสัมผัสต่อเนื่องไป ศิลปะการแสดงละครดึกดำบรรพ์ แสดงตามแบบละครนอกและละครในที่นำเรื่องมาแสดง การแต่งกายของตัวละครแต่งแบบยืนเครื่องพระนาง ผู้ที่คิดประดิษฐ์ลีลาท่ารำ และควบคุมการฝึกหัดตัวละคร คือหม่อมเข้ม ภูษธร ผู้คิดจัดวงดนตรี และควบคุมการบรรเลงขับร้องคือ

พระประดิษฐไพเราะ (ตาต) เครื่องดนตรีประกอบการบรรเลงละคร ดึกดำบรรพ์เป็นวงปี่พาทย์ไม้นวม ตัดเครื่องดนตรีที่มีเสียงดังกังวาน ออกแล้วเปลี่ยนมาใช้เครื่องดนตรี ชนิดอื่นแทน เช่น เปลี่ยนกลองทัด มาเป็นกลองตะโพน นอกจากนี้ยัง เพิ่มเครื่องดนตรีขึ้นมาอย่างหนึ่ง คือฆ้องหุ่ย มี ๗ ลูก ๗ เสียง เวลา ตีประกอบจังหวะจะตีแบบเว้น จังหวะ วงปี่พาทย์ที่ปรับปรุงขึ้น สำหรับบรรเลงประกอบละคร ดึกดำบรรพ์นี้จึงมีชื่อว่า “ปี่พาทย์ ดึกดำบรรพ์”

ส่วนการร้องเพลงนั้นก็เลือก บรรจุเพลงให้สมกับบท ถ้าตัวละครมีบทแสดงอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธแค้นก็ร้องเพลงที่มีท่วงทำนอง เร้าใจและจังหวะเร็วๆ บางเพลงที่ ตามปกติก็ร้องค่อนข้างเร็วอยู่แล้ว แต่เมื่อนำมาร้องประกอบละคร ดึกดำบรรพ์ในตอนที่ว่าตัวละครมี อารมณ์รุนแรง ยังร้องเร็วไม่เพียงพอ ก็ต้องตัดให้เร็วยิ่งขึ้น เช่น เพลงร้าย ตัดเป็น “ร้ายดั้น” และ “ร้ายรูด” เป็นต้น

“

สิ่งสำคัญ

ของละครดึกดำบรรพ์

ซึ่งเป็นของแปลกและใหม่

สำหรับการแสดงละครของไทย

คือจาก ละครดึกดำบรรพ์

จะมีจากประกอบ

ตามท้องเรื่อง

”

สิ่งสำคัญของละครดึกดำบรรพ์ ซึ่งเป็นของแปลกและใหม่ สำหรับการแสดงละครของไทยคือจาก ละครดึกดำบรรพ์จะมี จากประกอบตามท้องเรื่อง นอกจากนี้ยังมีการทำกลไกประกอบ ให้สมจริงตามบท เช่น ฟ้ายแลบ ฟ้ายร้อง ไฟไหม้ ฯลฯ ซึ่งต้องใช้ ไฟฟ้าเป็นเครื่องช่วย

ละครดึกดำบรรพ์แสดงครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ ในการ ต้อนรับพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว และนับตั้งแต่นั้นมาก็โปรดให้บรรดาแขกเมืองที่เข้ามา เฝ้าได้ชมละครดึกดำบรรพ์ทุกครั้งในรัชสมัยของพระองค์ จน กระทั่งเจ้าพระยาเทเวศร์ฯ ซึ่งบังคับบัญชากรมโขนและพิณ พาทย์มโหรีเล็ก กราบถวายบังคมลาออกจากราชการและเลิก แสดงละคร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ ละครดึกดำบรรพ์ ซึ่งปรับปรุงใน ครั้งนั้นจึงเลิกแสดงไปด้วย

ละครพันทาง

ละครพันทาง เป็นการแสดงละครแบบผสม คือนำเอาลีลาท่าทางและอิริยาบถของชนต่างชาติเข้ามาปรับปรุงกับท่ารำแบบไทย การแสดงละครชนิดนี้แต่เดิมเป็นการริเริ่มของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) ซึ่งเป็นต้นคิดนำเอาเรื่องพงศาวดารของชาติต่างๆ มาแต่งเป็นบทละครสำหรับแสดงส่วนมากจะมอบให้หลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) เป็นผู้แต่งบท อย่างไรก็ตามการแสดงละคร

แบบนี้ก็ยังไม่ได้กำหนดชื่อแน่นอนลงไป โดยเปิดการแสดงที่ปรีณซ์เธียเตอร์ มีกำหนดแสดงเวลากลางคืนเดือนหงาย

แต่แรกแสดงเดือนละหนึ่งสัปดาห์หรือ ๗ วัน เรียกตามภาษาอังกฤษว่า “วิก” ภายหลังเพิ่มขึ้นเป็นเดือนละ ๒ สัปดาห์ ตั้งแต่ขึ้น ๔ ค่ำ ไปจนถึงแรม ๗ ค่ำ แต่คนที่มาชมการแสดงก็ยังเรียกว่าวิกตามเดิม คำว่าวิกจึงติดปากคนในสมัยนั้นนำมาใช้เรียกโรงละคร โรงลิเก และโรงภาพยนตร์ว่า “วิก” สืบมาเป็นเวลาช้านาน

ต่อมาผู้ที่กำหนดชื่อการแสดงละครแบบนี้ว่าละครพันทาง คือ สมเด็จเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงปรับปรุงให้มีฉากประกอบการแสดง เช่นเดียวกับละครดึกดำบรรพ์ และปรับปรุงลีลาท่ารำของชนต่างชาติในบทของชนต่างชาติที่มีอยู่ในละครเรื่องนั้นๆ

เวลาที่มีตัวละครเป็นสามัญชนก็ปรับปรุงท่าทางอิริยาบถของสามัญชนเข้าแสดงในละครเรื่องนั้น เพลงร้องประกอบการแสดงและเพลงหน้าพาทย์ เป็นเพลงไทยที่เรียกว่า “เพลงภาษา” คือ แสดงเรื่องเกี่ยวกับจีน ก็ร้องเพลงภาษาทำนองเพลงจีน เช่น เพลงจีนหลวง จีนหน้าเรือ จีนขิมเล็ก เป็นต้น แสดงเรื่องแขกก็ร้องเพลงภาษาทำนองแขก เช่น แขกพราหมณ์ แขกหนัง แขกอาหรับ เป็นต้น ส่วนมากดันเสียงกับลูกคู่จะเป็นผู้ร้องให้ผู้แสดงรำ แต่ก็มียางเรื่องบางตอนที่กำหนดให้ตัวแสดงร้องเพลงเอง ดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดงใช้วงปี่พาทย์ไม้นวม

เกี่ยวกับเรื่องละครพันทางนี้ กรมศิลปากรอธิบายไว้ในสูจิบัตรละครพันทาง เรื่องพญาผานอง ความว่า

ละครพันทางเรื่อง ผู้ชนะสิบทิศ

“ละครพันทางก็คือละครนอกนั่นเอง แต่ปรับปรุงเพลงและวิธีเล่นเสียใหม่ โดยนำเอาศิลปะทางเพลงดนตรีและขับร้องกับพ้องรำประเภทต่างๆ ที่สามารถแทรกผสมเข้าไว้ด้วย เพื่อให้หน้าดูน่าฟัง และออกรสทันหูทันตายิ่งขึ้น แต่คงปรับไปในทางนอกอย่างแบบละครนอกนั่นเอง แต่เป็นตรงข้ามกับละครที่เรียกว่าดึกดำบรรพ์ ซึ่งปรับปรุงไปในทางในอย่างแบบละครใน”

ละครร้อง

ละครร้อง เป็นละครที่ตัวละครร้องเพลงสลับกับการพูด โดยแทรกลีลาท่ารำที่เป็นแบบเก่าๆ แบบๆ คือท่ารำที่ไม่เต็มไม้เต็มมือเหมือนละครรำทั่วไปภายหลังไม่มีท่ารำแต่ทำกิริยาท่าทางตามแบบธรรมชาติ ละครร้องที่ปรับปรุงแสดง ครั้งแรกๆ ตัวละครจะร้องเองในบทร้องที่เป็นคำพูด การร้องจะร้องเพียงเนื้อร้องเท่านั้น ส่วนทำนองอื่น ลูกคู่จะเป็นผู้ร้อง นอกจากนี้ลูกคู่จะต้องร้องเพลงในบทอาภักปกิจยา บทแสดงอารมณ์ความนึกคิดของตัวละครอีกด้วย ต่อมาละครร้องวิวัฒนาการขึ้นโดยไม่มีลูกคู่ และตัวละครร้องในบทที่เป็นคำพูดของตน ดนตรีที่เคยใช้วงปี่พาทย์บรรเลงก็เปลี่ยนมาใช้ดนตรีสากลบรรเลงแทน

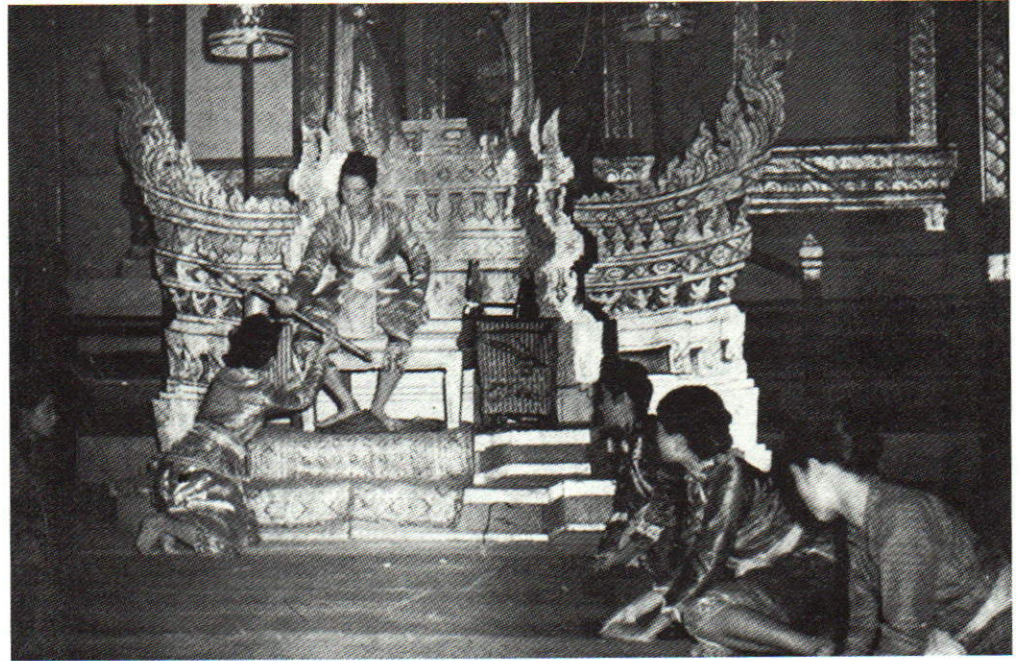
กำเนิดละครร้อง มีผู้เล่ากันว่าหลายแบบ เช่นว่าละครร้องมีต้นกำเนิดมาจากละครร้องของมลายู เรียกว่า **บังสาวัน** ละครร้องบังสาวันเคยแสดงถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรที่เมืองไทรบุรี ต่อมาละครร้องบังสาวันได้แสดงที่กรุงเทพฯ โดยตั้งโรงแสดงที่ข้างวังบูรพาภิรมย์ ปรากฏว่าผู้คนในสมัยนั้นพากันสนใจเข้าชมมาก เนื่องจากเป็นของแปลกใหม่ ละครบังสาวัน ดำเนินเรื่องด้วยการร้อง

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

เพลงสลับการพูด โดยมีลูกคู่ช่วยร้องเพลงอยู่ข้างฉาก ผู้ที่นำแบบอย่างละครบังสาวันมาดัดแปลงเป็นละครร้องของไทย คือ **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์**

กำเนิดของละครร้องอีกตำนานหนึ่ง เล่าว่าในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งกำลังดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงนำเอาบทและแบบอย่างการแสดงละครของชาวตะวันตกมาดัดแปลงเป็นบทละครไทย เช่น ละครพูด และละครพูดสลับรำ (คือละครพูดสลับการร้องเพลง) ในเวลาเดียวกันนั้น **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์** ก็ทรงนำละครของชาวตะวันตกมาดัดแปลงขึ้นเป็นละครแบบไทยอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นละครที่แสดงบนเวที เปลี่ยนฉากตามท้องเรื่อง ใช้ท่ารำและมีดนตรีไทยประกอบ ในการนี้เจ้าจอมมารดาเขียน ซึ่งเป็นพระชนนีของพระองค์เป็นผู้ฝึกหัดประดิษฐ์ลีลาท่ารำ **หม่อมหลวงถ้วน วรวรรณ** พระชายาของพระองค์ เป็นผู้คิดเพลงร้องและทำนองดนตรี ส่วนพระองค์ท่านเป็นผู้ทรงพระนิพนธ์บทละคร และทรงกำกับการแสดง เรื่อง

ละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน

ละครเสภา

ละครเสภา คือ ละครที่มีลักษณะคล้ายละครนอก นับตั้งแต่วิธีแสดง รวมทั้งเพลงร้องทำนองดนตรี ส่วนการแต่งกายมักไม่แต่งยีนเครื่อง ส่วนมากจะแต่งแบบพื้นทาง ข้อสำคัญคือจะต้องมีขับเสภาแทรกอยู่ด้วย จึงจะเรียกว่าละครเสภา มิฉะนั้นจะกลายเป็นละครนอก

เหตุที่จะเกิดมีละครเสภาขึ้นนั้น ท่านผู้รู้เล่าว่ามีการขับเสภาเป็นเรื่อง ทำนองเล่านิทานมาก่อน เรื่องที่นำมาขับเสภาและนิยมกันอย่างแพร่หลาย คือเรื่อง **ขุนช้าง**

ขุนแผน การขับเสภาในสมัยโบราณนั้นไม่มีเครื่องดนตรีประกอบ นอกจากกรับที่ผู้ขับขยับประกอบแทรกแซงสอดสลับในทำนองขับเสภาของตนเท่านั้น กรับที่ใช้ขยับในการขับเสภานี้เรียกว่า **“กรับเสภา”** ครั้นต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งโปรดสดับการขับเสภาเป็นอย่างยิ่งโปรดเกล้าฯ ให้จัดวงปี่พาทย์เข้าบรรเลงประกอบการขับเสภา และโปรดให้แทรกเพลงร้องส่งให้ปี่พาทย์รับด้วย นอกจากนี้ยังมีการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบเหมือนอย่างการแสดงละครนอก ผิดกันแต่เพียงว่าไม่มีผู้แสดงออกมารายรำเท่านั้น การดำเนินเรื่องส่วนมากใช้ขับเสภา ตอนใดที่เป็นถ้อยคำรำพัน หรือบทที่ควรจะร้องเพลงก็ร้องเพลง อย่างละครนอกได้ ตอนใดที่เป็นบทเดินทางไปมาหรือรบกัน ปี่พาทย์บรรเลงเพลงเชิด การขับเสภาและร้องรับกับการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบเช่นนี้ ต่อมาก็วิวัฒนาการให้มีตัวแสดงออกมารายรำเพลงหน้าพาทย์ และรำตามบทร้อง บทเสภา ครั้งแรกอาจจะเป็นเพียงตอนใดตอนหนึ่งที่เหมาะสมกับการที่จะต้องมีตัวแสดง ส่วนในตอนบรรยายเหตุการณ์ต่างๆ ของเรื่องก็ไม่ต้องมีตัวแสดงออกมารายรำ การแทรกตัวแสดงออกมารายรำเป็นบางตอนในการขับเสภาดังกล่าวมานี้ ภายหลังจึงจัดให้ตัวละครออกมาแสดงตลอดทั้งตอนที่ขับเสภาแล้วก็แก้ไขปรับปรุงบทที่จะขับเสภาให้เปลี่ยนมาเป็นบทละคร มีการขึ้นต้นบทว่า **“เมื่อนั้น”** หรือ **“บัดนั้น”** โดยการนำเอาศิลปะการแสดงละครนอกมาเป็นแบบแผนดำเนินเรื่องโดยการร้องเพลงเป็นหลัก และขับเสภาเป็นส่วนประกอบในบางตอน ละครที่ปรับปรุงขึ้นนี้จึงมีชื่อว่า **“ละครเสภา”**

ที่นำมาแสดงส่วนมากเป็นเรื่องพงศาวดารและนิยายโบราณของไทย เช่น เรื่องสิหราชเดโช โคตรบอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังทรงดัดแปลงเรื่องของต่างประเทศมาเป็นเรื่องราวแบบไทย เช่น เรื่องสาวเครือฟ้า เหตุที่กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ จะทรงพระนิพนธ์ดัดแปลงเรื่องของต่างชาติมาเป็นเรื่องสาวเครือฟ้าคือเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

หม่อมหลวงถ้วนศรี วรารณ

เสด็จประพาสยุโรป ครั้งที่ ๒ ใน ร.ศ. ๑๒๖ หรือ พ.ศ. ๒๔๕๐ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรละครรอบปราสาทเรื่อง มาตามบัตเตอร์ฟลายของปุซซินี ครั้นเสด็จกลับเมืองไทย จึงทรงนำมาเล่าประทานพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์พระองค์ท่านจึงทรงแปลงเนื้อเรื่องเดิม ซึ่งเป็นหญิงสาวชาวญี่ปุ่นกับผู้ชายชาวตะวันตก เปลี่ยนมาเป็นสาวชาวเหนือกับหนุ่มกรุงเทพฯ นอกจากนี้เรื่อง **สาวเครือฟ้า** แล้ว กรมพระนราธิปฯ ยังทรงนิพนธ์บทละครร้องอีกหลายสิบเรื่อง และทรงตั้งคณะขึ้นแสดงละครร้องชื่อคณะ **“ละครนฤมิตร”** ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรละครร้องคณะละครนฤมิตร ทรงพอพระทัยเป็นอย่างยิ่ง จึงโปรดยกย่องให้เป็นละครหลวง และให้เติมคำว่า **“หลวง”** ลงไปข้างหน้าชื่อคณะละครด้วยละครของกรมพระนราธิปฯ จึงมีชื่อว่า **“ละครหลวงนฤมิตร”** ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ละครหลวงนฤมิตร แสดงที่โรงละครนฤมิตรซึ่งเป็นของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ตั้งอยู่ที่ริมภูเขาทอง วัดสระเกศ ทางด้านตะวันตก ใกล้คลองโอ่งอ่าง โรงละครใหญ่โตสวยงามมาก หน้าเวทีทำกรอบโค้งเป็นรูปกะบังหน้า (*เครื่องประดับศีรษะตัวละครที่แสดงเป็นนางกำนัล*) มีม่านปิดเปิด สองข้างพื้นโรงที่ตั้งเก้าอี้คนดู ตั้งตึกตาหินอ่อนขนาดเท่าคนจริงๆ เป็นระยะราวๆ ๔ - ๕ ตัว หลังแถวรูปตึกตาออกไปทั้งสองข้างและด้านหลังเป็นอัฒจันทร์คนดู เพดานโรงละครห้อยลูกแก้วเป็นระยะห่างๆ กันเหมือนดวงดาว ผู้คนที่เข้าไปในโรงละครนฤมิตรได้แลเห็นของสวยๆ งามๆ ดังกล่าวนี้นี้ พวกเขาริ่กว่า **โรงละครวิมานนฤมิตร**

ละครหลวงนฤมิตรแสดงมาได้ราวปีหนึ่ง โรงละครก็เกิดไฟไหม้ เล่ากันว่าคนร้ายชื่อ บั่น เป็นคนจุดไฟเผาโรงละครจนไหม้หมดทั้งหลัง กรมพระนราธิปฯ จึงทรงสร้างโรงละครขึ้นใหม่ที่บ้านถนนแพ่งนรา ทรงใช้ชื่อว่า **โรงละครปริดาลัย** ละครที่แสดงที่โรงละครปริดาลัย คือ ละครร้อง

โรงละครปรีดาลัย จัดทำที่ประทับของพระมหากษัตริย์สำหรับประทับเวลาเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรละครร้อง เวทีทำเป็นกรอบโค้งเช่นเดียวกับโรงละครวิมานเนรมิตร แต่มิได้ทำเป็นรูปกะบังหน้าเหมือนโรงละครวิมานเนรมิตร หากเปลี่ยนเป็นรูปใบเสมา ตรงกลางติดตราแผ่นดิน แสดงว่าได้รับพระมหากฤษฎาธิคุณให้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่เรียกว่าละครหลวง นฤมิตรมาแต่เดิม

การประดับตกแต่งคล้ายกับโรงละครวิมานนฤมิตร คือ มีตึกดาหินอ่อนที่พื้นชั้นล่าง เพดานมีลูกแก้วห้อยแพรวพราว กรมพระนราธิปฯ ได้ทรงขอให้ราชเลขาธิการ นำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๗ ว่า “โรงละครก้ามเลอบนบ้าน ได้สร้างเสร็จแล้ว”

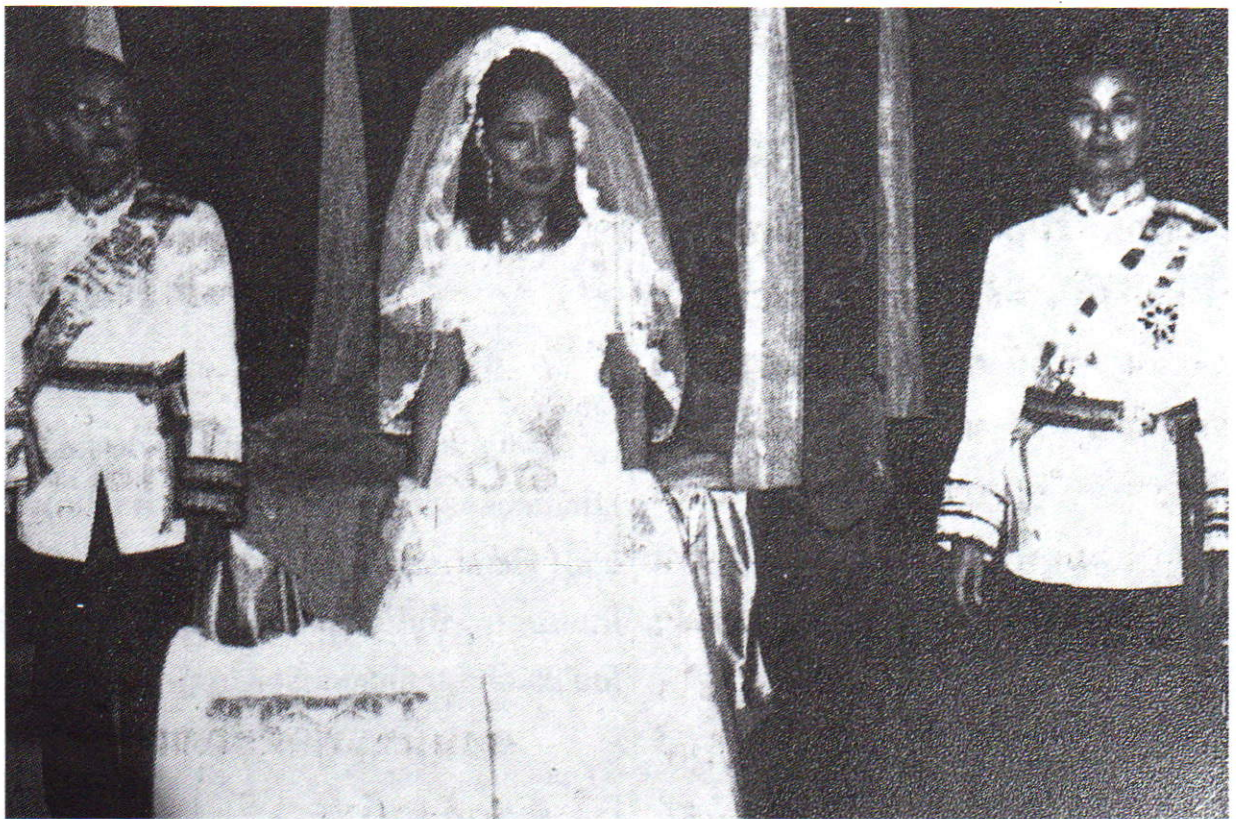
ละครที่แสดงที่โรงละครปรีดาลัย คือละครร้อง บางคนเรียกว่าละครปรีดาลัย คำว่าปรีดาลัยเป็นชื่อโรงละคร ไม่ใช่แบบละคร แต่ชื่อปรีดาลัยก็ไพเราะ จึงมีคนเรียกละครร้องที่แสดงโรงนี้ว่า ละครปรีดาลัย ภายหลังจึงเรียกปนๆ กัน

“พรานบุรพ์” หรือ จวงจันทร์ จันทรคณา
ผู้ก่อตั้งคณะละครจันทโรภาส

ไปว่า ละครร้องปรีดาลัย ต่อมาละครร้องปรีดาลัยได้เป็นต้นแบบของละครร้องที่ปรับปรุงและจัดแสดงในโรงละครที่สร้างขึ้นใหม่ คือ ปราโมทย์ เมือง ประเทืองไทย วิไลกรุง ไฉวเวียง เสรีสำเริง บรรเทิงสยาม และนาครบรรเทิง ละครร้องแบบนี้ได้รับความนิยมตลอดสมัยรัชกาลที่ ๖ และรัชกาลที่ ๗

ละครร้องปรีดาลัย ใช้ผู้แสดงหญิงล้วน (พระเอกละครร้องคนแรกของกรมพระนราธิปฯ คือ แม่ซ้อย) มีฉากประกอบตามท้องเรื่อง ฉากดังกล่าวนี้เป็นฉากตั้ง ฉากตั้งคือฉากที่ทำเป็นแผ่นแนวนหนา มั่นคง เช่นฉากห้องจะยกฉากตั้งมาตั้งประกอบกันเป็นรูปห้อง ด้านหลังมีหน้าต่าง ด้านซ้ายขวาเป็นประตู เปิดปิดได้เหมือนห้องจริงๆ ละครร้องปรีดาลัยไม่มีไมโครโฟน ตัวละครทุกตัวต้องมีเสียงดี ร้องและพูดด้วยเสียงดัง บทละครที่เป็นพระนิพนธ์ของกรมพระนราธิปฯ เป็นคำกลอนสลับกับบทพูด คำกลอนที่ทรงพระนิพนธ์เป็นคำง่ายๆ ไม่มีคำศัพท์สูงๆ จึงเหมาะที่จะเป็นเรื่องของชาวบ้านตามแบบละครร้อง เช่น เรื่อง สาวเครือฟ้า ตึกตายอดรัก อีนากพระโขนง เป็นต้น นอกจากกรมพระนราธิปฯ จะทรงพระนิพนธ์บทละครร้องเป็นเรื่องของไทยแล้ว ยังทรงพระนิพนธ์เป็นเรื่องของชาวต่างชาติ

การแสดงละครเรื่อง โรสิดา

อีกด้วย แต่ก็ยังมีลักษณะเป็นบทละครแบบเดิม โดยบรรจุเพลงภาษาเข้าไปให้ตัวละครร้อง ถ้าเป็นเรื่องฝรั่งก็ร้องเพลงทำนองฝรั่งที่ทรงคิดขึ้น เช่น เพลงฝรั่งบูมซีเย ฝรั่งแดง เป็นต้น เรื่องจีนก็มีเพลงทำนองจีน เช่น เพลงฮ้อเทีย เพลงกวยกั๋งเหลียง เป็นต้น

ในสมัยต่อมาละครเรื่องวิวัฒนาการขึ้นโดยจวงจันทร์ จันทรคณา ผู้ใช้นามแฝงว่า พรานบุรพ์ แต่งบทละครแสดงอย่างแพร่หลายและได้ตั้งคณะละครขึ้นชื่อว่า **จันทโรภาส** เดินทางไปแสดงทั่วประเทศไทย ละครเรื่องที่พรานบุรพ์แต่งบทและปรับปรุงขึ้นใหม่นี้เปลี่ยนมาใช้ดนตรีสากลบรรเลง ตัวละครร้องเองโดยไม่มีลูกคู่ร้องรับเหมือนแต่ก่อน และไม่มีบทบรรยาย

เรื่องที่แต่งเป็นเรื่องของไทยและเรื่องของประเทศต่าง เช่น โรสิดา จันทรเจ้าชา ห้วยแก้ว และ ขอบรั้วริมวัง เป็นต้น ละครของพรานบุรพ์ได้รับความนิยมมากในสมัยรัชกาลที่ ๗ และรัชกาลที่ ๘ ถึงแม้ปัจจุบันก็ยังมิได้สูญหายไปไหนแต่ก็ยังมีคนชมอยู่บ้าง แต่ว่าหาคณะและผู้แสดงได้ยาก ทำให้เกิดความเสียดายว่าในอนาคตละครเรื่องอาจจะสูญไปจากเมืองไทยก็ได้ ●

ชีวิต

ที่เกิดขึ้นมาแล้วทำอะไร

ศาสตราจารย์ระพี สาคริก

**จากประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านไปผ่านมาแล้วทั้งหมด
หนึ่งในสี่ธรรมซึ่งฉันยึดถือเป็นหลักสำหรับการดำเนิน
ชีวิต ได้แก่การยกความสำคัญของผู้อื่นไว้เหนือตนมา
โดยตลอด ทั้งในด้านความคิดเห็นและนำมาปฏิบัติ
โดยไม่เลือกว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่**

ระหว่างดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ฉันได้เขียนข้อเตือนสติด้วยลายมือ ธรรมชาติสอได้ไว้ได้แผ่นกระดาษใบหนึ่งทำงานเพื่อว่าทุกครั้งที่นั่งโต๊ะตัวเองจะมีโอกาสอ่านข้อความนี้ แม้ว่าจะเป็นคนมีนิสัยไม่ชอบนั่งทำงานอยู่กับโต๊ะมาเป็นเวลาช้านานแล้วก็ตาม แต่ขณะใดที่ต้องนั่ง เมื่อว่างสักนิด ก็พร้อมที่จะอ่านข้อเตือนใจตัวเอง ถือเป็นการเสริมสติให้มั่นคงยิ่งขึ้น ฉันจึงยืนหยัดอยู่บนรากฐานจิตใจตัวเองได้อย่างเข้มแข็งตลอดมา

มาถึงบัดนี้ ฉันต้องขอบคุณธรรมชาติในตัวเองที่ช่วยให้รักษาความเป็นคนไว้ได้อย่างมั่นคงซึ่งคงไม่มีอะไรดียิ่งไปกว่านี้อีกแล้ว ในเมื่อชีวิตนี้ก็เริ่มมองเห็นฝั่งใกล้เข้ามาทุกขณะ คงจะเหลืออยู่เพียงสิ่งเดียวคือ “มุ่งทำงานเพื่อหวังใช้หนี้แผ่นดินนี้ให้ดีที่สุดเท่านั้นเป็นพอ” ส่วนใครจะสามารถรับทอดไว้ได้มากน้อยแค่ไหนคงถือเป็นเรื่องเหตุผลของแต่ละคน พึงคิดได้เอง

ฉันทราบภายหลังว่ากระดาษแผ่นที่สอไว้ได้กระดาษ หลังจากพ้นตำแหน่งแล้วก็มีลูกศิษย์คนหนึ่งมาดึงเอาไป เนื่องจากมีคนมาบอกให้ทราบภายหลังว่า มีหลายคนหมายตาเอาไว้นานแล้ว เพราะในห้องทำงานฉันมันไม่มีพิธีการและไม่มีอะไรเป็นความลับ นอกจากบรรยากาศซึ่งหลายคนบอกว่า **ทำให้รู้สึกอบอุ่น**

ฉันถือเสมอว่า เราแต่ละคนที่เกิดมา ไม่เพียงทั้งโลก แม้แต่ทั้งชาติหรือทั้งเมือง ก็ยังไม่อาจจะรู้จักกันได้ทั่วถึง การมีโอกาสรู้จักกันนั้น นับว่าเป็นกุศลผลบุญยิ่งที่แต่ละฝ่ายสร้างสมกันมา ซึ่งก็ไม่ใช่เหตุบังเอิญ

อย่างที่บางคนคิดแบบสั้นๆ หากสอคล้องกันกับสังขารม กล่าวคือเราแต่ละคน หลังจากเกิดมาแล้ว **ควรจะรู้และยอมรับความจริงว่า จำเป็นต้องอยู่ร่วมกัน และ พึ่งพาซึ่งกันและกัน**

หลังจากเกิดมาแล้ว จึงควรจะมองเห็นโอกาสที่ขอบด้วยเหตุผล ในการดำเนินชีวิตมุ่งสู่เป้าหมาย อันถือเป็น **หลักชัยมงคล คือ รักษา น้ำมิตรไว้จากใจที่ตระหนักถึงคุณค่าอย่างแท้จริง**

หลักในการที่จะรักษาน้ำมิตรไว้ได้อย่างดีที่สุดนั้น น่าจะได้แก่ **ความมีสติ** ของตนเอง แม้ว่าระดับความมั่นคงในรากฐานจิตใจของแต่ละคนอาจไม่เท่ากัน ก็ควรถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา จึงไม่ถือสา หากพร้อมที่จะให้อภัยแก่กันและกันได้เสมอ

ถ้าแต่ละคนคิดว่าตนจะอยู่
ลำพังคนเดียวในโลกได้ จึงต่างคน
ต่างคิดต่างคนต่างทำไปคนละทิศ
ละทาง วิธีชีวิตตัวเองก็คงจะต้อง
พบกับ **ภาวะชวตเซ** จนอาจถึง
หกล้มทำให้ต้องเจ็บตัว จนกว่าจะ
รู้สึกได้ว่าตนคงต้องปรับทิศทางเข้า
สู่รูปรอยซึ่งมีการร่วมกันอย่างแท้จริง
ดังนั้น เราจึงควรให้ออกาสแก่กัน
และกันในเรื่องเวลา จากความ
จริงใจ

การตัดญาติขาดมิตร คือ
การตัดคุณค่าชีวิตของตัวเอง
อย่างสำคัญ แม้ไม่ถึงขั้นรุนแรง
เพียงแต่ใช้คำพูดเพียงคำเดียว
เท่านั้น ประเด็นเช่นนี้คงไม่ต้องไป
โทษใครอื่นที่สะท้อนพฤติกรรมใด
ก็ตาม มากกระทบอารมณ์เรา แต่ใจ
เราเองต่างหากที่ขาดความเข้มแข็ง
ในการรักษาความมีคุณค่าของชีวิต
เอาไว้ จึงถูกอารมณ์ตัวเองผลักดัน
ให้เดินพลัดตกออกไปนอกทางอัน
ควรรักษาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้

ฉันเป็นคนมีธรรมชาติที่สนใจ
ศึกษาค้นหาความจริงจากชีวิตตัว
เอง ซึ่งช่วยให้วนกลับไปศึกษา
ชีวิตเพื่อนมนุษย์ทุกคนอยู่แล้ว แม้
ระหว่างที่เรียนอยู่ในโรงเรียน จน
กระทั่งผ่านพ้นมาถึงช่วงเข้ามหา
วิทยาลัย ทำให้รู้ความจริงว่า **สาขา**
วิชาทั้งหลายนั้น มันไม่ใช่ของ
จริงเลยสักอย่างเดียว ทำให้ตน
สนใจเรียนรู้จากทุกเรื่อง อย่าง
ต่อเนื่องกันเรื่อยมา

การตัดญาติขาดมิตร คือการตัดคุณค่าชีวิตของตัวเอง

จนกระทั่งชีวิตผ่านพ้นมาถึงช่วงที่ได้รับปริญญา ก็นำมาพิจารณา
เห็นว่ามันไม่ใช่ของจริงอีกนั่นแหละเธอเอ๋ย แต่เพราะเหตุว่า ตนเป็นคนที่มึ
ความเคารพรักทุกคน ไม่ว่าใครจะยืนอยู่ที่จุดไหนจึงไม่เคยนี้กรังเกียจ คง
รู้สึกว่า **มีสิ่งใดที่ให้ได้ก็ควรให้** โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้และให้
จากใจจริง ไม่ว่าผู้รับจะนึกชื่นชมยินดีหรือไม่ ถ้าเข้ามาหาด้วยความจริงใจ
ฉันจะให้ทุกอย่างแก่ทุกคนด้วยหากรู้ได้ว่าใครมีรากฐานความคิดสื่อถึงกัน
ได้มาก ก็คงคิดให้กับผู้นั้นก่อนคนอื่น โดยที่รู้ว่าหลังจากให้ไปแล้ว ย่อม
งอกเงยมากขึ้น

การรับเคารพจากแต่ละคนก็ย่อมเป็นเรื่องธรรมดาเช่นกัน จึงมิได้
ทำให้รู้สึกพึงพอใจจากการที่ตนได้รับการยกย่องสรรเสริญ หากเกิดความ
ปิติจากสิ่งซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งระหว่างเพื่อนมนุษย์อันถือว่าไม่มีความ
แตกต่างกันกับเราเองมากกว่า ในลักษณะที่สอดคล้องต้องกันกับปรัชญา
ชีวิตของผู้ที่เกิดมาก่อนกับผู้ซึ่งเจริญเติบโตตามมาภายหลัง ซึ่งมีเหตุผล
สัมพันธ์ถึงกันบนพื้นฐานคุณธรรม

ฉันต้องยอมรับความจริงว่า **ตนไม่ใช่ผู้คงแก่เรียน** และก็ไม่ได้รู้สึกว่า
เป็นครูใครเลย เพราะรู้สึกว่า **มีโอกาสน้อยที่สุดที่ฉันจะกล่าวด้วยวาจา**
ในเชิงสอนคนโน้นคนนั้น แม้ลูกหลานตัวเอง แต่ฉันมุ่งมั่นทำงานใน
สิ่งซึ่งตนรักที่จะทำ จากรากฐานซึ่งเชื่อในเหตุและผลมากกว่าการเกรง
อำนาจหรืออิทธิพลผลประโยชน์ซึ่งมีคนอื่นสามารถบันดาลให้ได้

ฉันเชื่อมั่นว่า แต่ละคนที่เกิดมาต่างก็มีสติปัญญาด้วยกันทั้งนั้น
เราแต่ละคนจึงไม่ควรดูถูกกัน โอกาสที่คนทั่วโลกแม้ทั่วประเทศจะรู้จักกัน
ได้ จึงมิใช่วิสัยของคนทั่วไป ดังนั้นการที่แต่ละคนรู้จักกันไว้ สานถึงความ
รักและเคารพกันไว้ให้มั่นคงยิ่งขึ้น จึงควรถือว่าเป็นสิ่งมีคุณค่าที่สุดแล้ว

มีคนจำนวนไม่น้อยที่ขาดความเข้าใจความหมายของชีวิตแท้ ทำให้ขาดความประณีตในการคบมิตรเมื่อนำมาประกอบกันเข้ากับการขาดสติ คิดถึงเรื่องผู้อื่นด้วยอารมณ์ กล่าววาทะกระทบกระเทือนใจผู้อื่นจากความรู้สึกไม่พึงพอใจเพียงชั่ววูบด้วย ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นคนเดินถนน เป็นเพื่อนร่วมงาน แม้เป็นญาติพี่น้องหรือสามีภรรยา ย่อมไม่เป็นมงคลแก่ชีวิตตัวเองทั้งสิ้น

ความหมายของคำว่ามงคลจึงมีความลึกซึ้งยิ่งกว่าสิ่งซึ่งแต่ละคนสัมผัสได้ด้วยสายตารวมทั้งส่วนอื่นของร่างกาย แต่หมายถึงสิ่งซึ่งฝังรากลงถึงจิตใจอย่างลึกซึ้ง ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้มีสิ่งนี้เป็นสมบัติอยู่ในใจ บังเกิดความสุขอย่างแท้จริง จากทุกสิ่งซึ่งตนมีโอกาสสัมผัสอยู่รอบข้างท่ามกลางวิถีการดำเนินชีวิต

ฉันขออนุญาตพูดถึงประเด็น “ความมั่นคงของชีวิต” เพื่อฝากแง่คิดไว้กับเธอทุกคน แต่ขอกล่าวเสียก่อนว่า เราควรตระหนักถึง “เป้าหมายของชีวิต” กันเสียก่อนว่า “จะอยู่อย่างเอาตัวรอด หรือจะอยู่อย่างมีมิตรที่เป็นเพื่อนมนุษย์ที่ให้การยอมรับนับถือ” แก่เราอย่างมีเหตุมีผล

ฉันคิดว่า เมื่อกล่าวถึงความมั่นคงของชีวิต น่าจะมีความหมายอยู่ในตัวเองแล้วว่า ต้องอยู่อย่างมี

พื้นฐาน หรืออยู่อย่างมีหลักความจริงของธรรมชาติเป็นสิ่งรองรับ ซึ่งหมายความว่า การอยู่โดยมีการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ถ้าใครอยู่อย่างผิดธรรมชาติ ความมั่นคงย่อมไม่เกิดแก่ชีวิตตนเองเป็นแน่ แม้อาจเอาตัวรอดไปได้ก็คงเป็นเรื่อง ชั่วครั้งชั่วคราวเท่านั้น ในที่สุดวันหนึ่งย่อมต้องพบกับภาวะแตกสลายอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

จึงจำเป็นต้องสำนึกเสมอว่า มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องอยู่ร่วมกัน อีกทั้งร่วมกับสรรพสิ่งทั้งหลาย อันถือเป็นองค์ประกอบภายในกระบวนการธรรมชาติ ซึ่งต่างก็มีความสำคัญเสมอเหมือนกันหมด นอกจากนั้น ความหมายสิ่งทั้งหลายทั้งมวลหาใช่หมายถึงแต่เพียงภาพที่เห็นได้เฉพาะหน้าเท่านั้น หากยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกขณะอย่างปราศจากกรหยุดนิ่ง

ดังนั้น เราจึงควรอยู่อย่างผู้สนใจเรียนรู้เหตุผล ซึ่งสิ่งนี้สามารถค้นพบได้จากตัวเองก่อนอื่น เพื่อหวนกลับมาเข้าใจผู้อื่นสิ่งอื่นได้อย่างลึกซึ้งทั้งนี้และทั้งนั้น ย่อมช่วยให้การยอมรับสามารถเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ แม้เกิดปัญหาขึ้นจากบุคคลใด ณ จุดใด หาใช่มองข้ามตัวเองไปหลงโทษคนอื่น ถ้ามีนิสัยเช่นนี้ ย่อมทำให้ชีวิตจำต้องขาดคุณค่ามากขึ้น

บุคคลผู้มีนิสัยคิดร้ายกล่าวร้าย หรือทำร้ายผู้อื่น ย่อมมีผลบั่นทอนชีวิตตัวเองให้ขาดความมั่นคง ส่งผลสะท้อนจำกัดวิถีชีวิต อันควรมีโอกาสเปิดกว้างเพื่อพบทางสว่างมากขึ้น ให้จำต้องคับแคบลงไปพร้อมกับมีดยิ่งขึ้นเรื่อยๆ

ฉันเชื่อว่า คงไม่มีใครพึงพอใจกับการถูกสังคามรังเกียจ แต่ถ้ามีพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้น ผู้ซึ่งได้รับผลจากการกระทำของตนหากรู้จักทบทวน คงต้องยอมจำนนกับเหตุผลด้วยความเข้าใจได้ โดยที่รู้ว่าการดำรงชีวิตของแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกัน ซึ่งสภาพเช่นนี้ย่อมมีผลกำหนดวิสัยทัศน์ ตลอดจนค่านิยมขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีส่วนกำหนดทิศทางเดินของชีวิตที่แตกต่างกันไปอย่างเป็นธรรมชาติ

บนวิถีทางการดำเนินชีวิตของแต่ละคนไม่ว่าจะคิดดีทำดีแค่ไหน ย่อมประสบทั้งการถูกตำหนิ ถูกวิจารณ์และถูกมองในแง่ร้ายได้เสมอ แต่ถ้าหวนกลับมามองเห็นด้านดีได้ว่า สิ่งนี้คือครูฝึกให้เราเป็นคนเข้มแข็งยิ่งขึ้น ย่อมบังเกิดผลดีแก่ตัวเองโดยแท้ ดังที่ฉันเคยกล่าวไว้ว่า เราไม่ควรรังเกียจปัญหา เพราะปัญหาคือครูชีวิตที่ช่วยส่งผลให้วิถีชีวิตดำเนินไปสู่ความสำเร็จด้วยตนเอง

การพบกับภาวะถูกมองในแง่ร้ายแต่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ กับการได้รับคำสรรเสริญแล้วกับพึง ได้โดยไม่ทำให้เดินหลงทาง ซึ่งภายในวิถี

“การที่เราตั้งใจทำความดีมาแล้วทั้งหมดนั้น เพื่อประโยชน์อันใดกันแน่”

ชีวิตแต่ละคน เปรียบได้ดั่งจะลอค
คลื่นในท้องทะเล ซึ่งทุกคนก็ต้อง
สัมผัสกับมันลูกแล้วลูกเล่า น่าจะ
ถือเป็นเรื่องธรรมดา

แม้การได้รับคำสรรเสริญ
ยกย่อง หากไม่ยึดติดอยู่กับมัน
แต่รู้จักนำมาพิจารณาหาเหตุผล
ถ้าพบว่าการแสดงออกเกิดจาก
ความจริงใจ ก็น่าจะมีผลช่วยย้าให้
รากฐานแนวคิดความเชื่อของตน
เท่าที่นำไปปฏิบัติมาแล้ว มีเหตุมีผล
แน่นหนามากขึ้น

อนึ่ง เมื่อนำเอาคำว่า “ความ
มั่นคงของชีวิต” มาพิจารณา
น่าจะหมายความว่า “ความมั่นคง
ซึ่งมีรากฐานอยู่กับเหตุและผล”
ดังภาษิตบทหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า
“คนดียอมตกน้ำไม่ไหล-ตกไฟ
ไม่ไหม้” ถ้าเราเพียรพยายาม
ปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างอย่างมั่นคง
อยู่กับเหตุและผลจริง โดยที่รู้ชัดว่า
เหตุอยู่ในใจเราเอง และผลก็เป็น
สิ่งซึ่งเราต้องได้รับสนองตอบ
อย่างแน่นนอนที่สุด

แม้ว่าในช่วงใดช่วงหนึ่งใน
วิถีการดำเนินชีวิต อาจทำให้
ต้องพบกับความผิดหวัง หรือถูก
บีบคั้นทางใจนานาประการ จน

ทำให้ความรู้สึกมาถึงจุดที่ว่า “เหตุไฉนตนจึงตกน้ำก็ไหล ตกไฟก็ไหม้
จนแทบจะหมดหมดสิ้นไปกับเปลวเพลิง”

ถ้าหยุดคิดสักนิด ตั้งสติให้มันคงสักหน่อยหนึ่ง เพื่อหวนกลับมา
พิจารณาค้นหาความจริงที่ตัวเอง ให้ได้ จากคำถามที่ว่า “การที่เราตั้งใจ
ทำความดีมาแล้วทั้งหมดนั้น เพื่อประโยชน์อันใดกันแน่” ไม่ว่ามันจะ
เป็นความต้องการเกี่ยวกับ เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือคำสรรเสริญเยินยอ
ซึ่งแท้จริงแล้วก็หาสิ่งที่มีตัวตนให้เอามายึดติดทำให้เกิดความทุกข์เรื่อยไป
แท้จริงแล้วสิ่งซึ่งกำลังทำให้เป็นทุกข์มันก็เกิดจากการสร้างขึ้นมามีด้วย
ตัวเองทั้งนั้น

ถ้าฉันพูดต่อไปเรื่อยๆ เธออาจรู้สึกเบื่อ โดยที่คิดว่า เอาแต่เรื่อง
ธรรมะธรรมโมมาพูดเท่านั้น แท้จริงแล้ว มันก็ไม่ใช่เรื่องธรรมะธรรมโม
อย่างที่เธอกำลังคิดกำลังมองอะไรเลย หลายคนอาจมองว่า ฉันเป็น
คนเก่งเรื่องกล้วยไม้ ฉันเป็นที่ยอมรบนับถือไปแทบทั่วโลก เพราะ
เดินทางไปไหนก็มีคนให้การต้อนรับ ไม่ว่าคนชาติไหนภาษาไหน

แต่ฉันก็บอกกับทุกคนว่า ตนไม่ได้เก่งเรื่องกล้วยไม้อะไรเลย ถ้าจะ
ถามว่าเรียนมาจากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยไหน ก็เปล่าทั้งสิ้น ฉันพูด
ตรงๆ เพื่อให้เธอที่สนใจเก็บไปคิดค้นหาความจริง การพูดกันอย่าง
ตรงไปตรงมา หรือพูดอย่างเปิดใจเข้าหากัน จึงเป็นสิ่งสร้างสรรค์
ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ฉันจึงไม่เคยคิดปิดบังอะไรใครทั้งนั้น ยิ่งชนรุ่นหลังที่
เข้ามาด้วยใจรักและศรัทธาด้วย จะรู้เองว่า ฉันมีอะไรก็ให้หมดทุกอย่าง

“คนดียอมตกน้ำไม่ไหล-ตกไฟไม่ไหม้”

เพราะฉันไม่ได้เก่งกาจอะไร
ในเรื่องกล้วยไม้ แต่มีสิ่งต่างๆ ซึ่ง
กล่าวมาแล้วทั้งหมดอยู่ในหัวใจ
รวมทั้งมีความรักและสนใจที่จะนำ
ออกมาใช้ประโยชน์ มันจึงทำให้
งานด้านกล้วยไม้สามารถแพร่
กระจายออกไปได้อย่างเป็น
ธรรมชาติ

เป็นคน คน ที่รัก

ฉันขอนำเอาสิ่งซึ่งกล่าวไว้แล้วในตอนแรกมาย้ำความสำคัญอีกครั้ง
หนึ่งว่า การเรียนสาขาวิชาต่างๆ มาแล้วนั้น ในที่สุดก็น่าจะพบว่า
มันไม่ใช่ของจริงเลยสักอย่างเดียว ถ้าเราไม่ยึดติดอยู่กับมัน ย่อมใช้
เป็นเครื่องมือค้นหาความจริงได้เสมอ ถ้าจะถามว่า “ค้นหาจากที่ไหน?”
ก็ต้องตอบ โดยอาศัยสัญชาตญาณอีกเช่นกันว่า “ค้นหาจากความหลากหลาย
ของมนุษย์ โดยใช้การนำปฏิบัติที่นั่นแหละเธอ” เพราะการปฏิบัติ
มันก็อยู่กับตัวและใจเธอ

หลายครั้งหลายหน การเข้าไปเรียนในโรงเรียน ยิ่งในมหาวิทยาลัย
ก็ต้องพบกับอิทธิพลที่ชักจูงให้จำต้องเดินทางต่อไปพักใหญ่ กว่าที่จะ
หลุดออกมาได้มันก็ไม่ใช่ง่ายนักหรอกนะ บางคนปลดไม่ออกจนทำให้
ชีวิตจำต้องจมลงไปในกระทั่งจบสิ้นไปเลย ก็มีให้เห็นกันมาแล้ว และดู
เหมือนจะเป็นส่วนใหญ่เสียด้วย ซึ่งภาพที่เห็นเป็นความจริงชัดๆ ก็ขอให้
จับตาดูที่เส้นเกษียณอายุก็แล้วกัน

ฉันสนใจนั่งจับตาดูโดยมุ่งไปที่จุดทั้งเข้าและออก จุดเข้าก็
สะท้อนให้เห็นถึงการเบียดเสียดเขียดยัดกันเข้าไปสู่การสอบคัดเลือก
เข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นเพียงรูเล็กนิดเดียวเท่านั้น กับด้านออกก็
คือจุดที่สะท้อนให้เห็นถึงช่วงที่กำลังเกษียณอายุ แต่ก็มีส่วนดีสำหรับ
ตัวฉันเอง เพราะเป็นการฝึกจิตใจให้รู้จักเมตตาคนมากขึ้น

ฉันมองด้วยความรู้สึกจากรากฐานตัวเองว่า มนุษย์ควรจะสนใจ
ศึกษาจากทุกเรื่องอย่างอิสระ ดังนั้นการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยจึงเป็น
เพียงชิ้นส่วนหนึ่งภายในความหลากหลายของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งอยู่
บนพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์เท่านั้นเอง หากใช้เป็นสิ่งอันควรให้ความ
สนใจเป็นพิเศษไม่ และแท้จริงแล้วก็ไม่มีอะไรเป็นพิเศษสำหรับฉันเลย
ส่วนใครจะมองว่ามีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นพิเศษ แท้จริงแล้วมีผลมาจากการ
มองลึกและไกลกว่านั้นมาก เพราะต้องการสร้างสรรค์ชีวิตนั้นสิ่ง
นั้นให้มีคุณค่าแก่สังคมในระยะยาวมากกว่า

เคยมีชนรุ่นหลังที่เข้ามาหาแล้วพูดว่า “อยากให้ผู้ใหญ่หลายๆ คน
เก่งอย่างฉันบ้าง” แต่เพราะตนไม่ได้หลงอยู่กับคำสรรเสริญอย่างนี้ จึง
ทำให้มองเห็นสังขารแล้วตอบไปว่า ตนไม่ได้เก่งอะไรเลย แต่เป็นเพียง
ชิ้นหนึ่งของความหลากหลายอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่อยู่รวมๆ
กันเท่านั้น เราจะให้คนเหมือนกันคงไม่ได้

จากประสบการณ์ชีวิต ที่ให้โอกาสฉันเรียนรู้ความจริงซึ่งสานเหตุ
กับผลถึงกันทุกเรื่อง ได้สอนให้รู้ว่าไม่ว่าใครจะมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งใดอยู่
ที่ไหน และไม่ว่าใครจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับงานอาชีพสาขาใด

ก็ตาม สิ่งเหล่านั้นมันไม่ใช่ของจริง สำหรับฉันเลยนอกจากนั้นยังเชื่อว่า มีบางคนที่มีมองเห็นภาพเดียวกัน กับฉันด้วย

ไม่ว่าใครจะเป็นวิศวกร เป็น เกษตรกร เป็นแพทย์ เป็นทหาร เป็นตำรวจ หรือเป็นอะไรอื่น แม้ การขึ้นไปมีตำแหน่งเป็นอธิการบดี มหาวิทยาลัย และเป็นรัฐมนตรี ก็ตาม มันก็เป็นเพียงหมวกแต่ละใบ ซึ่งมีคนอื่นนำมาสวมให้เท่านั้น ยิ่ง เกิดความอยากจนถึงขั้นแย่งชิงกัน ไปเอามันมาสวมใส่ จนทำให้ปลด ออกได้ยาก เพราะการที่ฉันเคยมี สิ่งเหล่านี้สวมอยู่ มันไม่ได้เกิด จากความอยากหากเป็นเพราะมี ผู้ศรัทธานำมาให้เอง แต่ตนก็ใช้มัน อย่างดีที่สุด และยังรู้จักแยกแยะ ออกจากของจริงด้วย นอกจากนั้น ยังถอนออกมาเองเนื่องจากรู้แล้ว ทำให้รู้แล้ว ก่อนที่จะครบเกษียณ อายุ เนื่องจากรู้ว่า กำหนดเกษียณ ก็ไม่ใช่ของจริง เพราะมีคนอื่น ชิดมันเอาไว้

สัจธรรมดังกล่าว จึงช่วย ไม่ให้ฉันสูญเสียพลังในการทำงาน เพื่อต้องการรู้ความจริง ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปอีก

สิ่งที่ฉันรู้แน่ชัดมาตลอดชีวิตนี้ หาใช่ว่าตัวเองเป็นอะไรต่อมิอะไรไม่ หาก ฉันรู้ว่าตนเป็นคน ซึ่ง ณ จุดนี้เอง ที่ช่วยให้ตนมุ่งมั่นค้นหา ความจริงมาตลอดระยะเวลาอัน ยาวนานสำหรับชีวิตนี้ โดยไม่คิด วอกแวก ชวดเซ จนทำให้จำต้อง

เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่นเลยแม้แต่น้อย แม้สิ่งรอบข้างจะมีอิทธิพล รุนแรงมากขึ้นแค่ไหน ตนก็รู้สึกเสมอว่า **นี่คือสิ่งที่ฝึกให้เกิดความอดทน แข็งแกร่งมากขึ้น โดยที่เชื่อว่าจะยืนหยัดต่อไปจนถึงที่สุด**

ทั้งนี้และทั้งนั้น โดยเหตุที่ฉันพบความจริงแล้วว่า เท่าที่ชีวิตผ่านพ้น มาทั้งหมด จากการมุ่งมั่นทำงาน โดยมีการแบ่งปันความรักให้กับเพื่อน มนุษย์อย่างทั่วถึง ได้ส่งผลสะท้อนสอนให้มองเห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นลำดับ ทำให้เชื่ออย่างมั่นใจมากขึ้นว่า ทุกสิ่งที่ต้องการแสวงหา มีอยู่ ในองค์รวมของความเป็นคนอย่างครบถ้วนแล้ว จึงขอฝากสิ่งนี้ไว้กับทุกคน อันเป็นที่เคารพรักของฉันอย่างทั่วถึงกันหมด เริ่มต้นจากผู้ซึ่งใกล้ชิดกัน ทางใจที่สุด โดยหวังว่าวันหนึ่งข้างหน้า ควรจะกระจายออกไปอย่างปราศ- จากกรอบกำหนดใดๆ ทั้งสิ้น หากสานต่อไปด้วยเหตุและผลอย่างเป็น ธรรมชาติ

สรุปแล้ว จากช่วงเวลาของการดำเนินชีวิตซึ่งเหลืออีกไม่นานนัก เนื่องจากขณะนี้ใกล้ ๘๐ ปีเข้ามาแล้ว แทบทุกสิ่งยังอยู่ในความทรงจำมา โดยตลอด แม้ภาพบ้านซึ่งใช้เป็นที่พักพิงและให้ร่มเงาอันร่มเย็นแก่ การหลบนอนพักผ่อนร่างกายและใจในช่วงซึ่งฉันยังมีอายุเพียง ๔ ขวบ ตนก็สามารถเรียกความทรงจำกลับมาบรรจงเขียนลงบนแผ่นกระดาษได้ อย่างใกล้เคียงมาก ทั้งๆ ที่ไม่มีภาพถ่ายอะไรทิ้งไว้เลยแม้แต่ว่าซึ่งเป็น ภาพที่เห็นได้จากภายนอก แต่ฉันก็ยังเห็นมันได้จากใจ

ฉันขออดใจพูดฝากไว้ในโอกาสนี้อย่างชัดๆ ว่า “เธอที่รัก ผู้ซึ่งดำรง ชีวิตอยู่บนพื้นฐานความหลากหลายอย่างมากหน้าหลายตา รวมทั้งมาก ด้วยอารมณ์และความคิด” สำหรับชีวิตนี้ ฉันขอขอบคุณเธอทุกคนอย่าง ที่สุด ที่ช่วยส่งเสริมให้ชีวิตฉันเองก้าวมาได้ถึงช่วงนี้ ถึงช่วงซึ่งตนควร ขอขอบคุณทุกคนอันถือวาคือครูอย่างแท้จริง ขอให้วิถีชีวิตเธอทุกคนจงมุ่ง ไปสู่ความสุขซึ่งเป็นจุดเดียวกันในที่สุด ไม่ว่าขณะนี้ใครจะกำลังคิดและทำ อะไรอยู่ก็ตาม

ในที่สุด ทุกสิ่งทุกอย่างก็คือ มงคลแห่งชีวิตทั้งสิ้น ●

นิทานคำกาศ

.....

มงคลสูตร

.....

(ตอนที่ ๘)

เนาวรัตน์ (ทองมัย) พลเดช

นิทานคำกาศ

มงคลที่ ๑๙

ลารตี วิรติปาปา (เว้นจากบาป)

ความงดประพฤติดาบ ลกุตลบให้มิ

(พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖)

นิตานคำกาพย์เรื่องชาวนากับงูเห่า

กาพย์ยานี ๑๑

นิตานแต่กาลก่อน
เว้นบาปอกุศล
ในยุค “พระปิงคล-
พระองค์พำนักใน
สั่งสอนให้ปวงชน
ถือศีลอันเป็นฐาน
มีนุระผู้อาหาญ
ประพติปฏิบัติตาม
สมาทานศีลเสร็จสรรพ
แล้วรีบจรลี
เทียมโคเข้าแอกไถ
ด้วยการกล่าวคำหวาน
ด้วยเห็นโคมีคุณ
เลี้ยงชีพทุกเวลา
ครั้นเสร็จการไถนา
ปล่อยโคตามสบาย

ได้สั่งสอนแก่ปวงชน
เป็นผลบุญสุนทรใจ
พุทธรักชิต” สมัย
อัมพริยวิหาร
ทำกุศลสมาทาน
ให้กายใจใสสดงาม
อยู่ในบ้าน “ตันตรวันคาม”
คำสั่งสอนพระมุนี
จัดสำหรับข้าวปลา
ไปไถนาหน้าเบิกบาน
เพื่อนคู่ใจในการงาน
ไม่เหี้ยนตมีเมตตา
ได้การุญช่วยไถนา
จึงกรุณาจุเพื่อนตาย
โคก็ล้าเหน็ดเหนื่อยกาย
ออกหากินกินไม่ไกล

กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

ให้โคกินหญ้า โคลี้หลีกมา แล้วก็หายไป
จนเกือบพลบค่ำ โคหายไปไหน ชาวนาร้อนใจ รีบออกติดตาม
ในกลางทุ่งนา ที่ในทุ่งหญ้า ทั่วทุกเขตคาม
ไม่พบเห็นวัว กลัวคนใจทรมาน ลักวัวตัวงาม พิฆาตชีวิต
ชาวนาอ่อนใจ โคคงเดินไป ถึงบนคิรี
จึงขึ้นบนเขา เว่าร้อนฤดี ถึงดงพงพี บนคิรีนทร
มีงูเหลือมใหญ่ เลื้อยบนต้นไม้ คอยรัดสัตว์จร
ครั้นเห็นชาวนา เดินมารีบร้อน ตระหวัดรัดกร มัดร่างกายพลัน
หวังเป็นอาหาร เอมโอชตระการ รัดให้อาสัญ
ชาวนามีมิด อยู่ในมือนั้น คิดจะฆ่าฟัน ให้งูบรรลัย
กลัวศีลจะขาด หากเราพิฆาต งูต้องตายไป
เป็นบาปเป็นกรรม ทำมันตักษัย แม้นเราตายไป เป็นอกุศล
งูรัดแน่นไว้ ชาวนาทำใจ มิได้ร้อนรน
มิดในมือเรา หากเขาประจัญ ฟาดฟันสักหน คงรอดชีวา
ช่างเกิดชีวิต แต่ไม่ขอมิด ศีลขาดเลยหนา
ให้งูได้กิน เราเป็นภิกษา ได้บุญอีกครา แล้วขว้างมิดไป

กาพย์ฉบับที่ ๑๖

ชาวนาภาวนาด้วยใจ	รักษาศิลป์ไว้
ไม่ก่อเวรให้ตามมา	
อานุภาพที่ตนรักษา	กุศลศรัทธา
มีทำบาปหนาอัศจรรย์	
กายจรร้อนรนจับพลัน	ดังไฟประลัยกัลป์
เผาผลาญรานชีพชีวี	
จูบคลาญรัตันทน์ที่	แล้วรีบเลื้อยหนี
เข้าพนาลีฟงไพร	
ชาวนาชีพมิดักขัย	รอดชีวาได้
ด้วยอานิสงส์ศีลห้า	
ไม่ก่อบาปกรรมนานา	สร้างกุศลมา
จักเป็นมรรคาสู่สวรรค์	
สุขกายสุขใจทุกวัน	เป็นบุญอนันต์
บังเกิดมงคลแก่ตนแล	

(ด้วยความเอื้อเฟื้อจากสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

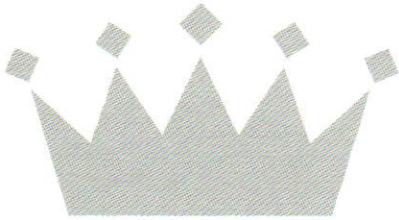
นิทานคำกาพย์

มงคลที่ ๒๐

มชฺชปนาจ สกฺขญโม (สำรวมจากการดื่มน้ำเมา)

สำรวมวรินทรกรีย์ และสุราប់เมามล

(พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖)

นิทานคำกาพย์เรื่องพระราชากับเมรัย

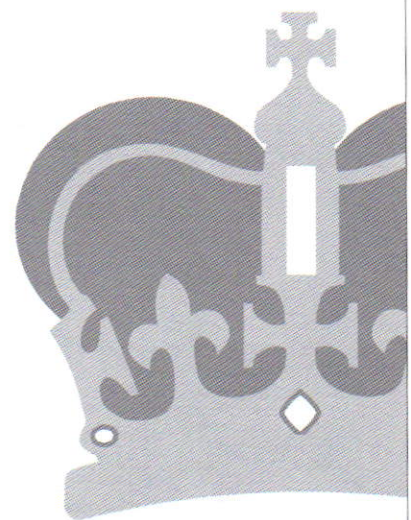
กาพย์ยานี ๑๑

บัดนี้นำนันทาน
เห็นโทษของเมรัย
ครั้งหนึ่งมีราชา
ไอศูรย์สมบัติมี
พระองค์ไว้ศีลธรรม
แกลั้มน้ำอัสตวันนา
วันใดไม่มีเนื้อ
กราดเกรี้ยวโกรธาแผลง
วันหนึ่งเนื้อขาดไป
เป็นวันพระอันขลัง
ชีวิตสัตว์ทั้งหลาย
อยู่ได้ไปอีกวัน
วิเสทเห็นขาดเนื้อ
ไปทูลอโรไท
พระนางจึงตรัสว่า
ทรงแนะให้ทันที
ไปถวายพระราชา
จะให้ราชกุมาร
ส่งไปเข้าเฝ้าก่อน
ดื่บร้อนผ่อนอุรา

แต่ก่อนกาลเล่าขานไซ
ที่เฝ้าผลาญรานฤดี
ครองพาราพารณสี
มากนองเนื่องเรื่องฤทธา
ชอบก่อกรรมเสวยสุรา
มาพล่ามำทำต้มแกง
มาเป็นเหยื่อตาก้าแดง
วางอำนาจตวาดดัง
ไม่มีใครฆ่าชีวัง
ต้องยับยั้งไม่ฆ่าฟัน
ค่อยสบายเป็นสุขสันต์
วันพรั่งนั้นค่อยบรรลือ
ไม่มีเหลือก็ร้อนใจ
พระอัคมเหสี
อย่าเดือดร้อนไม่พอที่
อย่าเพิ่งนำโภชนาหาร
ให้รอช้าจึงทันการ
องค์น้อยนิตติบิดา
ด้วยภุชรรักหนักหนา
พระบิดาสูดยินดี

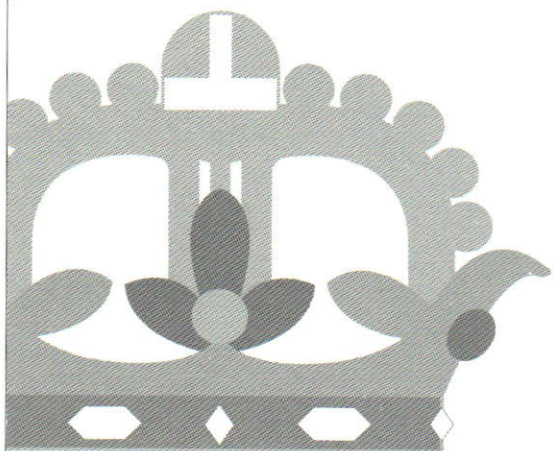
กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

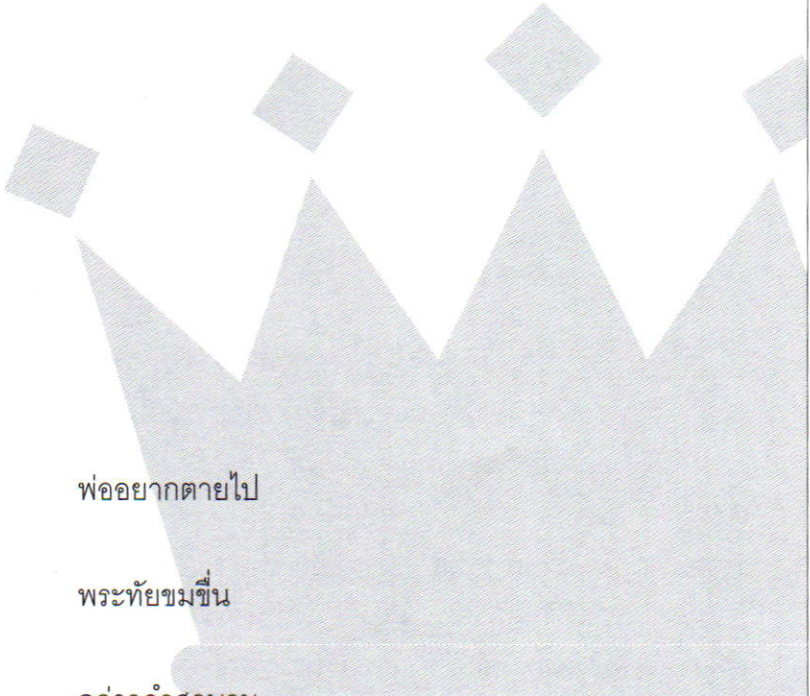
ก่อนจะเข้าเฝ้า ยกโภชนาเข้า ถวายภูมิ
พระราชโอรส หมดจตสดสี เข้าเฝ้าภูมิ พระราชบิดา
องค์พระภูวไนย เมามายเมรัย เห็นโอรสมา
สุดแสนเกษม ด้วยเปรมปรีดา อุ้มพระบุตรา ขึ้นบนพระเพลา
กอดจูบปลูกพัศตร์ เพราะด้วยความรัก พ่อโถมเฉลา
กอดรัดพิศเหวี่ยง ยุพราชยังเยาว์ ทั้งที่ยังเมา เมรัยไม่วาย
วิเสทได้ที รีบจรรลี เทญเครื่องถวาย
เห็นกษัตริย์เพลิน ชมเชยลูกชาย พระองค์คงคลาย ความกริ้วโกรธา
ครั้นทอดพระเนตร เห็นนายวิเสท ยกภาชนะมา
ไม่เห็นขึ้นเนื้อ เจือในภัตตา- หาวจึงถามว่า ทำไมไม่มี
วิเสทประณต ว่าวันอุโบสถ ยกเว้นวันนี้
เขาไม่ฆ่าสัตว์ ประหารชีวิต เขาจึงไม่มี เนื้อมาถวาย
องค์พระราชา ฤทธิเมาสุรา กริ้วหุตาลาย
จับราชบุตร หักคอจนตาย แล้วโยนร่างกาย ไปให้พ่อครัว
แล้วรับสั่งว่า เอาไปเถิดหนา เจ้าอย่าคิดกลัว
เนื้อนี้ไอชา มาทำแกงคั่ว ให้หมดทั้งตัว กินแก้ลมสุรา
วิเสทตัวสั่น งกงงงันัน ด้วยความประหม่า
ตกใจสุดขีด หน้าซีดเขียวตา รักราชบุตรมา แลเนื้อทันที
ทำแกงเสร็จสรรพ รีบจัดสำรับ ถวายภูมิ
ราชาเสวย เคยได้กินดี เอมโอชเหลือที่ จะพรรณนา

กาพย์ฉบับที่ ๑๖

เสร็จเสวยเนื้ออันโอชา	องค์กษัตรา
บรรทมหลับยามราตรี	
ครั้นถึงวันรุ่งสุริยศรี	องค์พระภูมิ
สร้างเมาบรพาเบาลง	
เรียกหาโอรสยศยง	ลูกรักเจ้าจง
มาหาบิดรงค์เกิดรา	
องค์พระมเหสีโคกกา	พักตรนองชลนา
ทรงพิลาปรำรำพัน	
ข้าแต่องค์พระราชัน	ลูกวายชีวัน
ด้วยพระองค์ทรงประหาร	
ครั้นโอรสบรรลัยลาญ	ให้วิเสทการ
แล้วเนื้อลูกรักแกงกิน	
ทูลตอบข้อความทั้งสิ้น	องค์พระเทพิน
ก็ชวนสลับชบกาย	
พระราชาทรงพระทัยหาย	คร่ำครวญเสียดาย
ราชบุตรรอดวายชีวา	
เพราะเราเลวทรามหนักหนา	ชอบดื่มสุรา
สติปัญญาหายไป	

ไฉ่ว่าลูลูกกรวดวงหทัย	พ้ออยากตายไป
ให้ชนมีชีพลูกกลับคืน	
พระราชาสุดจะทนผืน	พระทัยขมขื่น
ทรงปริเทวนาการ	
แล้วพระองค์ทรงอธิษฐาน	กล่าวคำสาบาน
นับแต่นี้ไปเบื้องหน้า	
เราจะไม่ดื่มสุรา	รักษาศีลห้า
ทั้งศีลอุโบสถกรรม	
ปกครองบ้านเมืองโดยธรรม	เกื้อกูลหนุนนำ
ให้ราษฎรไร้ทุกข์สุขศรี	
องค์พระราชอาบัติ	ปฏิบัติอย่างที
พระองค์ตั้งจิตอธิษฐาน	
สาธุชนได้อ่านนิทาน	เห็นผลไพศาล
บาปกรรมที่ร่ำเมรัย	
เกิดสิ่งโทษเหตุเภทภัย	ครอบครวัประลัย
ทุกข์กายทุกข์ใจไม่วาย	
สมควรที่ท่านทั้งหลาย	ละเว้นอบาย
จักได้มงคลดลแล	

(ด้วยความเอื้อเฟื้อจากสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

(ต่อฉบับหน้า)

ควรจะช่วยเหลือ

ผู้ประสบภัยธรรมชาติอย่างไรดี

ชมรมพัฒนาและพิทักษ์การเกษตรแห่งชาติ

ภัยธรรมชาติที่คนไทยเราต้องประสบอยู่เป็นประจำทุกปีมานั้น ไม่ว่าจะเป็น “วาตภัย” และ “อุทกภัย” ต่างก็ทำความเสียหายให้เกิดขึ้นมากมายได้เสมอ

สำหรับอุทกภัยนี้ ในเมืองไทยเราตามปกติแล้วในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม เป็นช่วงที่มีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์จนเกินต้องการ เว้นแต่ทางภาคใต้ตอนล่างซึ่งมีฝนตกรุนแรงกว่าปกติด้วยแล้ว ในภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ฝนที่ตกหนักในช่วงที่ผ่านมาเพิ่งจะอำลาจากไป และกำลังมีลมหนาวกรายเข้ามาแทนที่ด้วยแล้วในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายนนี้ จะเป็นช่วงที่ในหลายพื้นที่ยังมีน้ำนองเต็มตลิ่ง จึงมีโอกาสมหาที่จะมีพิธีลอยกระทง มีการเผาเทียนเล่นไฟ แคมป์ปัจจุบันนี้ยังมีการจุดประทัดและดอกไม้ไฟเล่นกันจนเป็นเหตุให้ผู้คนบาดเจ็บล้มตายไปเพราะการเล่นที่เกินกว่าเหตุ และเพราะไฟไหม้บ้าน ทำให้ต้องเศร้าเสียใจกันไปด้วยก็มี

ประเพณีลอยกระทงและพระราชพิธี “จองเปรียง” ที่ได้มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยนั้น เกิดขึ้นจากการให้ความสำคัญของ “น้ำ” ที่มีต่อชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการบริโภค อาบ กิน การเกษตรกรรม และการทำมาหากิน ซึ่งคนไทยเราตั้งแต่

สมัยโบราณพร่ำสอนให้ลูกหลาน
รู้จักบุญคุณของน้ำที่มีต่อชีวิต จึง
ได้มีพิธีขอขมาน้ำปีละครั้ง คือได้
เลือกเอาวันเพ็ญเดือน ๑๒ เป็นวัน
ประกอบพิธีลอยกระทง

โดยในแต่ละท้องถิ่นก็มีความ
เชื่อและวัตถุประสงค์ของการลอย
กระทงที่หลากหลาย เช่น เพื่อบูชา
พระเกศแก้วจุฬามณีบนสรวงวิมาน
ดาวดึงส์ บูชาลอยพระพุทธรูป ภู
หาทราญผิงแม่น้ำนันทมา เป็นการ
บูชาเทพเจ้าตามความเชื่อของตน
เพื่อขอขมุน้ำที่อำนวยประโยชน์
ต่างๆ ให้แก่มวลมนุษย์ เพื่อขอขมา
น้ำที่มนุษย์ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในน้ำ
หรือเพื่อเป็นการลอยส่งความระลึก

ถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และเป็นการลอยเคราะห์หรือสะเดาะเคราะห์
รวมทั้งเป็นการอธิษฐานขอสิ่งที่ดีงามที่ตนเองปรารถนาที่ดั่งใจด้วย

ไม่ว่าคติความเชื่อเรื่องของการลอยกระทงที่อาจถือแตกต่างกันไป
แต่ก็อาจพอจะสรุปได้ว่า การลอยกระทงเป็นเทศกาลในคืนเดือนหงาย
ที่ทำให้ผู้คนมีความสุขสนุกสนานได้จุดประทีปเพื่อบูชาพระพุทธรูปเจ้า ซึ่งก็
เป็นกุศลข้างฝ่ายดีที่ทำให้คนยึดมั่นศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนา ส่วนที่ว่า
ลอยกระทงเพื่อขอขมาต่อ “น้ำ” นั้นก็เป็นข้อเตือนใจ ให้มีสติระลึกถึง
บุญคุณของน้ำ และช่วยกันรักษาน้ำเหล่านั้นไว้มิให้สกปรกด้วย

ทั้งหมดนี้ก็เป็นเรื่องที่เกิดจากมี “น้ำ” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่ง
จะขอกล่าวถึงในโอกาสนี้

ด้วยน้ำนี้ก็มีส่วนที่นำมาทั้งความสุขและความทุกข์ ทำความเสียหาย
ต่อพื้นที่การเกษตรของเกษตรกร และเศรษฐกิจของประเทศด้วย นำความ
วุ่นวายเสียหายมาสู่รัฐบาล และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของบ้านเมืองด้วย
อย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น ทำให้การช่วยเหลือจากทุกฝ่าย ต้องระดมเข้าให้การ
ช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั้งหลายนั้นด้วยอย่างเต็มที่ในยามที่เกิดมีอุทกภัย

และก็ปรากฏว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาค
เกษตรกรรม ซึ่งเป็นแกนหลักที่สำคัญทางเศรษฐกิจ
ของบ้านเมืองนั้น ในปีที่แล้วๆ มานั้น การให้ความ
ช่วยเหลือยังมีความผิดพลาดอยู่ไม่น้อย หากจะปล่อย
ให้เป็นต่อไปก็จะเกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง
ต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติได้ จึงสมควรนำ
มาบอกเล่าไว้บ้าง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้เร่งดำเนินการ
แก้ไขให้ถูกต้องต่อไปด้วยก็จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง

ในปี ๒๕๔๓ นี้ นับว่าเป็นปีที่มีน้ำท่วมรุนแรง
มากที่สุดอีกปีหนึ่ง ทั้งนี้เนื่องจากดินฟ้าอากาศที่แปร
ปรวนและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว
โดยเฉพาะป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งที่จะดูดซับน้ำไม่ให้ไหล
ทะลักลงจากภูเขาและที่สูงอย่างรุนแรงก็ได้ถูกทำลาย
ไปมาก เมื่อมีฝนตกหนักจึงทำความเสียหายให้กับ
ทรัพย์สินส่วนรวมของทางราชการ เช่น ถนนหนทาง
สะพาน ระบบชลประทาน ฯลฯ เป็นจำนวนมาก
ที่เสียหายและได้รับผลกระทบมากที่สุด ก็คงจะหนี
ไม่พ้นพี่น้องประชาชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร ซึ่งนอกจากบ้านเรือน ชีวิตและทรัพย์สิน จะได้รับความเสียหายแล้ว ส่วนใหญ่พื้นที่เรือกสวนไร่นา ตลอดจนสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย หมู เป็ด ไก่ บ่อกุ้ง บ่อปลาต่างๆ ก็ได้รับความเสียหายไปจนเกือบจะล้มละลาย เนื่องจากส่วนใหญ่ได้กู้ยืมเงินจากธนาคาร ธกส. หรือจากพ่อค้านายทุนเอาไปใช้ในการเกษตร เมื่อได้รับความเสียหายเพราะเหตุสุดวิสัย ก็จะต้องเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เกษตรกรเหล่านั้นได้ฟื้นฟูอาชีพของตนเองให้กลับคืนมาอยู่ในสภาพเดิมได้โดยเร็วด่วน ทั้งนี้ก็เพื่อผลทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงของรฐนั้นเอง

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ดร. เพชรรัตน์ วรรณภีร์ อดีตอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นประธานกลุ่มปัญหาสำคัญด้านการส่งเสริมการเกษตร และเป็นกรรมการบริหารของ “ชมรมพัฒนาและพิทักษ์การเกษตรแห่งชาติ” ก็เป็นผู้หนึ่งที่ได้เสนอข้อมูลที่น่าสนใจมาก พร้อมทั้งให้ข้อสังเกตที่ควรจะต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข วิธีการดำเนินงานช่วยเหลือประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรผู้ประสบภัยจากน้ำท่วม ซึ่งตลอดเวลาหลายปีที่ผ่านมาแล้วนี้ ความช่วยเหลือทางราชการที่ให้แก่ผู้ประสบภัยยังมีข้อผิดพลาด และบางกรณีก็ล่าช้า

จนกลายเป็นการซ้ำเติมผู้ประสบภัยให้ได้รับทุกข์เพิ่มมากขึ้น โดยที่มันได้นึกถึงกันมาก่อนเลยก็มี จึงสมควรพิจารณาปรับปรุงก่อนที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้นมากกว่าปัจจุบันนี้

ตามตัวเลขความเสียหายจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นถึง ๓ ระลอกในปี ๒๕๔๓ นี้ ในภาคต่างๆ ยกเว้นภาคใต้ ที่ได้รับรายงานจากหน่วยงานของรัฐ มีพื้นที่การเกษตรเสียหายมากถึง ๘,๔๕๗,๓๕๗ ไร่ เป็นนาข้าวมากที่สุดคือ ๗,๙๒๗,๒๙๕ ไร่ พืชไร่ ๔๑๖,๙๗๒ ไร่ ไม้ผล ๔๑,๕๔๓ ไร่ จำนวนเกษตรกรได้รับความเสียหายถึง ๙๐๕,๖๙๒ ครอบครัว นอกจากนั้นยังมีบ่อกุ้ง บ่อปลา เสียหายถึง ๑๓๓,๐๐๐ บ่อ/กระชัง คิดมูลค่าความเสียหายขั้นต้นนี้มีกว่า ๗๗๓ ล้านบาท และยังมีสัตว์เลี้ยง เช่น หมู เป็ด ไก่ วัว ควาย ได้รับผลกระทบล้มหายตายจากและเจ็บป่วยรวมเป็นจำนวนถึง ๕,๙๐๐,๐๐๐ ตัว นับเป็นความเสียหายที่มากที่สุดปีหนึ่งเท่าที่เคยมีมาในอดีต

ซึ่งตัวเลขความเสียหายขั้นต้นนี้ยังมีเพิ่มขึ้นอีกมากมายทางภาคใต้ด้วย เพราะปกติถึงแม้ฝนทางภาคเหนือจะเบาบางลงจนเริ่มหนาวแล้ว แต่ทางภาคใต้เพิ่งจะเริ่มต้นเท้านั้นเอง ความเสียหายต่างๆ ในปีนี้จึงมีมาก

กว่าในภาคอื่นๆ รวมกันราว ๓ เท่าตัว ดูแค่เพียงหาดใหญ่ สงขลา เท่านั้น ก็คงจะพอเข้าใจกันได้ดีแล้ว

แต่อย่างไรก็ตามเท่าที่ความเสียหายได้เกิดขึ้นแล้วนั้น ย่อมเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ความช่วยเหลืออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การช่วยเหลือต่อเกษตรกรในปีก่อนๆ นั้น ต้องยอมรับว่ามีข้อบกพร่อง ทำให้การช่วยเหลือมิได้ไม่ทั่วถึง ทั้งนี้เป็นเพราะประการแรกคือ มีการสำรวจความเสียหายได้ตัวเลขข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

นอกจากนั้นสิ่งของที่นำไปช่วยเหลือจำนวนมากมีคุณภาพต่ำ การช่วยเหลือล่าช้าไม่เป็นไปตามฤดูกาล และไม่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร จึงทำให้เกิดการสูญเสียต่องบประมาณของรัฐไปเป็นจำนวนไม่น้อย เป็นเหตุให้หน่วยราชการถูกตำหนิ เกษตรกรไม่เชื่อถือบุคลากรของรัฐ

สิ่งเหล่านี้ได้เกิดขึ้นซ้ำซากปีแล้วปีเล่า จึงไม่เป็นผลดีต่อรัฐบาลเลย สมควรจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การช่วยเหลือเกิดประโยชน์แก่เกษตรกรที่ได้รับ ความเสียหายอย่างแท้จริง และเพื่อเรียกความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชนกลับคืนมาด้วย

เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ทางชมรมพัฒนาและพิทักษ์การเกษตรแห่งชาติ จึงขอเสนอต่อรัฐบาลให้มีการปรับปรุงแก้ไข วิธีการให้ความช่วยเหลือต่อเกษตรกรผู้ประสบภัยในประเด็นต่างๆ ไปแล้วดังนี้คือ

ประเด็นที่ ๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐควรจะต้องทำการสำรวจความเสียหายอย่างละเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ได้ข้อมูลความเสียหายของเกษตรกรอย่างแท้จริง หน่วยงานทางส่วนกลางควรจะให้เวลาแก่เจ้าหน้าที่ออกสำรวจอย่างเพียงพอ ซึ่งการเก็บข้อมูลความเสียหายอาจจะทำได้หลายวิธีด้วยกัน

เช่น ออกสำรวจความเสียหายถึงบ้านเรือนและไร่นาของเกษตรกรแต่ละราย แต่ถ้ามีเวลาจำกัด อาจจะให้ทางฝ่ายปกครองเชิญเกษตรกรผู้ได้รับความเสียหายมาจากราชการต่อไป

โดยวิธีนี้จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจะให้ความช่วยเหลือรวดเร็วขึ้น ได้ตัวเลขที่แน่นอนและแม่นยำ เจ้าหน้าที่เพียงแต่ออกสำรวจดูว่ามีการเสียหายจริงหรือไม่อย่างไรเท่านั้นวิธีนี้ควรจะได้ชี้แจงให้เกษตรกรทราบ และรวมตัวกันขึ้นให้ได้ในอนาคต

เพราะการรวมตัวของเกษตรกรเช่นนี้ จะเกิดประโยชน์ติดตามอีกมากมายหลายประการ เช่น ทำให้เกษตรกรสามารถจะข้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาที่ถูกลง และทำให้เกษตรกรมีอำนาจการต่อรองสูง สามารถจะจำหน่ายผลผลิตของตนเองในราคาที่สูงขึ้นด้วย รวมทั้งสามารถจะบอกกล่าวหรือชี้ให้ทางรัฐบาลเห็นปัญหาที่แท้จริงของเขา และสามารถจะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้ตรงจุด หรือตรงกับความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกรได้ดีขึ้น

ประเด็นที่ ๒ ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ ที่นำไปช่วยเหลือเกษตรกรมีคุณภาพต่ำนั้น ก็สามารถจะแก้ไขได้ ถ้าหากทาง

ควรจะช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติอย่างไร

เจ้าหน้าที่ทุกระดับมีความตั้งใจ
อยากจะช่วยเหลือเกษตรกรอย่าง
จริงจังเพราะพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ต่างๆ
ที่จะช่วยเหลือเกษตรกรนั้นส่วน
ใหญ่ทางหน่วยงานมีอยู่แล้ว

เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าวที่จะนำไป
ช่วยเหลือเกษตรกรนั้น ปกติทาง
กรมส่งเสริมการเกษตรได้เตรียมไว้
ปีละหลายหมื่นตัน สามารถจะ
ช่วยเหลือให้เกษตรกรปลูกได้ปีละ
๔ - ๕ ล้านไร่ทุกๆ ปี แต่บางปี
ปรากฏว่ามีผู้บริหารระดับสูงบางคน
ในกระทรวงที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วน
ตน ไปจัดประกวดราคาซื้อข้าวจาก
ภายนอก เช่น จากโรงสีที่เป็นพรรค
พวกหรือพี่น้องของรัฐมนตรีบางคน
ซึ่งข้าวเหล่านั้นเป็นข้าวที่พ่อค้า
เตรียมไว้สำหรับสีเป็นข้าวสารขาย
ไม่ใช่ข้าวสำหรับใช้ทำพันธุ์ปลูก จึง
ทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับเกษตรกรที่
ได้รับความช่วยเหลือไปนั้น ด้วย
เมื่อนำไปปลูกเกิดมีปัญหาข้าวมี
ความงอกต่ำบ้าง มีพันธุ์ปนบ้าง
ปลูกไปแล้วออกดอกออกรวงไม่
พร้อมกัน เก็บเกี่ยวได้ไม่พร้อมกัน
ทำความเสียหายให้แก่เกษตรกรเป็น
อย่างมาก

ทำนองเดียวกันกับเมล็ดพันธุ์
พืชไร่ ไม้ผล หรือพืชผักทั้งหลายนั้น
ทางกรมส่งเสริมการเกษตร ก็
สามารถจะจัดหาให้ได้ เช่นเดียวกับ
พันธุ์สัตว์ เรื่องพันธุ์ปลา ทาง
กรมประมงก็จัดได้ และเรื่องพันธุ์
สัตว์ทางกรมปศุสัตว์ก็มีอยู่แล้ว
ควรจะเอาจากหน่วยงานเหล่านี้ไป

ให้ความช่วยเหลือได้

ในกรณีที่หน่วยราชการต่างๆ มีไม่เพียงพอ หน่วย
งานเหล่านี้ก็สามารถจะจัดซื้อจัดหาได้ โดยกระทำการ
จัดหาอย่างโปร่งใส ขอเพียงให้ทางฝ่ายการเมืองอย่าได้ใช้อิทธิพลมาทำให้ข้าราชการบางคน ต้องทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
อย่างที่เคยเป็นมานั้นอีกก็แล้วกัน

ถ้าทำได้อย่างนี้ การช่วยเหลือ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ แก่
เกษตรกรผู้ประสบภัยก็จะไม่มีปัญหาเสียหายอะไรนัก
คุณภาพของเมล็ดพันธุ์พืชก็ดี กิ่งพันธุ์ไม้ผลก็ดี ตลอดจน
พันธุ์สัตว์ต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรย่อมจะได้
ของดี ตรงกับความต้องการของเกษตรกรได้ดีขึ้นอย่าง
ไม่ต้องสงสัย

ประเด็นที่ ๓ ทางราชการควรจะคำนึงถึงเวลาและ
ฤดูกาลที่จะช่วยเหลือเกษตรกรด้วย เพราะถ้าให้ความช่วย
เหลือล่าช้า สิ่งของที่ให้ช่วยเหลือไปก็จะเป็นประโยชน์
เท่าที่ควร

ดังนั้น ผู้บริหารของรัฐตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน
ทุกฝ่ายจะต้องเร่งบริหารและจัดการเกี่ยวกับช่วงเวลาที่จะ
ให้ความช่วยเหลือนั้นด้วย

คือเริ่มตั้งแต่ระดับกรมกองไปจนถึงกระทรวง สำนัก
งบประมาณ และคณะรัฐมนตรี บางครั้งอาจจะต้องรวมไป
ถึงกรมบัญชีกลางด้วย คณะกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบ
ภัยธรรมชาติ จะต้องกระตุ้นและเร่งรัดให้หน่วยงานทุกฝ่าย
ที่เกี่ยวข้อง ได้สำนึกถึงความเดือดร้อนของเกษตรกร และ
ปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้นด้วย และงานเหล่านี้จะต้องระวัง
เมื่อมี อบจ. อบต. ขึ้นด้วยแล้ว เรื่องเหล่านี้ต่อไปก็ควร
ระวังอย่าให้ผิดพลาดได้

ประเด็นที่ ๔ กฎ ระเบียบหรือหลักเกณฑ์การให้ความ
ช่วยเหลือ ข้อใดที่เป็นอุปสรรคต่อการช่วยเหลือผู้ประสบภัย
ก็ควรจะรีบปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ให้เรียบร้อย เคยมี
สมาชิกสภาผู้แทนบางท่านเสนอความเห็นว่าการช่วยเหลือ
เกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมควรจะให้
ความช่วยเหลือเป็นต้นทุนมากกว่าจะเป็นสิ่งของ

หากสยามยังอยู่ยังยืนยง	เราก็เหมือนอยู่คงชีพด้วย
หากสยามพินาศลงไทยอยู่ได้ฤๅ	เราก็เหมือนมอดม้วยหมดสิ้นสกุลไทย
ไทย...ไทย...ไทย	จงใหญ่ไซโย
ไทย (๘ คำ)...	จงใหญ่ไซโย เพียง

เลือดเรารู้จางหรือเป็นอย่างไร
 มืออยู่แยะไปไกลถิ่นหลวง
 มา...รวมเป็นแผ่นแคว้นทั้งปวง
 ต่างรวมทุกหยาดชาติเชื้อไทย
 เกิดมาทั้งหมดรู้ดอดและทน
 โยนแอกของคนอื่นออกไป
 เกิดมารู้เกิดเกิดเป็นไทย
 กำเนิดไทยเชื้อไทยใหญ่ ไซโย...

ทำนอง - คำร้อง ม.จ.ศิวากร วรวรรณ (ต. เชิดฉวี)

เพลงนี้ท่านศิวากรฯ แต่งให้วงดนตรีดุริยโยธิน สมัยครูจำปา เล่มสำราญ เป็น
 ห้วนนางวโดยเฉพาะ และยังมีอีกหลายสิบเพลงที่วงดนตรีดุริยโยธินฯ ใช้บรรเลงอยู่ เริ่ม
 ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๓

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ (ที่ ๓) ฝ่ายหญิง ได้แก่ สุภาพ รัตมิตต์ กรมโฆษณา
 การเป็นผู้ส่ง เพลงที่ใช้ร้องในรอบชิงชนะเลิศคือ เพลง “บัวงาม” มีเนื้อร้องดังต่อไปนี้

หญิงไทยเก่งกาจอาจหาญชาญชัย	แต่ไหนแต่ไรชาวไทยก็ยอมอ่อนน้อมนำ
แท้จริงหญิงไทยไซ่เกียรติต่ำ	กลับข้าน้ำลำแต่ก่อนกาล
หลักการวิชาเกรียงไกร	ผู้หญิงชาวไทยสวยวิไลอ่อนหวาน
เรียบร้อยในการทำงาน	อีกทั้งการทหารก็เชื้อชาญลีลนาม

คำเปรียบหญิงชาวไทย	เป็นดอกไม้บัวงาม
ใครว่าหญิงเลวทราม	เขาเกล้งประนาม ทั้งเหยียดทั้งหยามความดี
ชายเหล็กเพชรยังยอม	มาอ่อนน้อมนารี
ยอมพ่ายแพ้โดยดี	หญิงไทยเรานี้ฝีมือก็ลือไกล
ศึกมีมาอาสาฝ่าสงคราม	ไม่เคยขามเกรงผู้ใด
หมิ่นผู้หญิงทำไม	เกียรติผู้หญิงเกรียงไกรไซ่จะไร้ซึ่งปัญญา
อันเกียรติหญิงชาวไทย	ควรเทิดไว้บูชา
เป็นที่น้อมกันมา	ทั้งปวงประชายังผูกใจรักผูกฝักใฝ่

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ (ที่ ๒) ฝ่ายหญิง ได้แก่ ประภา เป้าประเสริฐ กองดุริยางค์ทหารอากาศเป็นผู้ส่ง เพลงที่ใช้ร้องในรอบชิงชนะเลิศ คือ เพลง “สุดแสนพิศवास” มีเนื้อร้องดังต่อไปนี้

(ช) แจ่มจันทร์ขวัญตา สิ่งใดที่นี้เสนาหา
ยิ่งกว่าเพชรนิลจินดา ก็คือแก้วตาयाใจ
ที่รักนุชสุดแสนพิศवास แต่ความรักชาติมันยิ่งใหญ่
ตราบไคไทยนี้คงดำรงไทย สองเราไซ้รักก็สุขไปด้วยกัน

(ญ) พ่อยอดดวงจิตชีวิตน้อง แก้วแหวนเงินทองทุกสิ่งสรรพ
สิ่งที่สูงค่าสาระพัน หรือจะรักเทียมทันพี่ยา
น้องจะรักภักดีที่เท่าไร แต่ความรักชาติไทยใหญ่ยิ่งกว่า
ตราบไคไทยนี้อยู่คู่โลกา ก็จะทำให้เราสุขสันต์ทุกขัณฑ์

(พ) รักเอ๋ย...รักเป็นพยานข้า ว่ารักกันมาเท่าไหน
เรายอมพร้อมจิตอุทิศใจ ให้แก่ไทยด้วยใจปอง
ขอชาติไทยที่รักของเรานี้ จงทวีเกียรติยศหมดยุค
ตราบไคไทยนี้อยู่คู่แดนทอง พี่น้องสกุลไทยสุขใจปอง...

คำร้อง น.อ.สวัสดิ์ ทิทัมพร

ทำนอง น.ต.โพธิ์ ศานติกุล

(อดีตผู้บังคับกองดุริยางค์ทหารอากาศคนแรก ผู้มีฉายาว่า โพธิ์ดำ)

สำเร็จเสร็จสิ้นไปอีก ๒ ราย ที่ผมสยายคล้ายซีเพื่อของตัวมาให้ท่านเห็น ผิดถูกอย่างไรโปรดได้ให้อภัยกับผมด้วยเถิดครับ เพราะว่าข้อมูลต่างๆ ของการจัดประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ กรมโฆษณาการนั้น ไม่มีหนังสือเล่มไหนที่ใช้อ้างอิงอย่างสมบูรณ์แบบ มีแต่ย่อความเฉพาะแต่ที่สำคัญๆ เท่านั้น แม้แต่รางวัลระดับรองๆ ยังไม่ปรากฏว่ามีอะไรบ้าง นี่ถ้าไม่ช่วยกันค้นหา ขีดเขียนไว้ ต่อไปคงหายสาบสูญเป็นแน่แท้

เอาละครับท่าน...ผมก็เพื่อไปตามเรื่องราวของคนที่น่าสนใจ ค้นคว้าหาอะไรไม่พบก็ต้องบ่นเหมือนคนแก่ทั่วๆ ไป ขอเข้าเรื่องเลยนะครับ...เพราะยังเหลือรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ (ที่ ๓) อีกหลายคน เช่น

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๒ (ที่ ๓) ฝ่ายหญิง ได้แก่ ประหยัด ไชศิริ กองดุริยางค์ทหารบกเป็นผู้ส่ง เพลงที่ใช้ร้องในรอบชิงชนะเลิศคือ เพลง “มหาอาณาจักรไทย” มีเนื้อร้องดังต่อไปนี้

อีกเรื่องหนึ่งเห็นสมควรจะมาเล่าให้ฟัง คือเมื่อคุณมณฑนา โมรากุล ได้รับรางวัลชนะเลิศแล้ว พร้อมทั้งเริ่มกลักรูปคทาทองคำลงยา กับเงินจำนวน ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาท) ก็ตั้งใจว่าจะซื้อบ้าน หรือปลูกบ้านเป็นของตัวเองสักหลัง แต่เมื่อระลึกถึงพระคุณของครูผู้โอบเอื้อในวงการเพลง จึงได้แบ่งเงินจำนวนหนึ่งบูชาครู จนเหลือเป็นของตนเองเพียง ๕๐๐ บาทเท่านั้น จึงมีสามารถปลูกบ้านได้ดังที่ตั้งใจไว้

ท่านเห็นมั๊ยครับว่าเงินสมัยก่อนนั้นมันมีค่าอย่างไร มีเงินเพียงแค่สองพันบาทเท่านั้นก็สามารถจะซื้อบ้านหรือปลูกบ้านได้ ถ้าเป็นสมัยนี้คงซื้อได้แค่ไม้กระดานไม่กี่แผ่น เอาละครับ...รางวัลชนะเลิศทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงก็เรียบร้อยแล้วต่อไปก็จะเป็นรางวัลอันดับ ๒ อันดับ ๓ ผมจะนำมาสลับกันไปทั้งหญิงชาย เพื่อให้ท่านเบื่อหน่ายซ้ำซากในการดำเนินเรื่องของผมนะครับ

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ (ที่ ๒) ได้แก่ ล้วน ควันธรรม กรมโฆษณาการเป็นผู้ส่งเข้าประกวด เพลงที่ใช้ร้องในการประกวดรอบสุดท้ายนี้คือเพลง “ดินแดนแห่งดอกบัวงาม” ซึ่งมีเนื้อร้องดังต่อไปนี้

ดินแดนแห่งดอกบัวงาม
เจริญด้วยวัฒนธรรม
เป็นแดนแห่งความงามสวย
ทุกสิ่งยังเห็นงามประเทือง
ผู้คนหญิงชายล้วนแต่แต่งกายงามสง่า
สมควรที่โลกจะยอมรับนับเมืองไทย
ดินแดนแผ่นดินไทยนี้
สงบสุขสันต์กันจริงๆ
กลิ่นหอมไม้ดอกที่ออกดอกสวยเด่น
หางามอ่อนงาม ไม่งามเหมือนดินแดนไทย
ดินแดนแห่งดอกบัวงาม
ดุจถิ่นสวรรค์วิมานแมน

มีชื่อตามสมญาว่าไทย
วัฒนธรรมล้ำเลิศรุ่งเรือง
ธรรมชาติช่วยให้อู่อุดม
สมที่เป็นเมืองพุทธศาสน์แห่งไทย
ถ้อยคำพูดจาน่าปราศรัย
ว่าศิวิไลซ์เท่าเขาทุกสิ่ง
พอชี้ทุนเทิดเลิศเลอยิ่ง
สมที่เป็นมิ่งเมืองแม่แห่งไทย
สายลมพัดเย็นชุ่มชื่นใจ
ปักจิตใจให้รักแนบแน่น
งามล้ำงามเหลือเป็นปึกแผ่น
นี่คือดินแดนแห่งดอกบัวงาม...

เพลงนี้เป็นเพลงที่ ล้วน ควันธรรม แต่งขึ้นเองทั้งเนื้อและทำนอง ขับร้องจนได้รับรางวัลที่ ๒

ครูล้วน ควันธรรม เริ่มเรียนโน้ตกับครูศรี ยงยุทธ มือเปียโนของวงดนตรีลีลาศ กรมโฆษณาการ เพราะที่บ้านอยู่ใกล้กัน จนอ่านออกเขียนได้ แต่งเพลงแรกคือ “วิมานในฝัน” และอีกเพลงหนึ่งคือ “ไผ่สูง” เป็นผู้เขียนคำร้อง ทำนองของครูศรี ยงยุทธ ต่อมาเพลงนี้เปลี่ยนเนื้อร้องใหม่โดย ชะอุ่ม บัญจพรพงศ์ เป็น รักเอานูญ ลูกศิษย์ที่เคยสอนมาคือ เลิศ ประสมทรัพย์ สุทิน เทศาภิรักษ์ สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ สง่า (ชาลี) อินทรวิจิตร วิเชียร ภูโชติ เพลงที่เด่นคือ แหวนประดับก้อย เสียงกระซิบสั่ง คำแล้วในฤดูหนาว และเป็นผู้ที่คิดจังหวะตะลุงเทมโป้ขึ้นเป็นคนแรกของประเทศไทย

มณฑนา โมรากุล

ต่อไปก็จะเป็นนักร้องชนะเลิศแห่งประเทศไทยฝ่ายหญิง มีผู้เข้าชิงกันหลายคน ทุกคนสู้เสียงไม่แพ้กันเลยแทบจะแยกกันไม่ออก ดีแต่ว่ามีคะแนนจากประชาชนที่ส่งเข้ามาสนับสนุน คณะกรรมการจึงโหวตออกไปในการตัดสิน ผลออกมาปรากฏว่า “มณฑนา โมรากุล” แห่งกรมโฆษณาการ ได้รับรางวัลชนะเลิศนักร้องแห่งประเทศไทย ด้วยเพลง เพื่อนหญิงไทย ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม

ท่านที่เคารพ...เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ผมมีอาจนานี้เรื่องราวของเพลงเพื่อนหญิงไทยมาลงให้ท่านทราบได้ เพราะได้สอบถามไปยังคุณมณฑนาแล้ว ก็ได้รับคำตอบว่า เพลงนี้ร้องครั้งเดียวเมื่อคราวประกวดเท่านั้น จากนั้นไม่เคยร้องที่ไหนอีกเลยนี้...เวลา ก็ผ่านไปเกือบ ๕๐ ปี จึงมีอาจะจำเรื่องราวได้เลย เหตุผลนี้แหละครับผมจึงสนใจไม่รู้จะทำอย่างไร

ผมมีเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ มาเล่าสู่กันฟัง เดิมทีเดียวนั้นการประกวดนักร้องชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ไม่มีตำแหน่งชนะเลิศฝ่ายหญิงดอกครับ ต่อมาภายหลัง ๒๗๓ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น มีบัญชาให้ทางกรมโฆษณาการเพิ่มตำแหน่งนักร้องชนะเลิศแห่งประเทศไทยขึ้น ทางกรมโฆษณาการจึงต้องปฏิบัติตาม

ไทยวัฒนธรรม...ศิลปกรรมอันสูงศักดิ์
 อยู่กินพำนักรับเชื้อสายอันเลิศล้ำ ศิลปกรรมสูงส่ง
 ไทยวัฒนธรรม...ศิลปกรรมป้องกันภัย
 บันดาลวัฒนธรรมชัยแสนวิจิตรประดิษฐ์ล้ำ วัฒนธรรมสูงส่ง
 ข้าจะมันนุรา ในประชาชาวไทย
 รวมน้ำใจไว้มั่นผูกพันเสริมส่ง
 ด้วยสัจจวจี สามัคคีของไทย
 รวมน้ำใจไว้มั่นผูกพันเสริมส่ง
 ข้าขออัญเชิญเทพบุตรเทพอัปสร
 โปรดอำนวยการให้ประชาชาวไทยดำรง
 ข้าขออัญเชิญเทพบุตรเทพอัปสร
 โปรดอำนวยการให้ประเทศไทยยืนยง
 เราขอบวงสรวงปวงเทพนิกร
 โปรดอำนวยการให้พระพุทธศาสนามั่นคง
 ข้าขอทูลเชิญอมรินทร์โปรดทรง
 บริรักษ้องค์มหाराชปราชัย ไชโย...

เพลง “ศรีอยุธยา” นี้ เดิมทีเป็นเพลงนำของภาพยนตร์เรื่อง “คิงส์จักรา หรือ พระเจ้าช้างเผือก” นางเอกในภาพยนตร์คือ ไพลิน เนียลเซ็น อำนวยการสร้างโดย ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์

ส่วนทำนองเพลงนั้นท่านศาสตราจารย์ พระเจนดุริยางค์ ได้นำทำนองเพลงโบราณที่ “ลาลูแบร์” บันทึกไว้ แล้วท่านอาจารย์มนตรี ตราโมท ได้นำมาเขียนขึ้นใหม่โดยให้ชื่อว่า “สายสมร” จากนั้นท่านอาจารย์พระเจนฯ จึงได้นำมาปรับปรุงเพิ่มเติมจัดให้มีประโยค วรรค ตอน เข้าลักษณะไวยากรณ์การประพันธ์เพลง จึงเกิดบทเพลง “ศรีอยุธยา” ท่อนแรกขึ้น และติดตามด้วยท่อนต่อไป พร้อมทั้งเรียบเรียงเสียงประสาน

ส่วนคำร้องนั้น เริ่มต้นจาก น.อ.สวัสดิ์ ทิฆัมพร กับ สง่า อารัมภีร์ ครั้นต่อมาท่านอาจารย์มนตรี ตราโมท ได้ปรับปรุงเนื้อร้องขึ้นใหม่

สำหรับเพลง “ศรีอยุธยา” นี้ ผมมีเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ มาเล่าให้ท่านฟัง คือเมื่อคราวที่ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ได้ดำริให้สร้างภาพยนตร์เสียงในฟิล์มเป็นภาษาอังกฤษ เรื่อง “คิงส์จักรา หรือภาคภาษาไทยว่า พระเจ้าช้างเผือก” เพื่อส่งไปเผยแพร่เกียรติประวัติของพระมหากษัตริย์ไทยสมัยโบราณในต่างประเทศนั้น เสียงของนักร้องที่ร้องเพลงประกอบในภาพยนตร์นั้นเป็นเสียงร้องของ “คุณมณฑนาโมรากุล” ครับ

และนี่เพลงนี้อีกละครับ ที่ทำให้ จ.ท.ถวัลย์ วรวิบูลย์ ได้รับตำแหน่งชนะเลิศนักร้องแห่งประเทศไทย รับเข็มกลัดรูป “คทาทองคำลงยา” พร้อมกับเงินสดอีก ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาท) อย่างภาคภูมิใจ

แต่งส่งมาให้จากจังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๖ ดังเนื้อร้องต่อไปนี้คือ

ประเทศไทยในสมัยการสร้างชาติ	เพื่่อมุ่งมาตรสกุลไทยแม่ไพศาล
เพื่อเอกราชอธิปไตยให้ยืนนาน	ต้องสมานฉันท์มิตรรวมจิตไทย
ช่วยกันสร้างวัฒนธรรมประจำชาติ	ทั่วทวยราษฎร์ตามผู้นำท่านรำไซ
วัฒนธรรมชีวิตจิตใจ	ให้ชาวไทยวัฒนาทั่วหน้ากัน
การกินอยู่ดีมีระเบียบ	แต่งกายเรียบตามนิยมงามคณสัน
ทั้งท่าทีมีสง่างามเกรงครัน	คือสิ่งสรรค์สร้างชาติให้วัฒนา
อีกทั้งการดนตรีที่ไพเราะ	พึงเสนาะชวนใจให้หรรษา
เครื่องบรรเลงถูกตามหลักวิชา	เป็นสิ่งพาวัฒนธรรมงามเด่นไกล...

(เนื้อร้องเพลงนี้ได้รับคำยืนยันจากคุณมณฑนา โมรากุล ว่าอาจารย์วินพ พัตรา เป็นผู้ต่อให้ และอักษรที่พิมพ์มานี้ก็เป็นของเดิม ตามอักษรที่เปลี่ยนใหม่สมัย ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้เขียน)

เมื่อการประกวดรอบ ๒ ผ่านไปเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการจึงได้มาร่วมพิจารณากันใหม่ ถึงการประกวดรอบที่ ๓ หรือรอบชิงชนะเลิศ สมควรที่จะเปิดโอกาสให้หัวหน้าคณะที่นักร้องสังกัดอยู่ นำบทเพลงที่นักร้องสามารถร้องได้ดีเยี่ยมมาเข้ารอบชิงชนะเลิศได้ และในการประกวดครั้งนี้ ก็ขอให้กลับไปจัดการประกวดขึ้นที่สถานีวิทยุกระเจาเสียงแห่งประเทศไทย กรมโฆษณาการอย่างเดิม พร้อมกันนี้ยังจัดให้ออกอากาศทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเป็นกรรมการ และส่งคะแนนนิยมทั่วราชอาณาจักรไปยังสถานีวิทยุ สำหรับให้คณะกรรมการพิจารณาประกอบข้อมูลในการตัดสินในครั้งนี้

นักร้องที่เข้ารอบที่ ๓ นี้มีมากมายเหลือเกิน สุดท้ายจะนำมาเสนอท่านได้หมด ดังนั้นผมจึงขอความกรุณานำชื่อของนักร้องที่ผ่านเข้ารอบชิงชนะเลิศ ว่ามีใครบ้าง และแต่ละท่านนั้นใช้เพลงอะไรเป็นเพลงที่เข้าชิงชนะเลิศ จากความทรงจำอันไม่ค่อยจะแน่นอนของผมดังต่อไปนี้

๑. จ.ท.ถวัลย์ วรวิบูลย์ (ดย.ทอ. ส่งเข้าประกวด) สามารถผ่านรอบแรก รอบสอง จนถึงรอบชิงชนะเลิศ ในรอบนี้ จ.ท.ถวัลย์ วรวิบูลย์ ได้นำ “ศรีอยุธยา” มาร้องชิงชนะเลิศ เนื้อร้องมีดังนี้

ทวยเทพไทย (ฮัม...) ใหญ่น้อยลอยอยู่บนนภา
ข้าขอวันทาไทยเทวาราชประสาทอยู่คุ้มครองไทย
ขออัญชลีอานุภาพวิญญานไทยนิมิตชนชาติกาจไกร
ศรี...ศรีอยุธยา ไม่สุดสิ้นคนดี
ศรีศักดิ์ไทยคงไทยทุกสมัยไทย เรื่องฤทธิ์ไกรไกร ไชโย...

กฎเกณฑ์และกติกาในการประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยคราวนี้ คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาวางไว้อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นกรรมการท่านหนึ่งท่านใด ก็มีโอกาสที่จะให้คะแนนแก่พวกพ้องและศิษย์ของตนได้ตามอัชฌาสัย ทั้งนี้ เพราะว่ากรรมการทุกท่านนั้นจะต้องเข้าไปนั่งฟังเสียงร้องจากนักร้องทางลำโพงที่อยู่อีกห้องหนึ่งต่างหาก และมีสามารถจะมองเห็นหน้าผู้ขับร้องได้เลย อีกทั้งชื่อเสียงของผู้เข้าประกวดกรรมการก็อาจจะทราบเพราะว่าเขาใช้วิธีชานเบอร์ที่กำหนดไว้แทนชื่อ

เห็นมั๊ยครับท่าน ว่าการประกวดร้องเพลงของคนสมัยก่อนนั้นเขาทำกันอย่างมีแบบแผน ไม่ได้ทำกันอย่างแบบสุกเอาเผากิน นักร้องแต่ละท่านนั้นต้องดีเลิศจริง ๆ ทุกคนต้องใช้ความสามารถของตัวเอง ขับร้องกันสด ๆ ด้วยเสียงที่ตั้งกังวาน โดยไม่มีเครื่องเสียงใดๆ มาช่วย การร้องประกอบด้วยลีลาทั้งจังหวะอันแม่นยำ อักขระชัดเจน ไม่อ้อมแอ้มอยู่ในลำคอเหมือนเด็กๆ ที่เพิ่งจะเริ่มหัดพูด

ในการประกวดรอบแรกนั้น สถานที่ใช้ประกวดก็คือ “กรมโฆษณาการ” ตึกห้างเม็ดแมนเก่าตรงสะพานผ่านพิภพลีลา หรือหัวมุมสะพานเสี้ยวตรงเลี้ยวโค้งรกรางไปบางลำพูพอดี ปัจจุบันคือกรมประชาสัมพันธ์ และก็ถูกเผาไฟไหม้ไปเมื่อคราว “พฤษภาทมิฬ” ลึนไปทั้งกรม แบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยคือไทยแท้ ในการประกวดร้องเพลงในรอบแรกนี้ คณะกรรมการได้กำหนดเพลงบังคับ ให้นักร้องที่เข้าประกวดทุกคนจะต้องร้องเพลงนี้ เพลงนั้นก็ชื่อ “เพลง ชโยวีระชนชาติไทย” มีเนื้อร้องดังนี้

ไชโย...วีระชนชาติไทย
ตลอดสมัยที่ไทยมี
ประเทศไทยคงชาติศรี
ด้วยคนดีผดุงชัย
ท่านผู้นำ...พินุลสงคราม
ขอเทิดนามเกริกไกร
บำรุงผดุงแผ่นดินไทย
ให้เกรียงไกรเทิดไทย ชะโย...

ทำนอง ศาสตราจารย์ พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร)
คำร้อง เนรมิตร มารุต เวทวงศ์ สง่า อารัมภีร

เมื่อการประกวดได้ผ่านรอบแรกไปแล้ว คณะกรรมการจึงได้ร่วมกันพิจารณาหาสถานที่ใหม่ สำหรับในการประกวดต่อไป จากนั้นจึงได้มีมติเห็นพ้องต้องกันว่าให้ย้ายไปจัดการประกวดขึ้นที่ “โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง” สำหรับเพลงบังคับที่ใช้ในรอบแรกนั้นก็ให้เปลี่ยนใหม่ไปเป็นเพลง “ศรีวัฒนา” ของอาจารย์ วีนพ พัตรา เป็นผู้แต่งทำนอง ส่วนคำร้องนั้นได้ขอให้ท่านผู้หญิงละเอียด พินุลสงคราม

วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ยุคแรก

๒. ศาสตราจารย์ พระเจนดุริยางค์ (ปิติ วาทยะกร) เป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายให้คะแนน ท่านผู้นี้เป็นผู้ที่อนุมัติให้นักดนตรีจากวงดุริยางค์สากลกรมศิลปากรจำนวน ๘ ท่าน ไปสังกัดวงดนตรี “ลีลาศกรมโฆษณาการ” สมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นผู้บังคับบัญชาของนักดนตรีเหล่านั้น

เมื่อทางกรมโฆษณาการได้แต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ เรียบร้อยแล้ว จึงได้ประกาศรับสมัครนักร้องที่จะเข้าประกวดทันที หลังจากที่ประกาศรับสมัครแล้ว ก็ได้ได้รับความสนใจจากหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนประชาชนที่สนใจในการร้องเพลง พวกเขามาส่งสมัครในครั้งนี้อยู่ประมาณเกือบ ๒๐๐ คน จากทางหน่วยราชการก็มีเช่น

๑. กองดุริยางค์ทหารบก ก็ส่งนักร้องในสังกัดเข้าประกวดในครั้งนี้นับหลายคน คือ ประหยัด ไชศิริ เบญญา ตุงคะมณี ส.ท.เชาว์ แคล้วคล่อง ฯลฯ

๒. กองดุริยางค์ทหารอากาศ ก็ส่งนักร้องในสังกัดเข้าประกวดในครั้งนี้นับหลายคน คือ จ.ท.ถวัลย์ วรวิบูลย์ จ.ท.สุวรรณ.....ประภา เป้าประเสริฐ

๓. วงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ ก็ส่งนักร้องในสังกัดเข้าประกวดในครั้งนี้อย่างมีจำนวน ไม่น่าจะน้อย สุภาพ รัศมีทัต ขวสี ช่างวิทย์ ล้วน ควันธรรม

สำหรับตัวเก็งในการประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยคราวนี้ก็คือ

๑. จ.ท.ถวัลย์ วรวิบูลย์ จากดุริยางค์ทหารอากาศ

๒. เบญญา ตุงคะมณี จากดุริยางค์ทหารบก

ขอนำชื่อมากล่าวเพียงเท่านี้ก่อนนะครับ สำหรับนักร้องที่เคยประกวดตามงานวัดมาจนมีชื่อเสียง โด่งดังขึ้นมาภายหลัง นี่ยังไม่หมดทุกรุ่นนะ แค่เพียงยกตัวอย่างมาให้เห็นพอเป็นสังเขปเท่านั้น ถ้าจะให้ให้นำรายชื่อมาลงทั้งหมด คงต้องใช้เวลาเป็นปีๆ ในการค้นหาข้อมูลจึงจะครบ ขนาดนี้ก็เลือดตาแทบกระเด็นแล้วละครับ

ที่นี้ผมขอย้อนกลับตัดจบไปที่เก่าเรื่องเดิม คือ การประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมโฆษณาการ ดังผมจะนำมาเล่าให้ท่านฟังดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ทางกรมโฆษณาการ สมัยนายไพโรจน์ ชัยนาม เป็นอธิบดี ได้ดำริจะจัดการประกวดร้องเพลงอย่างเป็นทางการขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมนักร้องที่สังกัดในหน่วยราชการ และในหมู่คณะต่างๆ ที่เคยผ่านการประกวดร้องเพลงจากงานวัดมาแล้ว และเพื่อเชิดชูให้เป็นนักร้องระดับประเทศ ดังนั้น จึงได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้มีคุณวุฒิจากสถาบันการดนตรีต่างๆ ของรัฐ เช่น กรมศิลปากร กองดุริยางค์ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และวงดนตรีกรมโฆษณาการ โดยมี

๑. หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์ เป็นประธานจัดงานประกวด สำหรับท่านผู้นี้เป็นผู้ที่แนะนำให้ พ.ต. วิลาศ ไสอานนท์ นำนักดนตรีจากกรมศิลปากรจำนวน ๘ ท่าน ซึ่งมีครูเอื้อ สุนทรสนาน เป็นหัวหน้า และนักดนตรีจากประเทศฟิลิปปินส์มาสมทบอีก ๓ ท่าน จึงได้ก่อตั้งเป็น “วงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ” ขึ้นมา ภายหลังวงดนตรีวงนี้ก็คือ “วงดนตรีสุนทราภรณ์” และก็มาเป็นวงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ ในปัจจุบันนี้

วงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ
เมื่อแรกตั้ง (๒๒ พฤศจิกายน ๒๔๘๒)

๑. วัดจางวางดิษฐ์ ตรงข้ามสมาคมวาย. เอ็ม.ซี.เอ. ถนนวรจักร อำเภอป้อมปราบฯ
จังหวัดพระนคร

๒. วัดสามปลื้ม (วัดจักรวรรดิราชาวาส) ถนนสำเพ็ง อำเภอสัมพันธวงศ์ จังหวัด
พระนคร

๓. วัดเลียบ (วัดราชบูรณะ) ซ้างโรงไฟฟ้า ถนนพหลุฑ อำเภอป้อมปราบฯ
จังหวัดพระนคร

๔. วัดประยูรวงศ์ (วัดรั้วเหล็ก) เชียงสะพานพุทธ ธนบุรี

๕. วัดอินทร์ (วัดอินทรวีหาร) บางขุนพรหม อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร

วัดสุดท้ายที่ผมจะพูดถึงนี้ เป็นวัดสำคัญมากสำหรับนักร้องที่ชอบประกวดตาม
งานวัด ถ้าใครสอบผ่านการร้องเพลงจากวัดนี้ไปได้ ก็เท่ากับว่าได้สอบผ่านการร้องเพลง
อย่างสมบูรณ์แบบ สามารถนำการร้องเพลงไปประกอบอาชีพได้เลย ทุกสถานที่
ยอมรับไม่มีข้อแม้ใดๆ ทั้งสิ้น วัดนี้ก็คือ

“วัดสระเกศ” หรือที่ชาวบ้าน เรียกกันจนติดปากว่า “ภูเขาทอง” ถ้าจะเปรียบ
เป็นสถานศึกษาในวิชาการขับร้องละก็...เทียบเท่าชั้นมหาวิทยาลัยเขียวนะจะบอกให้
นักร้องทุกคนมีความภูมิใจมาก ถ้าหากผ่านการร้องจากวัดนี้ไปได้ ภายหลังจะไป
มีชื่อเสียงแทบทั้งนั้น เช่น

๑. ล้วน ควันธรรม
๒. สมยศ ทัศนพันธ์
๓. เต็ม โมระกุล
๔. บุญช่วย ทองเรือง
๕. แสงนภา บุญราศรี
๖. เสน่ห์ โกมารชุน
๗. ล. ลูกทุ่ง (เลิศ ประสมทรัพย์)
๘. ต. กิ่งเพชร (ตาล กิ่งเพชร)
๙. ค. อำมรงค์ (คำรณ สัมบุณยานนท์)
๑๐. ล. อำมรงค์ (เล็ก อำเที่ยงตรง)
๑๑. พ. พยอมาไพร (สถาพร มุกดาประกร)
๑๒. ด. ดินดำ (ดอกดิน ทัศนญาณาลัย)
๑๓. ณ. ณวัจน้อย (ณรงค์ ณวัจน้อย)
๑๔. อ. เอียวพญา (ชาญ เย็นแข)
๑๕. ร. ดาวรุ่ง (นริศ อารีย์)
๑๖. ประไพ คำเรียบร้อย
๑๗. ด.ญ.ผ่องศรี พุ่มชูศรี
๑๘. ด.ญ.เชอรี ออฟแมน (สวลี ผกาพันธุ์)

ประวัติการประกวดร้องเพลง ชิงชนะเลิศ แห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๖

ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมโฆษณาการ

ใหญ่ นายน

สวัสดิ์ท่านที่เคารพ...ต่อไปนี่ผมจะขอกล่าวถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับ “การประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๔๖ ณ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมโฆษณาการ” เป็นครั้งแรกที่ทางราชการเห็นความสำคัญในการประกวดร้องเพลงที่เป็นสากลนิยมสมัยนั้น ก่อนที่จะกล่าวถึงการประกวดร้องเพลงในคราวนี้ ผมจะขอย้อนกล่าวถึงเรื่องราวที่มีการประกวดกันในอดีตซะก่อน แล้วค่อยย้อนกลับไปพูดถึงเรื่องราวคราวนี้

การประกวดร้องเพลงเดิมทีเดียวนั้น เขาจัดประกวดกันตามงานวัด พร้อมกับงานประจำปีของแต่ละวัดที่จะจัดขึ้น แต่ถ้าท่านจะถามผมว่า

“เขาเริ่มจัดการประกวดร้องเพลงขึ้นในปีใด พ.ศ.เท่าไร และที่วัดไหนเป็นผู้ริเริ่มขึ้นก่อน”

โอ...ท่านที่รัก ท่านเล่นถามเป็นชุดแบบนี้ ใครจะไปตอบได้ละครับ และผมก็เกิดไม่ทันเสียด้วย แต่ก็ตอบแบบกำปั้นทุบดินว่า

“ตั้งแต่ผมเกิดมาจนกระทั่งร้องเพลงได้ก็เห็นเขามีการประกวดร้องเพลงกันขึ้นแล้วเริ่มต้นจากวัดแถวๆ ใกล้บ้านก่อน” เช่น

๑. วัดแก้วแจ่มฟ้าล่าง ถนนสีพระยา อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร
๒. วัดตะเคียน (มหาพฤตาราม) ตรอกเฟรเซอร์แอนนีฟ ถนนสีพระยา จังหวัดพระนคร
๓. วัดหัวลำโพง ถนนสีพระยา ตรงข้ามหัวมุมตลาดสามย่าน อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร

๔. วัดยานนาวา (วัดคอกควาย) ถนนเจริญกรุง อำเภอบ้านทวาย จังหวัดพระนคร
๕. วัดดอนทวาย ตรอกป่าช้าจีน อำเภอบ้านทวาย จังหวัดพระนคร

นี่ขนาดวัดแถวใกล้ๆ บ้านนะฮะ ห่างจากบ้านผมไปยังมีอีกมากมาย ที่อุตสาหกรรมดนตรีไปสมัครร้องเพลงประกวดกับเขาจนได้ เช่น

ในส่วนของการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ดังตัวอย่างที่กล่าวถึงเพียงเฉพาะเรื่องของข้าวเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ท่านผู้อ่าน “วารสารไทย” ทั้งหลายก็คงจะประมาณได้ว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายไปมากมายทุกปี ตลอดหลายปีที่ผ่านมาก็นับเป็นเงินหลายหมื่นล้านบาทแล้ว เพราะช่วยแล้วแต่ยังมีข้อบกพร่องต่างๆ อยู่ จึงทำให้ภัยเหล่านั้นยังมีเกิดความเสียหายร้ายแรงได้อีกเช่นเคย

และอย่างในปีนี้ก็รุนแรงกว่าด้วยซ้ำไป จึงทำให้ได้คิดกันว่า ถึงเวลาแล้วที่จำเป็นจะต้องเร่งหาทางให้ความช่วยเหลือที่ถูกต้อง ก็จะช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติส่วนรวมได้ดีขึ้น

๔. ชาวนาที่ได้รับแจกเมล็ดพันธุ์ ควรทำ “แปลงข้าวปลูก” สำหรับแต่ละพันธุ์เพื่อดูแลเป็นพิเศษ สำหรับใช้ผลิตเมล็ดพันธุ์ปลูกในแปลงนาธรรมดาปีต่อไป ขอให้ชาวนาถือปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องด้วย เพื่อรักษาคุณภาพของข้าวไทยในตลาดโลกให้คงไว้ได้ยั่งยืน

๕. ประเทศไทยเราต้องเผชิญกับวิกฤตภัยน้ำท่วม - ฝนแล้งมานานับครั้งไม่ถ้วน ความเสียหายและความทุกข์ของเกษตรกรชาวไร่ - ชาวนา มีมากมายเหลือคณานับ จำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังและจริงใจ ในการแก้ไขวิกฤตการณ์เช่นนี้ให้ลดลงให้ได้ เพื่อขจัดความสูญเสียของผลผลิตที่ควรจะได้ และต่อไปวิธีบรรเทาทุกข์นี้จะอยู่ที่การพัฒนาอย่างถูกต้องของระบบการชลประทานทั้งขนาดใหญ่ - เล็ก ให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยไม่หยุดยั้งด้วย อนาคตของข้าวไทยในตลาดต่างประเทศจึงจะปลอด

ปกติการให้ความช่วยเหลือต่อผู้ประสบภัยธรรมชาติ ตลอดเวลาหลายปีที่ผ่านมาแล้วนี้ รัฐบาลก็ได้ช่วยเหลืออย่างเต็มที่ มีทั้งแผนระยะสั้น ภัยเฉพาะหน้า และแผนการให้ความช่วยเหลือระยะยาวด้วย เช่น ทำการพัฒนาปรับปรุงถนนหนทาง อาคารสถานที่ ตลอดจนมีการสร้างสิ่งป้องกันความเสียหาย มิให้เกิดภัยที่รุนแรงอุบัติขึ้นอีกได้ด้วย ซึ่งต้องใช้จ่ายเงินทองไปปีละมากมาย

ข้าวปิ่นแก้วของไทยเรา ก็ได้รับรางวัลถึง ๑๑ รางวัล เกินกว่าครึ่งของรางวัลที่มี และรางวัลที่ ๑ ถึง ๓ ของโลก ก็ได้แก่ข้าวไทยของเราด้วย สมัยนั้นได้มีการประกวดและพัฒนาข้าวพันธุ์นี้กันต่อมา ทั้งปริมาณและคุณภาพสามารถรักษาตำแหน่งชนะเลิศไว้ได้ยาวนาน

ที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรทำ “แปลงข้าวปลูก” ของตนเอง ใช้พันธุ์ที่ได้จากทางราชการมาขยาย และคัดเลือกบำรุงพันธุ์รักษาคุณภาพได้อย่างดีตลอดมา แต่น่าเสียดายที่สมัยต่อมา ความสำคัญของแปลงข้าวปลูกนี้ได้ถูกละเลยกันไป ไม่ได้กระทำอย่างจริงจัง ข้าวไทยในยุคปัจจุบันจึงมีคุณภาพที่ด้อยคุณภาพลงกว่าแต่ก่อน

ทางราชการจึงต้องลงทุนมากมายทุกปี ในการให้หน่วยงานขยายพันธุ์ข้าวทั้ง ๒๓ แห่งของทางราชการดำเนินงานเอง แต่ลำพังต่อมา ความเอาใจใส่อย่างจริงจังของเกษตรกรจึงลดน้อยถอยลงไปทุกที เพราะคิดว่าจะพึ่งจากทางราชการได้เต็มที่ แต่พอเกิดน้ำท่วมใหญ่ แหล่งข้าวพันธุ์ดีนั้นได้เสียหายลงด้วยอย่างในครั้งนี้ ช่วงต่อไปนี้จะไปเอาข้าวพันธุ์ดีจริงๆ ที่ไหนมาช่วยเกษตรกรได้เพียงพอ

ดังนั้นการปลอมปนพันธุ์ข้าวจึงเกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งจะทำให้ช่วงต่อไปจะขาดแคลนข้าวคุณภาพที่ดีจริงๆ มากยิ่งขึ้น ก็จะเสียตลาดให้กับประเทศคู่แข่งไปได้ง่ายๆ เรื่องเหล่านี้มันมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเรามาก จึงควรจะเร่งหาทางแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็วด้วย ก่อนที่คุณภาพของข้าวไทยจะเสียหายมากไปกว่านี้

ในฐานะของผู้เชี่ยวชาญเรื่องข้าว ท่านอาจารย์ ดร. ภัคดี ลุศนันท์ ได้ฝากสรุปข้อที่ควรเพิ่มเติม ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบอุทกภัยครั้งนี้มาด้วยว่า

๑. หากทางราชการจะซื้อหาพันธุ์ข้าวมาช่วยเกษตรกรชาวนา ก็ขอให้พิจารณาเข้มงวดด้านคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ ให้เป็นไปตามมาตรฐาน

และแจ้งคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวตามที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของชาวนา โดยเฉพาะให้รู้ว่าจะพันธุ์นาปีหรือนาปรัง เป็นข้าวขึ้นน้ำหรือข้าวนาสวน ทั้งอายุและวันเก็บเกี่ยวก็จำเป็นต้องให้รู้อย่างถูกต้องด้วย

๒. ควรมีการกำหนดวันที่จะมอบหมายพันธุ์ข้าวให้แน่นอน เพื่อความแน่ใจว่าชาวนาจะได้รับพันธุ์ข้าวทันฤดูกาลปลูก มีการตรวจสอบความงอกให้อยู่ในมาตรฐานที่ดีด้วย

๓. ไม่ควรตัดภาระในการซื้อพันธุ์ข้าวของเจ้าหน้าที่ราชการ ด้วยการจ่ายเงินให้ชาวนาไปหาซื้อเมล็ดพันธุ์เอง ด้วยถ้าชาวนาต้องไปหาซื้อเมล็ดพันธุ์กันเอง ก็จะสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ในการที่ตระเวนไปหาที่ต่างๆ เพื่อหาซื้อพันธุ์ข้าว ซึ่งนอกจากอาจจะได้พันธุ์ไม่ดีปะปนแล้ว ก็ยังต้องเสียค่าพาหนะบรรทุกเมล็ดพันธุ์ไปส่งไร่นาอีกด้วย

ไม้ผลไปปลูกสร้างสวนผลไม้เพื่อการค้าด้วย ที่เป็นเช่นนี้เพราะทางราชการปล่อยให้มีการค้ากิ่งพันธุ์ไม้ผลโดยเสรี ไม่มีการควบคุมดูแลคุณภาพเหมือนการค้าเมล็ดพันธุ์พืช ซึ่งมี พรบ. พันธุ์พืชควบคุมอยู่ ผู้ที่ประกอบธุรกิจการค้าเมล็ดพันธุ์พืชจะต้องมีใบอนุญาตประกอบการค้า ซึ่งมีกรมวิชาการเกษตรเป็นผู้ควบคุมดูแลให้เป็นไปตาม พรบ. ฉบับนี้ หากไม่มีใบอนุญาตประกอบธุรกิจการค้าเมล็ดพันธุ์จะไม่สามารถจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ได้

นอกจากนั้นใน พรบ. พันธุ์พืชระบุไว้ด้วยว่า เมล็ดพันธุ์พืชที่จำหน่ายเพื่อการค้าจะต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ใน พรบ. พันธุ์พืช เช่น จะต้องระบุเปอร์เซ็นต์ความบริสุทธิ์ของสายพันธุ์ เปอร์เซ็นต์ความงอก สิ่งเจือปน ไว้ในฉลากบนภาชนะที่บรรจุเมล็ดพันธุ์ และจะมีเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจเมล็ดพันธุ์ที่บริษัท ห้างร้านต่างๆ วางจำหน่ายเป็นครั้งคราว หากพบว่าเมล็ดพันธุ์ที่วางจำหน่ายไม่ได้มาตรฐานตามที่ระบุไว้ จะต้องมีการปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับอย่างหนักทีเดียว

ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะต้องพิจารณาให้มีการแก้ไข พรบ. พันธุ์พืชให้ครอบคลุมไปถึงกิ่งพันธุ์ไม้ผลที่เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญๆ ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้จำหน่ายกิ่งพันธุ์ไม้ผลดังกล่าวเอาเปรียบเกษตรกรและประชาชนทั่วไป เพราะปัจจุบันมีผู้ค้ากิ่งพันธุ์ไม้ผลต่างๆ มากมาย บางพันธุ์จำหน่ายราคากิ่งละหลายร้อยบาท บางชนิดได้ราคากิ่งละเป็นพันบาท แต่เมื่อซื้อไปปลูกแล้วคุณภาพที่ออกมาไม่ได้เป็นอย่างที่โฆษณาไว้ ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ซื้อเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ กิ่งพันธุ์ไม้ผลที่วางจำหน่ายจะต้องกำหนดมาตรฐานให้ชัดเจน เช่น ขนาดของกิ่งพันธุ์แต่ละชนิด ควรจะระบุด้วยว่าจะต้องมีเส้นผ่าศูนย์กลางเท่าไร ภาชนะที่บรรจุ เช่น ถังพลาสติกจะต้องมีขนาดเท่าไร รวมทั้งวัสดุที่ใช้ปักชำหรือปลูก จะต้องมีความชื้น วัสดุปลูก หรือวัสดุผสมในสัดส่วนเท่าใด อย่างนี้เป็นต้น และผู้จำหน่ายจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ค้ากิ่งพันธุ์ไม้ผลจากทางราชการ

และควรจะมีการขึ้นทะเบียนผู้ผลิตกิ่งพันธุ์ไม้ผลหรือเนอสเซอรี่เป็นการค้าด้วย กิ่งพันธุ์ไม้ผลที่วางจำหน่ายจะต้องติดป้ายแจ้งชื่อพันธุ์ วัน/เดือน/ปีที่ผลิตไว้ให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทั้งของผู้ผลิตจำหน่ายและผู้ซื้อ หรือผู้บริโภคด้วย

หากทำได้เช่นนี้ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดหากิ่งพันธุ์ไม้ผลไปช่วยเหลือเกษตรกรในกรณีฝนแล้ง น้ำท่วม หรือซื้อใช้ในโครงการต่างๆ ที่ทางราชการไม่สามารถจะผลิตให้เพียงพอได้ดีขึ้น

ดร. ภักดี ลุคนันท์ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมวิชาการเกษตร เป็นนักวิชาการชาวฝีมือเยี่ยมของเมืองไทยเรา ก็ได้บอกเล่า เสริมให้เดือนความจำของท่านผู้อ่าน “วารสารไทย” ทั้งหลายไว้ด้วยว่า เรื่องพันธุ์ข้าวไทยนั้นมีความสำคัญต่อการตลาดการส่งออกเป็นอย่างยิ่ง ไม่ควรปล่อยให้พันธุ์ดีๆ ต้องปะปนเสียหายอีกต่อไปเป็นอันขาด

สมัยที่ไทยเราเริ่มพัฒนาข้าวจนได้ “ข้าวปิ่นแก้ว” มานั้น ก็ได้ส่ง ไปประกวดข้าวนานาชาติที่ประเทศ แคนาดา มีรางวัลระดับโลกถึง ๒๐ รางวัล

เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นมาแล้วกับกิ่งพันธุ์ไม้แทบทุกชนิด ความจริงก็น่าเห็นใจเจ้าหน้าที่ที่ทำการจัดซื้อจัดหาอยู่เหมือนกัน เพราะการจัดซื้อจำนวนกิ่งพันธุ์ไม้ผลเป็นจำนวนมากหลายพันหลายหมื่นต้น ย่อมเป็นการยากที่เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบได้ละเอียดถี่ถ้วน

ซึ่งปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นไม่เฉพาะโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมเท่านั้น แต่ได้มีเกิดขึ้นกับโครงการอื่นๆ ที่ทางราชการเป็นฝ่ายจัดซื้อจัดหากิ่งพันธุ์ไม้ให้แก่เกษตรกรในอีกหลายๆ โครงการ เช่น โครงการปรับระบบโครงสร้างการผลิตที่เคยทำมาแล้ว เป็นต้น ดังนั้นปัญหานี้จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

เพราะหากปล่อยทิ้งไว้จะเกิดความเสียหายกับเกษตรกรอื่นๆ ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่ต้องการซื้อกิ่งพันธุ์ไม้ผลไปปลูกตามบ้านเพื่อเอาไว้กินผลคนละ ๒ - ๓ ต้น หรือเกษตรกรทั่วไปที่ต้องการซื้อกิ่งพันธุ์

ประเด็นที่ ๗ สำหรับการช่วยเหลือเรื่องกิ่งพันธุ์ไม้ นั้น เฝ้าที่ผ่านมาเกิดปัญหาเรื่องกิ่งพันธุ์ที่ทางราชการซื้อไปให้ความช่วยเหลือเกษตรกร มักจะไม่ใช่พันธุ์ที่เกษตรกรต้องการอย่างแท้จริง มีพันธุ์ปะปนกันหลายพันธุ์ เช่น เกษตรกรต้องการกิ่งพันธุ์มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ แต่กิ่งพันธุ์ที่ทางราชการนำไปแจกเป็นกิ่งพันธุ์มะม่วงหลายๆ พันธุ์ปะปนกันไม่ตรงตามที่ต้องการ เมื่อเกษตรกรนำไปปลูกได้ ๒ - ๓ ปีแล้ว จึงทราบภายหลังว่ากิ่งพันธุ์มะม่วงที่ปลูกไปมีหลายพันธุ์ปนกัน ครั้นจะโค่นทิ้งก็เสียตาย เพราะได้ลงทุนลงแรงไปมากแล้ว จำเป็นต้องปล่อยเลยตามเลย

ในส่วนของเกษตรกรที่กู้ยืมเงินจากพ่อค้าคนกลางมาลงทุน ซึ่งไม่ใช่ลูกค้าของ ธกส. คงจะอยู่ในฐานะที่ลำบาก พ่อค้านายทุนคงจะไม่ยกเลิกหนี้สินให้เกษตรกรเหล่านี้แน่ๆ

ดังนั้น เกษตรกรเหล่านี้ควรจะต้องได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลเป็นพิเศษ ไมเช่นนั้น เขาคงจะต้องตกเป็นลูกหนี้ของพ่อค้านายทุนต่อไป หนี้สินเดิมที่มีอยู่แล้วกับที่จะกู้ใหม่ (หากพ่อค้านายทุนยอมให้กู้) เมื่อรวมกันคงจะเป็นจำนวนมากโขทีเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้เขาจะมีโอกาสปลดเปลื้องหนี้สินและลืมตาอ้าปากได้อย่างไร จึงต้องขอฝากให้รัฐบาลได้พิจารณาช่วยเหลือเกษตรกรเหล่านี้ด้วยเป็นพิเศษ

ประเด็นที่ ๕ การจัดซื้อจัดหาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ช่วยเหลือเกษตรกร นอกเหนือจากที่ได้จากหน่วยงานของรัฐแล้ว หากไม่เพียงพอจะต้องโอนเงินไปให้ทางจังหวัดจัดซื้อหากันเอง ก็ให้กระทำอย่างโปร่งใส และทำการตรวจรับอย่างละเอียดถี่ถ้วนให้ถูกต้อง ก่อนที่จะนำไปแจกจ่ายช่วยเหลือเกษตรกร

การโอนเงินให้ทางจังหวัดจัดซื้อเอง จะทำให้เสียค่าขนส่งน้อยลงและสะดวกต่อการขนส่ง สิ่งของที่จะนำไปช่วยเหลือก็จะไม่ได้รับความบอบช้ำเสียหายอีกด้วย แต่ทางส่วนกลางก็ควรจะต้องคอยควบคุมดูแลให้การจัดซื้อจัดหาเป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ และให้ได้สิ่งของที่มีคุณภาพดีเหล่านั้นไปถึงมือเกษตรกรอย่างแท้จริงด้วย

จังหวัดไหนกระทำการไม่ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ จัดซื้อจัดหาของที่ไม่มีคุณภาพไปให้เกษตรกร หรือสิ่งของที่ช่วยเหลือ ไม่ไปถึงเกษตรกร เมื่อมีการร้องเรียนเกิดขึ้นก็ต้องสอบสวน หากกระทำผิดจริงก็ต้องลงโทษอย่างเฉียบขาด โดยไม่เห็นแก่หน้าผู้ใด เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ข้าราชการอื่นๆ ต่อไป หากทำได้อย่างนี้ก็เชื่อว่าเกษตรกรที่ได้รับความเสียหายก็จะได้รับพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ ทำให้การช่วยเหลือที่รัฐให้เกษตรกรบรรลุผลตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ดีขึ้นได้แน่ๆ

เรื่องนี้ก็ได้มีการประชุมระหว่างหน่วยงานต่างๆจนถึงคณะกรรมการการเกษตรมาแล้ว เห็นว่าถ้าให้ความช่วยเหลือเป็นเงินจะมีปัญหามาก เพราะบางคนเมื่อได้รับเงินไปแล้ว อาจจะไม่นำไปใช้ในการซื้อเมล็ดพันธุ์พืชไปปลูก หรือซื้อพันธุ์สัตว์ไปเลี้ยง

ประการสำคัญก็คือว่าพูดถึงเรื่องเงินแล้วใครๆ ก็อยากได้พื้นที่เสียหายเพียงเล็กน้อยก็อาจจะรายงานว่าเสียหายมาก แล้วใครจะออกไปสำรวจรังวัดหรือตรวจสอบได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ก็คงจะเกิดการฉ้อโกงและขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรผู้เสียหายมากมาย หรือซ้ำร้ายถ้ามีการสมยอมกันได้ระหว่างเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรผู้เสียหายก็จะยิ่งไปกันใหญ่ รัฐบาลอาจจะมีเงินช่วยเหลือไม่เพียงพอ ดังนั้น การช่วยเหลือเป็นเงินจึงไม่ควรจะกระทำเป็นอย่างยิ่งถ้าไม่จำเป็น

ขณะที่เขียนเรื่องนี้ ทราบว่ารัฐบาลกำลังจะจัดให้มีการประกันภัยพืชผลของเกษตรกรขึ้น ทางชมรมพัฒนาและพิทักษ์การเกษตรแห่งชาติ จึงใคร่ขอสนับสนุนเรื่องนี้ด้วยเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้ามีการประกันภัยพืชผล

เกิดขึ้นจริง ในอนาคตการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม โรคแมลงระบาด และภัยธรรมชาติอื่นๆ ภาครัฐก็คงจะไม่มี ความจำเป็น ต้องเหนี่ยวนำโดยตรงอีกต่อไป

เพียงแต่ว่ารัฐบาลจะต้องหาทางช่วยเหลือบริษัทประกันภัยในการนี้อาจจริงจางบ้างเท่านั้น เพราะในประเทศไทยมีพื้นที่ที่จะต้องประสบภัยน้ำท่วมและฝนแล้งซ้ำซากอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น ถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐแล้ว คงจะไม่มีบริษัทประกันภัยไหนอาสาเข้ามาทำธุรกิจประกันภัยพืชผลให้ได้อย่างแน่นอน

ประเด็นที่ ๕ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐมีความผิดพลาดในการส่งเสริมการผลิตบางอย่างซึ่งยังมีปัญหาอยู่ สำหรับเกษตรกรที่เป็นลูกหนี้ของ ธกส. ก็จะต้องได้รับการพิจารณาช่วยเหลือยกเลิกหนี้สินทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย หรือผ่อนผันการชำระหนี้ออกไป จนกว่าเกษตรกรเหล่านี้จะสามารถฟื้นฟูอาชีพของตนเองให้คืนกลับมาเหมือนเดิม ซึ่งเรื่องนี้คงจะต้องให้เขามีโอกาสได้รับเงินกู้ยืมจาก ธกส. ใหม่ เพื่อซื้อพันธุ์พืชมาปลูกใหม่ในฤดูต่อไป หรือได้รับเงินกู้สำหรับซื้อพันธุ์กุ้ง พันธุ์ปลา และพันธุ์สัตว์เพื่อเลี้ยงใหม่ ซึ่งคงจะต้องใช้เวลานานพอสมควร กว่าที่เกษตรกรเหล่านั้นจะสามารถฟื้นฟูอาชีพของตนเองให้มีสภาพดังเดิมได้

“
ทางราชการควรจะคำนึงถึงเวลา
และฤดูกาลที่จะช่วยเหลือเกษตรกรด้วย
เพราะถ้าให้ความช่วยเหลือล่าช้า
สิ่งบงกที่ช่วยเหลือไป
ก็จะไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร
”

คุณค่าหญิงบันลือ
มือหนึ่งคุ้มแดนไทย
ดังได้เห็นกันมา
ไทยคลาดพ้นไพร
เกียรติสตรีที่เห็นเด่นและงาม
เกียรติผู้หญิงเกรียงไกร
ยิ่งกว่านั้นความดี
เป็นมิ่งมิตรภรรยา

มือหนึ่งถือเปลไกว
ฝีมือของใครที่กู้เมืองไว้คงดี
ท้าวสุนาริ
ถึงจนบัดนี้เพราะมือสตรีชาวไทย
อย่ามาหยามกันต่อไป
อยู่เป็นขวัญชาวไทยฝากเอาไว้ให้ประชา
ดังกล่าวซี้กันมา
ทั้งเป็นมารดาเทิดเกียรติเกิดหนอย่าหมิ่น...

ทำนอง ครูเวส สุนทรจามร
คำร้อง ครูแก้ว อัจฉริยะกุล

ท่านที่เคารพ...ท่านสังเกตบ้างหรือเปล่าว่า ตำแหน่งนักร้องรองชนะเลิศอันดับ ๒ (ที่ ๓) ฝ่ายชายนั้นหายไปไหน จากข้อมูลที่ท่านมาได้บอกแต่ว่าคะแนนไม่ถึง จึงยกให้ฝ่ายหญิงขึ้นมารับตำแหน่งที่ ๓ และก็ไม่ได้บอกว่าเป็นนักร้องฝ่ายชายนั้นเป็นใคร สังกัดอยู่หน่วยงานใด ข้อนี้แหละครับ ที่ทำให้ประวัติในการประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศครั้งที่หนึ่งของประเทศไทยจึงไม่ค่อยสมบูรณ์นัก

เท่าที่ผมจำได้ ยังมีนักร้องชายของวงดนตรีดุริยางค์โยธิน ที่เข้าประกวดในครั้งนี้ด้วยคือ ส.ท.เชาว์ แคล้วคล่อง ดูเหมือนเพลงที่ใช้ร้องประกวดนั้นคือ เพลง “ไทรโยคแปลง” ของวิม อธิธิกุล ที่มีเนื้อร้อง ดังนี้

งามใด...ใครจะเปรียบ
เหมือนดังอัปสรหยาดฟ้ามาเสกสรร
งามสุดแสน...ใครรับประกันได้
ซิดขึ้นเขย...รสใดๆ
นัยนาสใด...ปากดั่งไล้ด้วยชาดทา
ยิ่งจ้องยิ่งมองยิ่งซึ้ง
เพียงใบหน้าเจ้ายัง
ออกเจ้าฉายให้ล่งผิงตรึงตัว
น่าเคล้าคลึงคลอ น่าพจนพเน้าชม
ยิ่งกลับสบประหม่า

ใดไม่เทียบเปรียบเจ้างามอน
เหมือนช่างปั้นเสริมสวยไว้
ถึงซาบซ่าซ่านใจกระไรเลย
อ่อนผิวนวลปรางโชนงโง้งดังวาดไว้
คอรระหงโง้งหน้าพาเพลิน...พิศแลชะแง้มอง
ชวนเพ่งถึง (ฮัม) ตรึงใจหนัก รักว่าหา (ฮัม)
เตือนตรึงใจหวังคลั่งไคล้เคลียคลอ...
ถันดั่งบัวมาแต่งล่อ
ชื่นอารมณ์...ชื่นชมสนมสนิทติดตาม
แน่ว่าเราฝันไป...

เพลงไทรโยคแปลงนี้ ทำนองเป็นของเดิม ส่วนคำร้องนั้นเป็นของ วิม อธิธิกุล กับอีกเพลงหนึ่งชื่อว่า “ไทรโยคงาม” เป็นผลงานเพลงของ ครูจำปา เล่มล้ำราญ กับ วิม อธิธิกุล เนื้อร้องมีดังนี้

งามไทรโยคงาม
ดุจดั่งเทวมาเสกสรร
งาม...พฤษภาน่าน้ำใจ
เหมือนม่านฟ้ามาทักไว้
ง้ำชะโงกโกรกผา
มองยี่งลอพนอกตา พาเพลิน...พิศแลชะแง้มอง

ยลปักษา (ฮัม)...
คลอสำเนียงเพียงประโคน
น้ำใสไหลบ่ามัจฉาแหวกธาร
สองแลหยาดละออง
เสียงกังวาน...เสียงตระการ
ไหลดังสาตซ่า

ธรรมชาติสร้างสูงสลับสูงประดัง
เหมือนอุทยานในชั้นฟ้า
งามวิไลแลละลิวทิวพนา
แก่งโขดเขาไพรเนินไศลสลับเหลี่ยมล้ำ
รองรับกันเป็นชั้นซอ
ยี่งจ้องยี่งมอยี่งซึ้ง

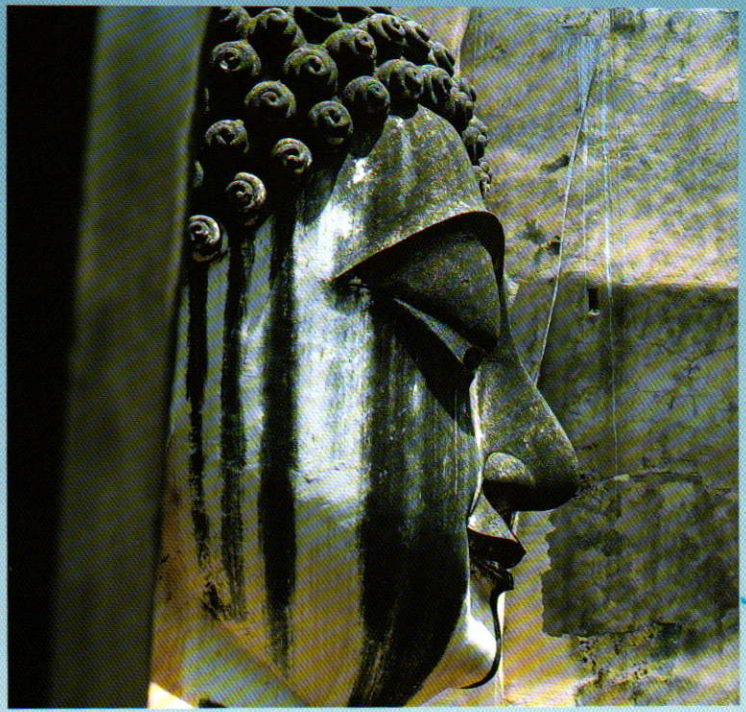
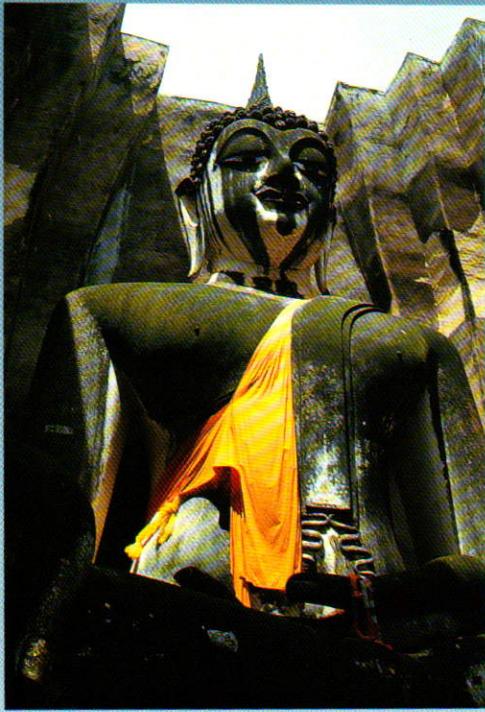
พาคู่เคล้าเฝ้าพนอ (ฮัม)
โลมเล้าบรรเลงพรังพร้อมเพลงไพร
น้ำตกชานกระเซ็นซัดสาตฟอง
สองทางโกรกธาร
ไหลดังฉาดฉาน ฉาดฉาน
สาตซ่าเนิ่นนง...

สองเพลงนี้แหละครับ ที่ทำให้ผมกังขาไม่รู้ว่าเพลงไหนที่ ส.ท.เชาว์ แคล้วคล่อง
แห่งวงดนตรีดุริยโยธินใช้ร้องรอบชิงชนะเลิศ โก...คุณก้อ เรื่องมันนานเกือบ ๕๐
กว่าปีแล้วใครจะไปจำได้ มันก็ต้องมีเสียงกลางบ้างจริงมั๊ย

ยังมีอีกข้อหนึ่งที่ยังจับต้นชนปลายไม่ติดเรื่อง “คุณเบญจา ตุ้งคะมณี” ซึ่งใน
ตอนแรกนั้นเป็นตัวเก็ง พอมาตอนหลังๆ ซื่อกลับหายไป ในรอบชิงชนะเลิศว่าใช้เพลง
อะไรมาขับร้อง มันน่าจะมียกไว้บ้าง แม้แต่รางวัลที่ ๒ - ๓ ก็มีได้บ่งบอกว่าได้
อะไรบ้าง ดังนั้นข้อมูลในการประกวดร้องเพลงชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทยครั้งแรก
จึงไม่สมบูรณ์แบบครับ

วัดศรีชุม ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองเก่าสุโขทัยออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ภายในมณฑปประธานประดิษฐาน “พระอจนะ” ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ที่ผนังมณฑปด้านซ้ายเป็นอุโมงค์กว้างพอเดินเข้าไปได้ และขึ้นไปถึงพระพักตร์ของพระอจนะ อีกทั้งยังสามารถเดินต่อไปยังด้านหลังขององค์พระได้อีกด้วย ในปัจจุบันมณฑปนี้ไม่มีหลังคาแล้ว

(ภาพ : อนุตรา หงษ์สุวรรณ)

พระปรางค์สามยอด วัดศรีสวาย จังหวัดสุโขทัย

สันนิษฐานว่าเดิมเป็นเทวสถาน ต่อมาดัดแปลงเป็นวัดในพระพุทธศาสนา

(ภาพ: อนุสรณ์ หงษ์สุรารักษ์)